

Yksinoikeus toiminimeen

Lapin yliopisto

Oikeustieteiden tiedekunta

Immateriaalioikeus

Maisteritutkielma

Kevät 2016

Tatu Jokinen

Lapin yliopisto, oikeustieteiden tiedekunta

Työn nimi: Yksinoikeus toiminimeen

Tekijä: Tatu Jokinen

Opetuskokonaisuus ja oppiaine: Immateriaalioikeus

Työn laji: Tutkielma Laudaturtyö__
Lisensiaatintyö__ Kirjallinen työ__

Sivumäärä: VII+72

Vuosi: 2016

Tiivistelmä:

Käsittelen tässä pääosin lainopillisessa maisterityössä toiminimen yksinoikeutta. Tämän tutkielman tavoitteena on pyrkiä selvittämään, minkä laajuista suojaa toiminimi saa sekä sitä, milloin on kyse toiminimen loukkauksesta. Tutkielman päämääränä on siis tutkia, milloin kaksi toiminimeä ovat siinä määrin samankaltaisia, että ne ovat sekoitettavissa keskenään. Lisäksi tutkin millä edellytyksillä tavaramerkki ja verkkotunnus voivat loukata toiminimeä.

Teen aluksi lyhyen katsauksen toiminimioikeuden historiaan ja keskeisimpiin käsitteisiin, jonka jälkeen käsittelen toiminimioikeuden syntyedellytyksiä. Syntyedellytyksien osalta käsittelen sekä vakiintumista että rekisteröintiä. Tämän jälkeen käyn läpi, milloin kahden toiminimen katsotaan olevan sekoitettavissa toisiinsa. Toiminimilaki ei kuitenkaan sisällä ohjeita siitä, miten kahden samalla tai samankaltaisella toimialalla toimivan toiminimen sekoitettavuusarviointi tulisi ratkaista. Tämän takia olen erikseen tutkinut oikeuskäytännön valossa deskriptiivisen ja keksinnöllisen toiminimen suojaa. Lopuksi käsittelen toiminimen suhdetta tavaramerkkiin ja verkkotunnukseen.

Avainsanat: immateriaalioikeus, toiminimi, toiminimen loukkaus, toiminimen sekoittuminen

Muita tietoja:

Suostun tutkielman luovuttamiseen Rovaniemen hovioikeuden käyttöön

Suostun tutkielman luovuttamiseen kirjastossa käytettäväksi

Suostun tutkielman luovuttamiseen Lapin maakuntakirjastossa käytettäväksi

(vain Lappia koskevat)

Lähteet	I
Lyhenteet	VII
1 Johdanto	1
1.1 Aluksi.....	1
1.2 Tutkimuskysymys, käytetyt metodit ja tutkielman rakenne	2
2 Toiminimestä	4
2.1 Toiminimen historia.....	4
2.2 Toiminimilain mukaisia määritelmiä.....	5
2.2.1 Toiminimi	5
2.2.2 Aputoiminimi.....	6
2.2.3 Rinnakkaistoiminimi.....	7
2.2.4 Toissijainen tunnus	8
2.3 Toiminimen funktiot	9
2.3.1 Yksilöimisfunktio	10
2.3.2 Alkuperäfunktio	10
2.3.3 Garantiafunktio	11
2.3.4 Kilpailufunktio.....	11
3 Yksinoikeuden syntyminen	12
3.1 Vakiinnuttaminen	12
3.1.1 Vakiintumisen edellytykset.....	12
3.1.2 Lyhyesti Pariisin konventiosta.....	14
3.2 Rekisteröinti	16
3.2.1 Yleistä rekisteröinnistä.....	16
3.2.2 Rekisteröintiprosessista lyhyesti.....	17
3.3 Rekisteröintiedellytykset	20
3.3.1 Erottuvuus	20
3.3.2 Yksilöivyyys	21
3.3.3 Toiminimi ei saa olla harhaanjohtava.....	25
3.3.4 Toiminimi ei saa olla hyvän tavan tai yleisen järjestyksen vastainen	26
3.3.5 Muut toiminimilain mukaiset rekisteröintiesteet	28
4 Yksinoikeuden loukkaus	33

4.1 Yksinoikeuden sisältö.....	33
4.2 Etuoikeuden määräytyminen.....	35
4.2.1 Aikaprioriteetti.....	35
4.2.2 Passiviteetti.....	37
4.3 Toimialan merkityksestä.....	38
4.3.1 Toiminnan on oltava samaa tai samankaltaista.....	38
4.3.2 Kodak-suoja.....	39
4.3.3 Rotanmyrkkyyoppi.....	41
4.4 Toiminimien sekoitettavuuden arviointi.....	42
4.5 Deskriptiivisen toiminimen suoja.....	44
4.5.1 Kehätien Autovalinta Oy v. Kehätien Autotalo Oy.....	44
4.5.2 Suomen Sokeri Oy v. Suomen Nestesokeri Oy.....	45
4.5.3 Limousine Service Oy Ltd v. Lacara, L. Georgsson.....	46
4.5.4 Meklaritalo Oy v. Meklaritalo Pohjola Oy.....	47
4.6 Keksinnöllisen toiminimen suoja.....	48
4.6.1 Interdesign, Maire Revell & Co v. Tapiovaara Oy.....	48
4.6.2 Cafe Daily v. Daily Ravintolat Oy.....	49
4.6.3 Onnibus.com Oy v. OnniExpress.....	50
4.7 Poikkeukset toiminimen yksinoikeudesta.....	52
4.7.1 Suostumus.....	52
4.7.2 Toiminimen käyttämättömyys.....	53
4.7.3 Toiminimen degeneroituminen.....	56
5 Toiminimen suhde tavaramerkkiin ja verkkotunnukseen.....	58
5.1 Toiminimi ja tavaramerkki.....	58
5.1.1 Keskinäinen suhde.....	58
5.1.2 Toiminimen sekoittuminen tavaramerkkiin.....	59
5.1.3 Tavaramerkin sekoittuminen toiminimeen.....	64
5.2 Toiminimi ja verkkotunnus.....	66
5.2.1 Keskinäinen suhde.....	66
5.2.2 Toiminimen ja verkkotunnuksen kollisio.....	67
6 Lopuksi.....	70

Lähteet

KIRJALLISUUS JA ARTIKKELIT

Ant-Wuorinen, Paavo: Toiminimi Suomen oikeuden mukaan I, Toiminimen käsite, muodostaminen ja luovutus sekä subjektiivinen toiminimioikeus, Helsinki 1933.

Bodenhausen, G.H.C.: Pariser Verbandsübereinkunft zum Schutz des gewerblichen Eigentums: Kommentar / G.H.C. Bodenhausen, Köln 1971.

Castrén, Martti: Toiminimi, Talentum Media Oy, Helsinki 2008.

Castrén, Martti: Oikeustapaus 1997:150, julkaisussa Lakimies 4/1998, s.609-613.

Drockila, Lauri: Kodak-suoja tavaramerkkioikeudessa, teoksessa Juhlajulkaisu Simo Zitting 1915-14/2-1985, toimittanut Jarno Tepora, Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja C-sarja N:o 19, Helsinki 1985.

Eberstein, Gösta: Pariskonventionen artikel 8, teoksessa Nordiskt Immaterialt Rättsskydd 1957, s. 80-90.

Essén et al.: Eric W. Essén. – Peter Adamsson – Anders Kylhammar, Firmarätt – Företagsnamn i praktiken, CPI Group (UK) Ltd, Croydon 2013.

Haarmann, Pirkko-Liisa: Immateriaalioikeus, Talentum Media Oy, Helsinki 2014.

Haarmann, Pirkko-Liisa & Mansala, Marja-Leena: Immateriaalioikeuden perusteet, Talentum Media Oy, Helsinki 2012.

Husa et al.: Jaakko Husa - Anu Mutanen - Teuvo Pohjolainen, Kirjoitetaan juridiikka: ohjeita oikeustieteellisten kirjallisten töiden laatijoille, Talentum Media Oy, Hämeenlinna 2010.

Huttunen, Allan: Rajoitetusta suostumuksesta käyttää yhteisönimeä tai tavaramerkkiä tahi niiden tunnusosaa toisen toiminimessä, teoksessa Yhteisöoikeudellisia kirjoituksia II, toimittanut Ari Saarnilehto, Turun yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisuja, Yksityisoikeuden julkaisusarja A:104, Digipaino, Turku 2002.

Huttunen, Allan: Toiminimen muodostaminen toiminimilain mukaan, teoksessa Defensor Legis 1979, s.246-259.

Innanen, Antti & Jääske, Jukka: Brändin suoja, Edita Publishing Oy, Porvoo 2014.

Kur, Annette: Trade names - a Class of Signs "more equal" than others?, julkaisussa IPRinfo 4/2004. Saatavilla osoitteesta: http://www.iprinfo.com/julkaisut/iprinfo-lehti/lehtiarkisto/2004/IPRinfo_4-2004/fi/FI/Trade_names_a_Class_of_Signs_more_equal_than_others/

Kyläkallio, Juhani: Toiminimestä ja sen muodostamisesta elinkeinotoimintaa aloitettaessa, teoksessa Juhlajulkaisu Lex r.y. 1961-1981, s. 122-131, toimittanut Martti Kairinen, Vammalan Kirjapaino Oy, Vammala 1981.

Oesch, Rainer: Tunnusmerkkien kansainvälinen suoja teoksessa Tavaramerkki ja toiminimi - immateriaalioikeudellisia erityiskysymyksiä, s.29-46, toimittanut Taina Pihlajarinne, Essi Pokela ja Kirsi Ruuhonen, CC Lakimiesliiton kustannus, Hansaprint Direct Oy, Vantaa 2010.

Palm, Jukka: Tavaramerkki, kilpailu ja alkuperä, Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä 2002.

Pihlajarinne, Taina: Tunnusmerkinsuoja verkkotunnuskäytössä, Edita Publishing Oy, Helsinki 2009.

Pihlajarinne, Taina: Fi-verkkotunnuksen sulkeminen ja peruuttaminen tunnusmerkkioikeuden loukkauksen perusteella, s.43-65, julkaisussa Lakimies 1/2007.

Pokela, Essi: Tavaramerkinhaltijan kielto-oikeus ja sen soveltuminen toiminimen käyttöön, teoksessa Tavaramerkki ja toiminimi - immateriaalioikeudellisia erityiskysymyksiä, s.47-67, toimittanut Taina Pihlajarinne, Essi Pokela ja Kirsi Ruuhonen, CC Lakimiesliiton kustannus, Hansaprint Direct Oy, Vantaa 2010.

Salmi et al.: Harri Salmi – Petteri Häkkänen – Rainer Oesch – Marja Tommila, Tavaramerkki, Gummerus Kirjapaino Oy, Helsinki 2008.

Siponen, Antero: Tavaramerkin ja toiminimen välinen suhde, teoksessa Tavaramerkki, Lakimiesliiton koulutuskeskuksen julkaisusarja n:o 37, Suomen Lakimiesliiton Kustannus Oy, Helsinki 1983.

Timonen, Pekka: KKO 1998:154, teoksessa KKO:n ratkaisut kommentein 1998 II, s. 453-458, toimittanut Pekka Timonen, Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä 1999.

Tuominen, Markku: Toimiiko toiminimi? Julkaisussa IPRinfo 4/2007. Saatavilla osoitteesta: http://www.iprinfo.com/julkaisut/iprinfo-lehti/lehtiarkisto/2007/IPRinfo_4-2007/fi_FI/Toimiiko_toiminimi/

SÄÄDÖKSET

Kaupparekisterilaki (2.2.1979/129)

Laki asianajajista (12.12.1958/496)

Laki elinkeinon harjoittamisen oikeudesta (27.9.1919/122)

Laki eräiden kansainvälisesti suojattujen tunnusten käytöstä (21.12.1979/947)

Laki luottolaitostoiminnasta (8.8.2014/610)

Laki vaihtoehtorahastojen hoitajista (7.3.2014/162)

Osakeyhtiölaki (21.7.2006/624)

Tavaramerkkidirektiivi (2008/95/EY)

Tavaramerkkilaki (10.1.1964/7)

Teollisoikeuden suojelemista koskeva Pariisin yleissopimus (SopS 43/1975)

Tietoyhteiskuntakaari (7.11.2014/917)

Toiminimilaki (2.2.1979/128)

Yritys- ja yhteisötietolaki (16.3.2001/244)

VIRALLISLÄHTEET

HE 238/1978 vp: Hallituksen esitys eduskunnalle uudeksi toiminimi-, kaupparekisteri- sekä prokuralainsäädännöksi.

HE 246/1993 vp: Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi kaupparekisterilain sekä toiminimilain 1 §:n muuttamisesta.

HE 188/2000 vp: Hallituksen esitys Eduskunnalle yritys- ja yhteisötietolaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

HE 109/2005 vp: Hallituksen esitys Eduskunnalle uudeksi osakeyhtiölainsäädännöksi.

HE 221/2013 vp: Hallituksen esitys eduskunnalle tietoyhteiskuntaaareksi sekä laeiksi maankäyttö- ja rakennuslain 161 §:n ja rikoslain 38 luvun 8 b §:n muuttamisesta.

KM 1960:2 Tavaramerkkilakikomitean mietintö.

KM 1969 B:102: Toimilakikomitean mietintö.

KM 1974:109: Toiminimilakiehdotuksen tarkastustoimikunnan mietintö.

OIKEUSKÄYTÄNTÖ

ECJ C-245/02 Anheuser-Busch Inc. vastaan Budějovický Budvar, národní podnik

KKO 1979 II 117

KKO:1985-II-62

KKO:1985-II-145

KKO 1987:13

KKO 1988:130

KKO 1992:183

KKO 1994:24

KKO 1994:110

KKO 1995:83

KKO 1997:150

KKO 1998:154

KKO 2005:118

KKO 2005:143

KHO 1983 II 167

KHO 8.1.2007:3

KHO 2009:1

KHO 4.1.2011:17

KHO 17.12.2012:3547

KHO 2013:168

KHO 2015:81

MAO 440/14

MAO 489/14

MAO 163/15

MAO:353/15

MAO 234/16

Helsingin HO 3.6.1987:290

Helsingin HO 3.6.1987:291

Helsingin HO 24.10.1990:1467

Helsingin HO 13.12.1996:6605

Helsingin HO 15.11.2000:3202

Helsingin HO 26.10.2007:3442

Helsingin HO 17.4.2014:858

Kaupparekisteri-ilmoitus Dnro 2005/296729

Kaupparekisteri-ilmoitus Dnro 2015/684758

Kaupparekisteri-ilmoitus Dnro 2015/702573

Patentti- ja rekisterihallituksen valitusosaston päätös 100/K/79

Patentti- ja rekisterihallituksen valitusosaston päätös 1/K/80.

Lyhenteet

Ab	Aktiebolag eli osakeyhtiö
Abp	Publik aktiebolag eli julkinen osakeyhtiö
Dnro	Diaarinumero
Et al.	Ynnä muut
HE	Hallituksen esitys
HO	Hovioikeus
Ibid.	Ibidem: katso edellinen viittaus
IPR	Intellectual property rights
KHO	Korkein hallinto-oikeus
KKO	Korkein oikeus
KM	Komiteanmietintö
KRekL	Kaupparekisterilaki
Ltd	Limited company eli osakeyhtiö
MAO	Markkinaoikeus
Oy	Osakeyhtiö
Oyj	Julkinen osakeyhtiö
PRH	Patentti- ja rekisterihallitus
TMerkkiL	Tavaramerkkilaki
TNimiL	Toiminimilaki

1 Johdanto

1.1 Aluksi

Nykypäivänä yritykset toimivat hyvin kilpailuilla markkinoilla. Pärjätäkseen tässä kilpailussa yritysten tulisi erottua edukseen kilpailijoistaan. Etenkin immateriaalioikeuksien avulla yritys voi saada ratkaisevaa etua kilpailijoihinsa nähden. Tästä syystä myös toiminimen suunniteluun ja valikoimiseen tulee käyttää aikaa, sillä hyvä ja iskevä toiminimi jää helposti kohdeyleisön mieleen. Hyvin suunniteltu toiminimi tukee myös yrityksen liiketoimintaa ja voi auttaa yrityksen brändin rakentamisessa.¹ Keksinnöllinen ja iskevä toiminimi lisäksi estää tehokkaasti muita elinkeinonharjoittajia käyttämästä siihen sekoitettavissa olevaa toiminimeä.

Aika ajoin saattaa kuitenkin herätä kysymys siitä, loukkaako toisen käyttämä toiminimi aikaisempaa toiminimioikeutta. Tällöin tuomioistuin tai rekisteriviranomainen joutuu arvioimaan sitä, missä määrin kaksi toiminimeä ovat samankaltaisia. Tällöin joudutaan punnitsemaan kahta eri oikeutta. Paremman oikeuden omaava toiminimen haltijan yksinoikeutta tulisi lähtökohtaisesti suojata, mutta harkinnassa tulee ottaa huomioon myös vapaan kilpailun periaate. Vahvasti omaperäiselle toiminimelle tulee luonnollisesti antaa suojaa, mutta heikosti yksilöivälle toiminimelle ei vapaan kilpailun periaatteen nimissä tule antaa kovin laajaa suojaa.

Kiinnostukseni toiminimiin ja immateriaalioikeuksiin ylipäätään heräsi jo opintojeni alkuvaiheessa. Immateriaalioikeuden peruskurssin suorittuani minulle heräsi ajatus siitä, että teen maisteritutkielmani nimenomaan immateriaalioikeuden alalta. Osin kiinnostukseni ja osin puhtaan sattuman ansioista päädyin vuonna 2011 työskentelemään Patenti- ja rekisterihallitukseen kaupparekisteriin. Siellä käsittelin pääasiassa eri yritysten perus- ja muutosilmoituksia. Työssäni havaitsin nopeasti, että kaikkien vaikeimpia ja usein tulkinnanvaraisimpia ratkaisuja oli arvioida sitä,

---

¹ Innanen & Jäske 2014, s.50.

loukkasiko haettu toiminimi aikaisempaa toiminimioikeutta. Tästä minulle syntyi idea siitä, että käsittelen maisterityössäni yksinoikeutta toiminimeen.

1.2 Tutkimuskysymys, käytetyt metodit ja tutkielman rakenne

Kuten tämän maisterityön nimestä käy ilmi, aiheena tässä tutkielmassa on toiminimen yksinoikeuden tutkiminen. Tämän tutkielman tavoitteena on pyrkiä selvittämään, minkä laajuista suojaa toiminimi saa sekä sitä, milloin on kyse toiminimen loukkauksesta. Tutkielman päämääränä on siis tutkia, milloin kaksi toiminimeä ovat siinä määrin samankaltaisia, että ne ovat sekoitettavissa keskenään. Tämän ohella tutkitaan lyhyesti, millä edellytyksillä tavaramerkki ja verkkotunnus voivat loukata toiminimeä.

Tässä maisteritutkielmassa käytetään pääasiassa lainopillista eli oikeusdogmaattista tutkimusmenetelmää. Oikeusdogmaattinen tutkimusmenetelmä perustuu voimassa olevien oikeuslähteiden tutkimiseen ja siihen, että näitä lähteitä käytetään etusija- ja käyttöjärjestyssääntöjen osoittamassa järjestyksessä. Oikeusdogmatiikka pyrkii siis selvittämään, mikä on voimassa olevan oikeuden sisältö käsiteltävän oikeusongelman osalta.² Lainopillisen tutkimusmenetelmän avulla tässä maisterityössä tutkitaan pääasiassa toiminimilakia. Toiminimilaki on kuitenkin säädetty verrattain abstraktilla tavalla, joten monin paikoin tässä tutkielmassa joudutaan turvautumaan myös toiminimilain esitöihin.

Lainopillista tutkimusmenetelmää tässä tutkielmassa täydentää ratkaisuempiirinen menetelmä. Tähän ratkaisuun on päädytty osittain käytännön syistä. Toiminimioikeudesta on nimittäin kirjoitettu verrattain vähän, joten toiminimioikeuden sisältöä joudutaan tässä tutkielmassa monin paikoin selvittämään oikeuskäytännön kautta. Tässä esityksessä käsitellään pääasiassa korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisuja, mutta tietyissä kysymyksissä on käsitelty myös hovioikeuksien ja markkinaoikeuden ratkaisuja. Kun käytetään ylimpien tuomioistuinten ratkaisuja, on kuitenkin syytä pitää mielessä, että suomalaisessa oikeusajattelussa niillä ei ole juridisesti sitovaa prejudikaattivaikutusta, vaan niillä on ratkaistu aina jokin yksittäinen oikeustapaus.³

---

² Husa et al. 2010, s.20.

³ Ibid., s.60.

Tutkielma rakentuu kuuteen eri lukuun. Johdannon jälkeisessä toisessa luvussa käydään läpi toiminimen historiaa sekä toiminimioikeuden peruskäsitteistöä. Kolmannessa luvussa puolestaan käsitellään toiminimioikeuden syntyedellytyksiä. Tämä luku luo myös pohjaa myöhemmille luvuille, sillä kyseisessä luvussa käydään läpi sitä, minkä tyyppisiin toiminimiin yksinoikeuden voi ylipäättään saada. Kyseissä luvussa käsitellään myös työtaustastani johtuen toiminimien rekisteröintiä rekisteriviranomaisen näkökulmasta.

Neljäs luku sisältää itse tutkielman ytimen. Siinä käydään läpi, milloin kahden toiminimen on katsottu olevan sekoitettavissa toisiinsa. Neljännessä luvussa on pyritty käymään systemaattisesti läpi niitä edellytyksiä, jotka johtavat toiminimien sekoittumiseen. Kyseisessä luvussa käsitellään asian laadusta johtuen myös paljon oikeustapauksia, jotka koskevat toiminimien sekoittumista. Viidennessä luvussa puolestaan käsitellään toiminimen suhdetta tavaramerkkiin ja verkkotunnukseen. Kuudes ja samalla tutkielman viimeinen luku käsittää yhteenvedon aiheesta sekä aiheetta koskevat loppupohdinnat.

2 Toiminimestä

2.1 Toiminimen historia

Toiminimen juuret ulottuvat myöhäiskeskiaikaan Pohjois-Italiaan. Kun liikemiehet ryhtyivät harjoittamaan kauppaa yhdessä, oli tarpeen luoda apuväline, jonka avulla kyettiin selvittämään, minkä oikeustoimen liikemies oli tehnyt omissa nimissään ja minkä yhtiön lukuun. Tätä apuvälinettä alettiin kutsumaan toiminimeksi eli firmaksi.⁴ Tavaramerkkiin verrattuna kyseessä on siis suhteellisen nuoresta ilmiöstä.⁵ Toiminimen nykyaikaisessa merkityksessä on puolestaan muodostunut vasta 1800-luvulla. Tähän vaikutti erityisesti teollistuminen, joka johti valtavaan talouselämän kasvuun ja toisaalta yhä voimistuvaan kilpailuun.⁶ Tätä aikaisemminkin oli käytetty toiminimiä, mutta niitä olivat käyttäneet lähinnä kauppayhtiöt. Yksityiset kauppiat esiintyivät lähinnä omalla nimellään, mutta teollistumisen johdosta myös muut yhteenliittymät kuin kauppayhtiöt tunsivat tarvetta erityisen toiminimen käyttämiseen.⁷

Teollistumisen johdosta eri maissa alettiin antaa säädöksiä kaupparekisteristä ja toiminimestä. Saksassa kauppalaki tuli voimaan vuonna 1861. Tämä laki puolestaan uusittiin vuonna 1900 voimaan tulleella kauppalailla (Handelsgesetzbuch), johon sisällytettiin toiminimeä koskevat säännökset lähes muuttumattomina. Saksan kauppalaki toimi myöhemmin myös Pohjoismaiden toiminimioikeutta koskevan lainsäädännön esikuvana. Ruotsin lain kautta saksalaiset esikuvat vaikuttivat Suomessa vuonna 1895 säädettyyn toiminimiasetukseen.⁸

Vuoden 1895 toiminimiasetus oli voimassa yli 80 vuotta. Sen korvasi vuonna 1979 voimaan tullut toiminimilaki (2.2.1979/128). Toiminimilain säätäminen katsottiin tarkoituksenmukaiseksi, sillä toiminimiasetus oli monin paikoin puutteellinen. Toiminimiasetuksessa ei näet oltu tarkemmin määritelty toiminimen suoman

---

⁴ Haarmann 2014, s.409.

⁵ Tavaramerkin juuret ulottuvat puolestaan antiikin aikaan. Merkkejä käytettiin muun muassa ennen ajanlaskun aikaa Kreikan ja Rooman saviruukuissa sekä mesopotamialaisissa ja egyptiläisissä tiilissä ja laatoissa. Ks. Palm 2002, s.13.

⁶ Castrén 2008, s.8.

⁷ Ibid.

⁸ Ant-Wuorinen 1933, s.79.

yksinoikeuden sisältöä. Lisäksi asetuksesta puuttui säännökset sanktioista toiminimen loukkaustilanteissa.⁹ Tämän ohella toiminimiasetuksesta puuttuivat säännökset oikeudesta toiminimeen vakiinnuttamisen perusteella.¹⁰ Toiminimi ei siis toiminimiasetuksen voimassaolon aikana nauttinut suojaa sillä perusteella, että toiminimi oli tehokkaan käytön ansiosta tullut yleisesti arvostetuksi ja tunnetuksi. Vaikka toiminimiasetus kumottiin toiminimilain voimaantulella, ei se ole vieläkaan täysin menettänyt merkitystään. Esimerkiksi TNimiL 33 § 1 momentin 1 kohdan mukaan toiminimen rekisteröinti, joka on tapahtunut ennen toiminimilain voimaantuloa, voidaan kumota ainoastaan, mikäli se olisi ollut mahdollista myös toiminimiasetuksen nojalla. Lisäksi toiminimiasetuksen aikaisella oikeuskäytännöllä on edelleenkin oma merkityksensä.

2.2 Toiminimilain mukaisia määritelmiä

2.2.1 Toiminimi

TNimiL 1 §:n 1 momentin mukaan toiminimellä tarkoitetaan nimeä, jota elinkeinonharjoittaja käyttää toiminnassaan. Toiminimi on siis yritystä yksilöivä tunnusmerkki.¹¹ Lain sanamuodosta ilmenee, että vain elinkeinonharjoittaja voi käyttää toiminimeä. Lain esitöissä elinkeinonharjoittaja on määritelty laajasti. Elinkeinonharjoittajana pidetään fyysistä tai juridista henkilöä, joka harjoittaa ammattimaisesti taloudellista toimintaa. Ammattimaisuus ei edellytä taloudellisen voiton tavoittelua, vaan toiminta voi olla pelkästään yleishyödyllistä. Elinkeinonharjoittajan oikeus käyttää toiminimeä ei myöskään ole riippuvaista siitä, että hänen toimintansa olisi tietyn laajuista. Täten hyvin lyhytaikainenkin liiketoiminta voi olla elinkeinonharjoittamista.¹²

Toiminimen käyttäminen elinkeinotoiminnassa on monesti pakollista. Kaupparekisterilaki (2.2.1979/129) nimittäin velvoittaa elinkeinonharjoittajat tekemään niin sanotun perusilmoituksen kaupparekisteriin ennen elinkeinotoiminnan aloittamista. Velvollisia tekemään tämän perusilmoituksen ovat kaikki ne toimijat, jotka on lueteltu

---

⁹ KM 1974:109, s.3.

¹⁰ HE 238/1978, s.3.

¹¹ Ibid., s.16.

¹² Ibid.

KRekL 3 §:ssä. Tämä perusilmoitus sisältää myös määräyksen ilmoittaa elinkeinonharjoittajan toiminimen. KRekL 3 § on hyvin kattava ja käytännössä vain yksityinen elinkeinonharjoittaja voi jättää perusilmoituksen tekemättä kaupparekisteriin. Tällöinkin tosin edellytetään, että elinkeinonharjoittajan toiminta täyttää elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annetun lain 5 §:n (27.9.1919/122) mukaiset ehdot. Elinkeinonharjoittaja saa harjoittaa luvallista elinkeinotoimintaa ilman kaupparekisteriin tehtävää perusilmoitusta, mikäli elinkeinotoimintaa harjoitetaan ilman muita apulaisia kuin aviopuolisoa tai suoraan etenevää polvea olevia vajavaltaisia jälkeläisiä, ja elinkeinonharjoittaja ei pidä toiminnassaan liikehuoneistoa, konttoria tai erityistä myyntipaikkaa. Perusilmoituksen kaupparekisteriin saa tosin KRekL 3 §:n 1 momentin perusteella tehdä myös tehdä sellainen elinkeinonharjoittaja, jolla ei tähän ole velvollisuutta. Monesti esimerkiksi yksityisen elinkeinonharjoittajan on kuitenkin järkevää tehdä tämä perusilmoitus, sillä rekisteröinnillä saa yksinoikeuden toiminimeen ja tämän yksinoikeuden toteennäyttämiseksi ei silloin täydy turvautua vakiintumisnäyttöön.

2.2.2 Aputoiminimi

TNimiL 1 §:n 2 momentin mukaan kaupparekisteriin merkitty elinkeinonharjoittaja saa harjoittaa osaa toiminnastaan erityisellä nimellä eli aputoiminimellä. Mitään erillistä oikeussubjektia aputoiminimen käyttöönottamisella ei kuitenkaan synny. Aikaisemmin aputoiminimen käyttö oli varattu ainoastaan osakeyhtiöille, osuuskunnille ja säästöpankeille. Vuonna 1993 oikeus aputoiminimeen laajennettiin koskemaan kaikkia elinkeinonharjoittajia. Tämä koettiin tarpeelliseksi yhdenvertaisuussyistä, sillä myös muilla elinkeinonharjoittajilla katsottiin voivan olla tarve harjoittaa tiettyä osaa toiminnasta aputoiminimen avulla.¹³

Aputoiminimen käyttämiseen voi olla monia syitä. Ensinnäkin aputoiminimen käyttöönotto voi olla perusteltua silloin, kun yritys alkaa harjoittamaan liiketoimintaa uudella toimialalla tai se laajentaa toimintaansa uudelle paikkakunnalle.¹⁴ Erityisesti iskevällä omaperäisellä aputoiminimellä voidaan luoda yrityksen brändiä ja vahvistaa uuden toimintayksikön yrityskuvaa. Monesti aputoiminimen käyttöönottaminen voi olla

---

¹³ HE 246/1993, Yleisperustelut, 1. Nykytila ja muutostarpeet.

¹⁴ HE 238/1978, s.16.

vaihtoehtona tavaramerkille. Mikäli yrityksen relevantit markkinat ovat Suomessa eikä erilliselle kuva tai -yhdistelmätavaramerkille ole tarvetta, ajaa aputoiminimi samaa asiaa kuin sanatavaramerkki. Aputoiminimellä on kuitenkin etunsa verrattuna sanatavaramerkkiin. Aputoiminimi on käytännössä ikuinen oikeus eikä sitä tarvitse uusida. Ainoana edellytyksenä tosin on, että aputoiminimeä käytetään TNimiL 19 §:n 1 momentin 3 kohdan edellyttämällä tavalla. Aputoiminimi on myös yritykselle taloudellisesti edullisempi vaihtoehto kuin tavaramerkki, sillä tavaramerkin käsittelymaksut ovat korkeammat kuin aputoiminimen.

Aputoiminimi voi olla tarpeellinen myös fuusion yhteydessä. Fuusiossa sulautuva yhtiö lakkaa olemasta erillisenä oikeussubjektina. Asiakassuhteiden jatkuvuuden takia vastaanottavan yhtiön on monesti tarkoituksenmukaista ottaa käyttöönsä sulautuvan yhtiön toiminimi aputoiminimenä.¹⁵ Yrityskauppojen yhteydessä on myös mahdollista, että liiketoiminnan ostava yritys ottaa aputoiminimeksi kaupankohteena olevan yrityksen toiminimen sen nauttiman goodwill-arvon johdosta.¹⁶

2.2.3 Rinnakkaistoiminimi

TNimiL 11 §:n mukaan toiminimi saadaan rekisteröidä kaksi- tai useampikielisenä, jos erikieliset ilmaisut sisällöltään vastaavat toisiaan. Rinnakkaistoiminimien käyttöönotto voi olla tarkoituksenmukaista, mikäli yrityksellä liiketoimintaa eri maissa. Myös Suomessa asuvien kielivähemmistöjen huomioiminen voi olla syynä rinnakkaistoiminimen käytölle. Rinnakkaistoiminimeltä ei edellytetä sanatarkkaa käännöstä, vaan riittää, että vieraskielinen rinnakkaistoiminimi vastaa sisällöltään suomen- tai ruotsinkielistä perustoiminimeä. Muutoin sanatarkka käännös saattaisi olla kankea ja täten huonosti vieraaseen kieleen soveltuva.¹⁷ Rekisteriviranomainen on velvollinen tarkastamaan, että rinnakkaistoiminimi vastaa käännökseltään perustoiminimeä. Ruotsin- ja englanninkielisissä rinnakkaistoiminimissä käännöksen vastaavuus ei yleensä aiheuta tulkintaongelmia. Kun kyseessä on harvinaisempi kieli, on kaupparekisterikäytännössä yleensä vaadittu virallisen kielenkääntäjän todistusta siitä, että rinnakkaistoiminimi vastaa käännökseltään toiminimeä.

---

¹⁵ Ibid., s. 16.

¹⁶ Castrén 2008, s.45.

¹⁷ HE 245/1978, s. 27.

Rinnakkaistoiminimen käyttöönottoaminen saattaa monesti olla myös viisasta IPR-strategisista syistä. Tätä voidaan valaista seuraavalla kuvitteellisella esimerkillä. Rakennusalan yhtiö haluaa rekisteröidä toiminimekseen ”Helsingin Rakennuspalvelut”. Tämän kaltaiset paikannimestä ja toimialaa kuvaavasta sanasta yhdistetyt toiminimet nauttivat lähtökohtaisesta heikkoa suojaa, sillä niiden toiminimessä ei sinänsä ole mitään omaperäistä tai keksinnöllistä. Näin ollen ainakin nykyisen rekisterikäytännön mukaan kyseisen toiminimen rinnalle voitaisiin rekisteröidä esimerkiksi toiminimet ”Helsingfors Byggnadstjänster” ja ”Helsinki Building Services”. Jos esimerkin elinkeinonharjoittaja ottaisi rekisteröintivaiheessa käyttöön edellä mainitut ruotsin- ja englanninkieliset rinnakkaistoiminimet, hän saisi toiminimelleen laajempaa suojaa, sillä myös rinnakkaistoiminimet otetaan huomioon toiminimien esteharkinnassa.

Toiminimilain esityöt eivät ota kantaa siihen, voidaanko rinnakkaistoiminimi ilmoittaa rekisteröitäväksi myös muilla kirjaimilla kuin länsimaisilla kirjaimilla, kuten esimerkiksi kyrillisillä kirjaimilla tai vaikkapa kiinalaisilla kirjaimilla. Korkein hallinto-oikeus on tulkinnut asiaa tapauksessaan.¹⁸ Kyseisessä tapauksessa yhtiö oli ilmoittanut kaupparekisteriin merkittäväksi yhtiön rinnakkaistoiminimen kiinankielisenä kiinankielisin kirjoitusmerkein. Patentti- ja rekisterihallitus eväsi rekisteröinnin, sillä se katsoi, että kaupparekisteriin voidaan merkitä ainoastaan rinnakkaistoiminimi, joka koostuu merkeistä, jotka sisältyvät suomalaiseen kirjaimistoon. Myös Patentti- ja rekisterihallituksen valitusosasto hylkäsi päätöksestä tehdyn valituksen. Korkein hallinto-oikeus puolestaan katsoi, ettei toiminimilaissa taikka missään muussakaan laissa oltu määrätty, etteikö rinnakkaistoiminimeä saanut ilmoittaa rekisteröitäväksi muunlaisin kuin Suomessa käytettävien kirjaimin. Tästä syystä Patentti- ja rekisterihallitus ei olisi saanut evätä rekisteröintiä. Korkein hallinto-oikeus palautti asian Patentti- ja rekisterihallituksen uudelleen käsiteltäväksi.

2.2.4 Toissijainen tunnus

Elinkeinoharjoittajalla voi olla TNimiL 1 §:n mukaan toiminimen ohella myös niin sanottu toissijainen tunnus, johon voidaan lain 2 §:n nojalla saada yksinoikeus vain vakiinnuttamalla. Toiminimelle voi ajan myötä käydä niin, että yleisön keskuudessa elinkeinoharjoittajan toimintaa tai sen osaa ryhdytään nimittämään jollakin toiminimen

---

¹⁸ KHO 1983 II 167.

iskuosalla, lyhennykselle taikka väännöksellä.¹⁹ Tästä hyvänä esimerkkinä on Oyj Stockmann Abp, jonka toissijainen tunnus on ”Stokka”. Toisinaan on myös mahdollista, ettei toissijaisella tunnuksesta ole mitään yhteyttä elinkeinonharjoittajan toiminimeen. Tästä toimii esimerkkinä Stockmannin jo historiaan jäänyt toissijainen tunnus ”Sesto”, jota se käytti myymälätoiminnassaan.²⁰ Toissijaisena tunnukseksi voidaan pitää myös visuaalisia ja akustisia tunnuksia. Visuaalinen tunnus voi olla erityisesti logo tai muu visuaalisesti esitettävä tunnusmerkki, esimerkiksi elinkeinonharjoittajan henkilökunnan käyttämä erityinen asuste. Akustisesta tunnuksesta mainittakoon esimerkkinä Metro Goldwyn-Mayerin karjuva leijona.²¹ Toissijainen tunnus muistuttaa hyvin pitkälti tavaramerkkiä, etenkin kun on kyseessä visuaalinen taikka akustinen tunnus. Erona kuitenkin on, että toissijainen tunnus viittaa elinkeinonharjoittajan toimintaan tai sen osaan, kun taas tavaramerkin tarkoituksena on toimia tiettyjen elinkeinonharjoittajan tuotteiden tai palveluiden tunnusmerkkinä.²²

2.3 Toiminimen funktiot

Toiminimen funktiot vaihtelevat eri elinkeinonharjoittajien välillä. Yksityinen elinkeinonharjoittaja toimii monessa tapauksessa ainoastaan omalla nimellään taikka omalla nimellä, johon on lisätty paikannimi tai toimialaa kuvaava sana. Tällöin toiminimi on ainoastaan nimitys, jolla elinkeinonharjoittaja tekee sopimuksia ja toimii suhteessa yksityisiin ja julkisiin tahoihin. Kuitenkin monet elinkeinonharjoittajat, jotka harjoittavat aktiivista markkinointia, käyttävät toiminimeä tavaramerkin tavoin toiminnassaan. Tämä koskee etenkin toiminimiä, jotka sisältävät fantasiasanan tai muutoin epätavallisen nimen.²³ Monesti pienet ja keskisuuret yritykset käyttävätkin toiminimeä sellaisenaan tai sen iskuosaa tavaramerkinomaisesti liiketoiminnassaan. Näissä tapauksissa toiminimen funktiot ovat hyvin yhteneväiset tavaramerkin funktioiden kanssa.²⁴ Tästä syystä esityksessä käydään läpi lyhyesti myös tavaramerkille tyypillisimmät funktiot.

---

¹⁹ HE 238/1978, s.17.

²⁰ Castrén 2008, s.48.

²¹ Essén et al. 2013, s.34.

²² Ibid.

²³ Ibid., s.14.

²⁴ Haarmann 2014, s.410-411.

2.3.1 Yksilöimisfunktio

Toiminimen keskeisimpänä funktiona voidaan pitää yksilöimisfunktiota, joka ilmenee TNimL 8 §:stä, jonka mukaan toiminimen tulee yksilöidä²⁵ haltijansa yritys. Yksilöivyyteen kuuluu myös, että toiminimi erottuu²⁶ selvästi muista toiminimistä. Toiminimellä on tärkeä merkitys yksilöimisvälineenä myös elinkeinonharjoittajan ja kuluttajien välisessä suhteessa. Kuluttaja usein löytyy toiminimen avulla juuri sen tietyn elinkeinonharjoittajan, jonka palveluiden tai tavaroiden hyvään laatuun ja edulliseen hintaan hän on totunut.²⁷ Yksilöimisfunktiolla on myös tärkeä roolinsa julkisoikeudellisella tasolla. Toiminimi toimittaa sitä samaa virkaa kuin henkilön nimi, sillä se identifioi haltijansa eri yhteyksissä. Oikeudenkäynneissä, verotuksessa ja muissa julkisoikeudellisissa suhteissa juridinen henkilö tunnistetaan nimenomaan toiminimen perusteella.²⁸ Yksilöimisfunktioon sisältyy myös niin sanottu totuusfunktio. Tämän totuusfunktion mukaan toiminimen on annettava todenmukainen informaatio toiminimen haltijasta.²⁹

2.3.2 Alkuperäfunktio

Toiminimeä käytetään tavaramerkin tavoin tuotteissa usein myös siksi, että ne mahdollistavat tietojen antamisen tuotteesta. Tavarat, joita ei ole merkitty toiminimellä, pysyvät ostajille tuntemattomina. Toiminimellä varustettu tuotteen voidaan siis katsoa antavan informaatiota kuluttajalle, että kyseessä on sama tavara, jonka kuluttaja on aikaisemmin ostanut, tai että kyseessä on ainakin sama tuottaja. Tällöin toiminimen funktiona on taata kuluttajalle toiminimellä varustetun tuotteen alkuperä.³⁰ Toiminimi ei kuitenkaan aina yksilöi mistä nimenomaisesta tuottajasta on kyse, vaan merkki voi viitata myös niin sanottuun anonyymiin lähteeseen.³¹ Toiminimen haltija voi vapaasti

---

²⁵ Yksilöivyydestä ks. jakso 3.3.2

²⁶ Erottuvuudesta ks. jakso 3.3.1

²⁷ Castrén 2008, s.6.

²⁸ Essén et al. 2013, s.15.

²⁹ Castrén 2008, s.8.

³⁰ Salmi et al. 2008, s.51.

³¹ Ibid.

hyödyntää yksinoikeuttaan ja se voidaan luovuttaa lisenssi- ja franchising-sopimusten yhteydessä.³²

2.3.3 Garantiafunktio

Toiminimen käyttö tuotteiden tunnuksena kannustaa niiden haltijoita ylläpitämään ja kehittämään tuotteidensa laatua, koska hyvällä laadulla elinkeinonharjoittaja pystyy saavuttamaan etua, kun kuluttaja tekee valintaa kilpailevien tuotteiden välillä. Tuotteeseen tyytymätön kuluttaja tuskin ostaa samaa tuotetta uudelleen, kun taas tuotteeseen tyytyväinen kuluttaja usein ostaa samaa tuotetta vastaisuudessakin.³³ Toiminimen niin sanotulla garantiafunktioilla tarkoitetaan siis sitä, että samalla toiminimellä varustettu tuote on lähtökohtaisesti tasalaatuista. Garantiafunktio ei kuitenkaan millään tavalla perustu lakiin, vaan yritykset usein pyrkivät säilyttämään tuotteiden ja palveluiden tasaisen laadun, joka puolestaan johtaa kuluttajien keskuudessa merkkiuskollisuuteen.³⁴

2.3.4 Kilpailufunktio

Toiminimen kilpailufunktiossa yhdistyvät kaikki edellä mainitut funktiot.³⁵ Ensinnäkin markkinoilla on lukuisia vastaavia tuotteita ja palveluita tarjoavia yrityksiä, ja kuluttaja voi nimenomaan toiminimen avulla erottaa ne toisistaan. Kuluttajat odottavat, että tuotteet ovat peräisin samasta taloudellisesta alkuperästä ja että ne ovat laadultaan samaa tasoa. Mikäli tuotteen ostanut henkilö on tyytyväinen ostettuun tuotteeseen, hän ostaa sitä jatkossakin, jolloin hänen merkkiuskollisuus syntyy, jota voidaan markkinoilla yhä enemmän vahvistaa. Kaikesta tästä syntyy siis kilpailufunktio. Kilpailevan yrityksen on tämän jälkeen vaikea yrittää muuttaa kuluttajan ostokäyttäytymistä ja saada hänet kiinnostumaan uudesta korvaavasta tuotteesta. Toiminimi siis toimii tässä tapauksessa symbolina, jonka avulla yritys pyrkii edistämään tuotteidensa ja palveluidensa markkinointia.³⁶

---

³² Haarmann & Mansala 2012, s.42.

³³ Salmi et al. 2008, s.53.

³⁴ Ibid.

³⁵ Haarmann & Mansala 2012, s.42.

³⁶ Salmi et al. 2008, s.54.

3 Yksinoikeuden syntyminen

3.1 Vakiinnuttaminen

3.1.1 Vakiintumisen edellytykset

Vuoden 1895 toiminimiasetus ei tuntenut vakiinnuttamista toiminimen yksinoikeuden syntytapana, vaikka toiminimi olisikin tehokkaan käytön johdosta tullut yleisesti arvostetuksi ja tunnetuksi. Kuitenkin rekisteröimättömän toiminimen katsottiin voivan saada oikeussuojaa silloisen vilpillisen kilpailun ehkäisemiseksi annetun lain yleislausekkeen nojalla. Sen mukaan elinkeinonharjoittajaa, joka elinkeinotoiminnassaan on ryhtynyt hyvän tavan vastaiseen tekoon, voitiin kieltää jatkamasta tai toistamasta tätä tekoa. Hyvän tavan vastaisena tekona voitiin tietyissä tapauksissa pitää myös vakiintuneen toiminimen loukkaamista kilpailumielessä.³⁷

Toiminimilain säätämisen yhteydessä vakiinnuttamisesta tehtiin toinen tapa rekisteröinnin ohella saavuttaa yksinoikeus toiminimeen. Samalla säädettiin, että toissijaiseen tunnukseen voidaan saada yksinoikeus ainoastaan vakiinnuttamalla. Pelkkä toiminimen käyttöönotto ei kuitenkaan riitä synnyttämään yksinoikeutta. Tätä voidaan perustella oikeusvarmuusnäkökohdilla. Jos toiminimioikeus syntyisi pelkällä käyttöönotolla, voisi tämänkaltainen toiminimioikeus olla hyvin rajoitetun henkilöpiirin tiedossa. Tämä johtaisi puolestaan tahattomiin toiminimien loukkauksiin, jolloin esimerkiksi rekisteröity tunnettu toiminimi joutuisi väistymään huonosti tunnetun, mutta aiemmin käyttöön otetun toiminimen tieltä.³⁸

Vakiinnuttamisen edellytyksistä säädetään TNimiL 2 §:n 3 momentissa, jonka mukaan toiminimi katsotaan vakiintuneeksi, jos se on yleisesti tunnettu niiden keskuudessa, joihin elinkeinonharjoittajan toiminta suuntautuu. Elinkeinonharjoittajan toiminta suuntautuu pääasiassa asiakkaisiin, joita ovat kuluttajat tai tietty jakeluporras, kuten esimerkiksi tukkukauppa tai vähittäiskauppa. Tämän ohella on selvää, että yrityksen on oltava tunnettu myös muiden samalla alalla toimivien yrittäjien keskuudessa. Myös alan järjestöjen käsityksellä toiminimen tunnettavuudesta saattaa olla vaikutusta

---

³⁷ HE 238/1978, s.3.

³⁸ Castrén 2008, s.59.

vakiinnuttamista arvioitaessa. Se, että elinkeinonharjoittaja on ”yleisesti tunnettu” ei kuitenkaan tarkoita sitä, että kaikkien asiakas- ja kilpailijapiirien tulisi tuntea kyseessä olevan toiminimen. Riittävää onkin, että toiminimi on käytön perustella saanut tietyn goodwill-arvon.³⁹

Vakiinnuttamista yksinoikeuden syntyperusteena on käsitelty korkeimman oikeuden tapauksessa.⁴⁰ Kyseisessä tapauksessa oli kyse siitä, oliko rekisteröity toiminimi sekoitettavissa vakiintuneeseen toissijaiseen tunnukseseen. Kantajana ollut Kalakomppania Oy katsoi, että vastaajayhtiö Hyvä Apaja Oy loukkasi sen toissijaista tunnusta, joka muodostui tyylitelystä kalankuvasta sekä sanoista ”hyvä apaja”. Kalakomppania Oy katsoi, että se oli käyttänyt kyseistä toissijaista tunnustaan laajasti ja johdonmukaisesti elinkeinotoiminnassaan jo vuodesta 1978 siten, että sanat kuvineen niiden keskuudessa, joihin yhtiön toiminta suuntautui, tunsivat yhdistelmän kantajan toissijaisena tunnuksena. Tämän vuoksi vastaajan myöhemmin rekisteröity toiminimi Hyvä Apaja Oy tuli kumota. Korkein oikeus katsoi, että jutussa kuultujen todistajien kertomusten ja oikeuteen toimitettujen kantajan liikeasiakirjojen ulkonäön perusteella voitiin katsoa näytetyksi, että kantaja oli käyttänyt tyyliteltyä kalakuvioita toiminnassaan jatkuvasti 1970-luvun lopulta asti. Yhtiön toissijainen tunnus oli täten tullut yleisesti tunnetuksi niiden keskuudessa, joihin kantajan elinkeinotoiminta suuntautui. Tästä syystä korkein oikeus kumosi Hyvä Apaja Oy:n toiminimen rekisteröinnin.

Vakiinnuttaminen on rekisteröintiin verrattuna huomattavasti työläämpi ja hitaampi tapa saavuttaa yksinoikeus toiminimeen. Vakiinnuttamisprosessin aikana toiminimi ei nimittäin saa vielä minkäänlaista toiminimisuojaa. Vakiintumissuojaan pyrkivä elinkeinonharjoittaja ottaa myös suuren riskin jättäessä toiminimen rekisteröimättä. Kilpaileva elinkeinonharjoittaja voi nimittäin rekisteröidä toiminimen tai vakiinnuttaa sen nopeammin. Tällöin elinkeinonharjoittaja joutuu luopumaan haluamastaan toiminimestä.⁴¹ Vakiinnuttaminen ei myöskään automaattisesti synnytä koko maankattavaa yksinoikeutta. Koska yrityksen toiminta saattaa olla sidottu tiettyyn paikkakuntaan, yksinoikeus voidaan tällöin katsoa syntyneen vain tietyllä talousalueella. Esimerkiksi rakennusurakoitsija, joka toimii ainoastaan pääkaupunki

---

³⁹ HE 238/1978, s.18.

⁴⁰ KKO 1988:130

⁴¹ Castrén 2008, s.66.

seudulla, saattaa vakiinnuttamisella saada yksinoikeuden toiminimeen vain tällä alueella. Tällöin ei ole estettä sille, että esimerkiksi Rovaniemellä toimiva rakennusurakoitsija saa myös vakiinnuttamalla yksinoikeuden samaan toiminimeen.⁴² Rekisteröimällä puolestaan saa lähtökohtaisesti koko maan kattavan yksinoikeuden. Rekisteröinti on vakiinnuttamiseen verrattuna myös varmempi tapa saavuttaa yksinoikeus. Vakiinnuttamisessa elinkeinonharjoittajan tulee osoittaa vakiinnuttamisnäytöllä toiminimioikeuden olemassaolo. Rekisteriviranomaisen on myös käytännössä mahdotonta valvoa vakiintuneiden toiminimien suojaa rekisteröintiprosessissa. Tämä johtuu siitä, ettei vakiintuneista toiminimistä ole mitään keskitettyä rekisteriä eikä rekisteriviranomaiselta voida edellyttää tietämystä vakiintuneista toiminimistä. Vakiintuneen toiminimen suojan valvomisen jääkin kokonaan elinkeinonharjoittajan itsensä varaan.

3.1.2 Lyhyesti Pariisin konventiosta

Vakiinnuttamisen sisällyttämisellä toiminimilakiin oli myös kansainvälisoikeudellisia syitä. Vaikka toiminimiasetus ei tuntenut vakiinnuttamista toiminimioikeuden syntyperusteena, edellyttivät kansainväliset velvoitteet tunnustamaan toiminimioikeuden syntymisen myös ilman rekisteröintiä. Suomi oli ratifioinut teollisoikeuksia suojelemista koskevaan Pariisin yleissopimukseen (SopS 43/1975), jota nykyään sovelletaan Tukholmassa 14.7.1967 tarkistetussa muodossa.⁴³ Kyseisen yleissopimuksen 8 artiklaa edellyttää, että toiminimen tulee olla suojattu ilman hakemusta ja rekisteröintivelvollisuutta kaikissa liittomaissa, olipa se tehtaan- tai kauppamerkin osana tai ei.

Miten Pariisin konvention 8 artiklan soveltamista tulee sitten tulkita? Riittääkö, että sopimusvaltiot itse määrittelevät tarkemmin toiminimioikeuden myöntämisperusteet, kunhan vain rekisteröintiä ei vaadita? Bodenhausen lähestyy tätä kysymystä yleissopimuksen 2 artiklan mukaisen kansallisen kohtelun periaatteen pohjalta, jonka mukaan sopimusvaltion kansalaisen tai yhteisön kuuluu saada muissa sopimusvaltioissa samat etuudet kuin näiden valtioiden lainsäädännössä myönnetään omille kansalaisille tai yhteisöille. Näin ollen ulkomaisten yritysten toiminimille ei sopimusvaltioissa

---

⁴² HE 238/1978, s.18.

⁴³ Ibid., s.3.

tarvitse myöntää laajempaa suojaa kuin kotimaisille yrityksille.⁴⁴ Eberstein puolestaan on katsonut, että yleissopimuksen 8 artiklan sanamuoto on muotoiltu niin väljästi, että se oikeuttaa sopimusvaltiot itse tarkemmin määräämään toiminimisuojan edellytyksistä.⁴⁵

Pariisin konvention 8 artiklan soveltuvuutta on Suomessa käsitelty korkeimman oikeuden ratkaisussa vuodelta 1994.⁴⁶ Tapauksessa oli kyse siitä, tuliko Alankomaissa rekisteröidylle toiminimelle antaa Suomessa suojaa Pariisin konvention 8 artiklan nojalla. Alankomainen hyötyajoneuvoja valmistava Iveco Industrial Vehicles Corporation N.V. (rekisteröity 9.1.1975) katsoi, että Suomessa rekisteröity toiminimi Iweco Oy (rekisteröity 9.12.1977), jonka toimialana oli koneiden ja laitteiden valmistaminen, on aiheuttanut sille haittaa, koska tuon toiminimen käyttäminen oli omiaan aiheuttamaan sekaannusta Iveco N.V:n rekisteröidyn toiminimen sekä rekisteröityjen tavaramerkkien kanssa. Tämän ohella Suomeen perustettu Iveco N.V:n tytäryhtiö oli jouduttu rekisteröimään toiminimellä International Vehicles Corporation Finland Oy, koska Iweco Oy:n toiminimen rekisteröinti muodosti esteen tytäryhtiön toiminimen saattamiseksi yhdenmukaiseksi yhtymän muiden maahantuojana toimivien yhtiöiden toiminimien kanssa, joihin sisältyi iskuosana Iveco-sana. Iveco N.V:lle oli aiheutunut haittaa ja taloudellista tappiota Iweco Oy:n rekisteröinnin johdosta, sillä Iveco N.V. ei voinut yhdenmukaistaa suomalaisen tytäryhtiönsä toiminimeä konserniin kuuluvien muiden tytäryhtiöiden kanssa muotoon IVECO Finland Oy eikä voinut Suomessa yhdenmukaisesti hyödyntää konsernin sisäistä mainos-, informaatio- ja tekstiaineistoa. Iveco N.V. ei voinut kuluttajiin nähden myöskään esiintyä konsernin nimellä, mikä vaikeutti yhteydenpitoa asiakkaiden ja sidosryhmien kanssa. Lisäksi Iveco N.V. voinut edistää IVECO-konsernin yhdenmukaisen imagon vahvistamista Suomessa. Tämän vuoksi Iveco N.V. vaati Iweco Oy:n toiminimen rekisteröinnin kumoamista.

Korkein oikeus katsoi tapauksessa ensinnäkin, että Iveco N.V. ja Iweco Oy toimivat samankaltaisella toimialalla. Tästä johtuen toiminimet olivat sekoitettavissa toisiinsa, sillä nimissä oli ainoastaan yhden kirjaimen ero, jota ei edes lausuttaessa esiinny. Pariisin yleissopimuksen 8 artiklan sovellettavuuden osalta korkein oikeus lausui, että

---

⁴⁴ Bodenhausen 1971, s.115.

⁴⁵ Eberstein 1957, s.87. Ks. myös Oesch 2010, s.40-41.

⁴⁶ KKO 1994:23.

ulkomaisille toiminimille voidaan lähtökohtaisesti antaa suojaa myös Suomessa, mikäli alkuperäinen toiminimen rekisteröinti on tapahtunut jossain Pariisin yleissopimukseen liittyneessä valtiossa. Kuitenkin saadakseensa yleissopimuksen 8 artiklassa tarkoitettua suojaa ulkomaisen toiminimen tulee olla myös Suomen asianomaisissa elinkeinopiireissä ainakin jossain määrin tunnettu. Korkein oikeus katsoikin, että alankomaisen Iveco N.V:n kansainvälisenä tuotetunnukseksi käytetty sana ”Iveco” on ollut hyötyajoneuvojen merkkinä myös Suomessa asianomaisella elinkeinoalalla melko hyvin tunnettu jo ennen Iweco Oy:n kaupparekisteriin merkitsemistä koskevan hakemuksen jättämistä. Koska kyseessä olevien yhtiöiden toiminimet olivat hyvin lähellä toisiaan ja toimialat olivat siinä määrin yhteneväisiä, ei sekaannusvaaraa voitu tapauksessa välttää. Tästä syystä korkein oikeus määräsi Iweco Oy:n toiminimen rekisteröinnin kumottavaksi.

Suomessa rekisteröidyn toiminimen kannalta edellinen tapaus osoittaa, ettei lopullista varmuutta toiminimen pysyvyydestä ole. Tämän takia jo ennen toiminimen rekisteröintiä yrityksen tulisi mahdollisimman tarkasti selvittää, voiko toiminimi mahdollisesti loukata kansainvälisesti rekisteröityä toiminimeä. Toisaalta Suomessa toiminimensä rekisteröineen yrityksen ei myöskään sokeasti kannata luottaa siihen, että sen toiminimi nauttii Pariisin konvention mukaista suojaa automaattisesti jokaisessa jäsenvaltiossa. Näin ollen yrityksen, joka tähtää kansainvälisille markkinoille, kannattaakin suojata toiminimensä tai toiminimen iskuosa eli firmadominantti myös kansainvälisellä tavaramerkillä.

3.2 Rekisteröinti

3.2.1 Yleistä rekisteröinnistä

Yleisin tapa saavuttaa yksinoikeus toiminimeen on rekisteröinti. Tämä johtuu ennen kaikkea siitä, että KRekL 3 §:n mukaan niin sanotun perusilmoituksen ovat velvollisia tekemään kaikki yhtiöt, osuuskunnat ja säästöpankit sekä ne yksityiset elinkeinonharjoittajat, jotka harjoittavat toimintaansa pysyvässä toimipaikassa tai joilla on palveluksessaan vähintään yksi muu työntekijä kuin säännöksessä mainittu lähiomainen. Rekisteröintipakko on siis enemmän sääntö kuin poikkeus. Tästä johtuen useimpien elinkeinonharjoittajien toiminimioikeutta suojataan pakollisen rekisteröintimenettelyn nojalla. Rekisteröinnin merkitystä pääasiallisena yksinoikeuden

saamiskeinona korostaa se, että myös aputoiminimi ja rinnakkaistoiminimi voidaan rekisteröidä. Tämän lisäksi myös sellainen elinkeinonharjoittaja jolla ei ole velvollisuutta tehdä perusilmoitusta kaupparekisteriin, saa sen tehdä, mikäli katsoo tämän tarkoituksenmukaiseksi.⁴⁷

Rekisteröinti on vakiinnuttamista huomattavasti varmempi ja helpompi tapa saavuttaa yksinoikeus toiminimeen. Kun elinkeinonharjoittaja rekisteröi toiminimen, ei toiminimen haltijan tarvitse toiminimen loukkaamista koskevassa riitatapauksessa esittää erityistä näyttöä toiminimioikeuden synnystä tai muusta vastaavasta seikasta, vaan hän voi vedota rekisteröityyn toiminimeen oikeustosiasiana.⁴⁸ IPR-strategisesta näkökulmasta katsottuna yrityksen tulisikin aina suosia rekisteröintiä vakiinnuttamisen sijaan.

3.2.2 Rekisteröintiprosessista lyhyesti

Toiminimen rekisteröinnistä Suomessa vastaa Patentti- ja rekisterihallitus, joka yllä pitää kaupparekisteriä. Toiminimeä koskeva perus- tai muutosilmoitus on yritys- ja yhteisötietolain (16.3.2001/244) 10 §:n mukaan jätettävä joko Patentti- ja rekisterihallitukselle tai Verohallinnon toimipisteeseen. Yksinoikeus toiminimeen katsotaan TNimiL 12 §:n 1 momentin mukaan alkavan siitä päivästä, kun ilmoitus on saapunut jommallekummalle edellä mainituista viranomaisista. Poikkeuksen toiminimen yksinoikeuden alkamispäivästä muodostaa niin sanottu ennakkotietojärjestelmä. Elinkeinoharjoittaja voi nimittäin saada ennakkotiedon toiminimen rekisteröitävyydestä. Tällöin yksinoikeuden katsotaan alkaneen siitä päivästä, kun ennakkotietoa koskeva hakemus on jätetty viranomaiselle. Tämä ennakkotietomenettely katsottiin toiminimilakia muutettaessa tarpeelliseksi, sillä toiminimen rekisteröintikelpoisuuden tutkiminen oli eräs eniten aikaa vievistä rekisteröintitoimenpiteistä. Elinkeinoharjoittaja voi tarkistuttaa ennakkotietomenettelyn avulla ennen toiminimeä koskevan perus- tai muutosilmoituksen jättämistä, onko aiottu toiminimi sellainen, että se voidaan merkitä rekisteriin. Ennakkotietoa hakiessa hakijan tulee selkeästi ilmoittaa rekisteröitävä toiminimi ja myös sillä harjoitettava toimiala. Toimialan ilmoittaminen

---

⁴⁷ Castrén 2008, s.54.

⁴⁸ Ibid.

mahdollisimman tarkasti on tärkeää, sillä ilmoitetulla toimialalla on ratkaiseva merkitys etenkin toiminimen yksilöivyyttä ja sekoitettavuutta arvioitaessa.⁴⁹

Tosiasiassa ennakkotietoa ei ole mahdollista tällä hetkellä saada, vaikka toiminimilaki antaa niin ymmärtää. Ennakkotietomenettelyä ei ole nimittäin missään vaiheessa saatettu voimaan käytännössä. Itse asiassa käsittelyjärjestelmän muutoksen johdosta toiminimen rekisteröitävyyden tutkiminen ei ole enää rekisteröintiprosessissa eniten aikaa vievä toimenpide. Kuten jäljempänä todetaan, nykyisen käsittelyjärjestelmän puitteissa toiminimen hyväksyttävyyys voidaan tutkia hyvinkin nopeasti. Silti on perin kummallista, että hallinnon asiakkaalle luodaan mielikuva siitä, että toiminimen rekisteröitävyys voitaisiin tarkistaa etukäteen. Vaikka toiminimen tutkiminen nykyään onkin nopea toimenpide, voi hallinnon asiakkaalla silti olla perusteltu tarve saada tietää, onko aiottu toiminimi hyväksyttävissä. Monesti ”iskevä” toiminimi saattaa olla oleellinen osa yrityksen liiketoimintasuunnitelmaa, jolloin hakemusvaiheessa ilmi tuleva toiminimi saattaa merkittävästi häiritä liiketoiminnan aloittamista. Ennakkotietomenettely tulisikin saattaa myös käytännössä voimaan. Onhan se toiminimilain mukaan ollut mahdollista jo lähes 15 vuotta.

Kun kaupparekisteri-ilmoitus on vastaanotettu oikean tahon toimesta, sille annetaan diaarinumero, jonka avulla ilmoitus voidaan tunnistaa. Tämän jälkeen ilmoitus lähetetään Postin konserniin kuuluvaan OpusCapita Oy:lle, joka optisesti skannaa ilmoituksen sähköiseen muotoon. Vuonna 2014 Patentti- ja rekisterihallitus nimittäin ryhtyi käsittelemään kaupparekisteri-ilmoituksia sähköisesti. Tämä mahdollisti myös asiakkaille sähköisen ilmoittamisen kaupparekisteriasioissa. Samalla vanha kaupparekisterin käsittelyjärjestelmä KATKA korvattiin REKKU käsittelyjärjestelmällä. Uuden käsittelyjärjestelmän etuina voidaan pitää sitä, että se on reaaliaikainen ja että toiminimiä koskeva nimitutkimus voidaan suorittaa nopeasti, käytännössä muutamassa minuutissa.

Kun ilmoitus on skannattu, se saapuu Patentti- ja rekisterihallituksen yritys- ja yhteisölinjan käsiteltäväksi. Ilmoitukset pyritään käsittelemään saapumisjärjestyksessä, mutta perustellusta syystä ilmoituksen käsittelyä voidaan kiirehtiä. Ilmoitukselle tämän jälkeen määrätään käsittelijä, joka ensinnäkin tutkii, että kaupparekisterihakemuksen muodolliset vaatimukset täyttyvät; kaupparekisteri-ilmoituksen on allekirjoittanut siihen

---

⁴⁹ HE 188/2000, Yksityiskohtaiset perustelut, 1.4. Toiminimilaki.

oikeutettu henkilö, ilmoitukseen on liitetty mukaan mahdolliset tarvittavat pöytäkirjat ja että kaupparekisteri-ilmoituksesta on suoritettu määrätyn suuruinen käsittelymaksu. Tämän jälkeen käsittelijä tutkii, onko toiminimen rekisteröinnille toiminimilain mukaisia esteitä. Tämä tapahtuu hyväksikäyttämällä niin sanottua nimitutkimusta (NITU), joka vertailee haettua toiminimeä jo rekisterissä oleviin toiminimiin ja tavaramerkkeihin.

Mikäli käsittelijä havaitsee, että kaupparekisteri-ilmoitus on puutteellinen tai että haettu toiminimi ei ole jostain syystä rekisteröitävissä, käsittelijän tulee KRekL 21 §:n 1 momentin mukaan asettaa kohtuullinen määräaika, johon mennessä ilmoittajan tulee poistaa asiakirjassa oleva puute tai antaa tarvittava lisäselvitys. Samalla on ilmoitettava, että ilmoitus voidaan katsoa rauenneeksi, mikäli määrätty määräaika ei noudateta. Kohtuullinen määräaika on aina käsittelijän oman harkinnan varassa, mutta eräänlaisena nyrkkisääntönä voidaan pitää noin kuukauden määräaika. Myös pidempi määräaika voidaan antaa, jos ilmoittaja antaa siihen perustellun syyn. Tämänkaltainen syy voi olla esimerkiksi se, että selvitys joudutaan hankkimaan ulkomailta tai että selvityksen saamiseksi joudutaan kutsumaan osakeyhtiön yhtiökokous koolle. Mikäli rekisteröinnille on olemassa este senkin jälkeen, kun korjauskehotuksessa tarkoitettu lausunto on annettu, rekisteröinti voidaan KRekL 21 §:n 3 momentin nojalla evätä. Rekisteriviranomainen voi tarvittaessa antaa myös uuden korjauskehotuksen, mikäli siihen on tarvetta. Rekisteröinnin epääminen on rekisterikäytännössä melko harvinaista. Yleensä asiakkaat täydentävät kaupparekisteri-ilmoituksiaan korjauskehotuksen edellyttämällä tavalla tai laiminlyövät rekisteriviranomaisen korjauskehotukselle asettaman määräajan, jolloin ilmoitus raukeaa kaupparekisterilain nojalla.

Kaiken kaikkiaan toiminimien rekisterimenettely on nykyään melko nopeaa ja sujuvaa. Tätä on edesauttanut etenkin sähköisen asioinnin lisääminen ja uusi käsittelyjärjestelmä REKKU. Paperisen ilmoituksen käsittely kestää käsittelytilanteesta riippuen noin seitsemän arkipäivää. Sähköisessä ilmoittamisessa käsittelyaikaennuste on huomattavasti nopeampi, ainoastaan muutama arkipäivä.

3.3 Rekisteröintiedellytykset

3.3.1 Erottuvuus

TNimiL 2 1:n 2 momentin mukaan toiminimi voidaan merkitä kaupparekisteriin, mikäli se on tämän lain mukainen ja selvästi erottuu rekisterissä ennestään olevista toiminimistä. Erottuvuutta eli distinktiviteettia voidaan ensinnäkin perustella rekisterinpidollisilla syillä. Mikäli kaupparekisteriin merkittäisiin identtisiä toiminimiä, tämä voisi aiheuttaa rekisteriviranomaiselle kohtuuttomia rekisterinpidollisia ongelmia.⁵⁰ Toinen seikka, jolla erottuvuuden vaatimusta voidaan perustella, on normin ennaltaehkäisevä vaikutus toiminimien sekoitettavuusongelmiin nähden. Jos rekisteriin merkittäisiin identtisiä tai hyvin toisiaan lähellä olevia toiminimiä, joiden haltijoiden rekisteriin merkittävät toimialat eivät olisi samat tai samankaltaiset, mutta tosiasiallinen toimiala olisi samankaltaista, voisi todellisuudessa elinkeinonharjoittajien välille syntyä sekoitettavuustilanteita.⁵¹

Erottuvuutta arvioitaessa tulee painopiste asettaa toiminimien ulkonäölliseen erilaisuuteen. Yleensä rekisteröintikäytännössä ollaan katsottu, että jo pieni eroavuus toiminimien välillä poistaa erottuvuusesteen toiminimen rekisteröintiharkinnassa. Kuitenkin jos toiminimien välillä on vain pieni, lähes merkityksetön eroavaisuus, on erottuvuusesteen katsottu olevan olemassa. Esimerkiksi toiminimet ”AP-palvelu” ja ”AP-palvelut” tai ”Finworker” ja ”Finworkers” eivät olisi rekisteröitävissä rinnakkain, sillä rekisteröintikäytännössä on katsottu, että pelkkä yksikkö- tai monikkoero ei ole erottuvuuden kannalta riittävää.

Oikeuskäytäntö erottuvuuden suhteen on aikaisemmin ollut suhteellisen tiukkaa. Esimerkkeinä voidaan mainita Patentti- ja rekisterihallituksen valitusosaston päätökset vuodelta 1980. Ensimmäisessä tapauksessa⁵² valitusosasto katsoi, että toiminimi ”Ykkös-Markkinointi Oy” ei selvästi erottunut toiminimestä ”Ykkösmarket Oy”. Toisessa tapauksessa⁵³ puolestaan valitusosasto hylkäsi toiminimen Oy Huurre-Yhtymä Ltd:n rekisteröinnin, sillä sen ei katsottu selvästi erottuvan toiminimestä Huurre Oy.

---

⁵⁰ Castrén 2008, s.183.

⁵¹ Ibid.

⁵² Patentti- ja rekisterihallituksen valitusosaston päätös 100/K/79.

⁵³ Patentti- ja rekisterihallituksen valitusosaston päätös 1/K/80.

Mainitut tapaukset ovat kuitenkin suhteellisen vanhoja ja rekisterikäytäntö on 1980-luvulta muuttunut melkoisesti. Todennäköistä onkin, että kyseisiä toiminimiä ei voitaisi nykykäytännön mukaan hylätä erottuvuusesteeseen vedoten.

Erottuvuuden kannalta merkittävänä oikeustapauksena⁵⁴ voidaan pitää korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisua vuodelta 2009. Tässä tapauksessa oli kyse siitä, olivatko aputoiminimi Kata ja toiminimi Oy Cata Ab selvästi erotettavissa toisistaan. Korkein hallinto-oikeus totesi, että erottuvuusharkintaan ei vaikuta vertailtavien yhtiöiden toimialat. Harkinnassaan korkein hallinto-oikeus keskittyi vertailemaan toiminimien Kata ja Cata visuaalista ja foneettista eroavaisuutta. Ensinnäkin toiminimet Kata ja Cata ovat jo ulkonäöllisesti erilaiset toisistaan. Ensimmäinen alkaa K-kirjaimella ja toinen C-kirjaimella. Lisäksi automaattiset tietojenkäsittelyjärjestelmät kykenevät erottamaan nämä toiminimet toisistaan, joten rekisteripidollista ongelmaa näiden kahden toiminimen rinnakkain rekisteröinnillä ei ole. Tämän ohella sanan Cata ääntyminen on suomalaiselle epäselvää. Tällaisen vierasperäisen sanan voi suomalainen käytännössä lausua esimerkiksi sanana sata, kata tai käta riippuen siitä, mihin kielelliseen kontekstiin sen voidaan ymmärtää liittyvän. Tästä syystä korkein hallinto-oikeus katsoi, että toiminimet Kata ja Cata erosivat selvästi toisistaan TNimiL 2 §:n 2 momentin tarkoittamalla tavalla. Näin ollen Patentti- ja rekisterihallituksen valitusosasto ei olisi saanut hylätä aputoiminimen Kata rekisteröintiä. Asia palautettiin Patentti- ja rekisterihallituksen uudelleen käsiteltäväksi.

3.3.2 Yksilöivyyys

Toiminimen tulee olla myös yksilöivä, jotta se voidaan rekisteröidä. Yksilöivyyttä voidaan perustella paitsi elinkeinonharjoittajan tarpeella pystyä toiminimensä avulla yksilöimään yrityksensä, mutta myös sillä seikalla, ettei yhdelle elinkeinonharjoittajalle tule kilpailuoikeudellisista seikoista johtuen antaa yksinoikeutta joihinkin yleisessä käytössä oleviin sanoihin.⁵⁵ Toiminimilakia edeltänyt toiminimiasetus ei tuntenut yksilöitävyyden käsitettä. Tämän vuoksi toiminimiasetuksen voimassa olon aikana onkin rekisteröity toiminimiä kuten esimerkiksi ”Nokia Oyj” ja ”Kone Oyj”, jotka

---

⁵⁴ KHO 2009:1

⁵⁵ HE 238/1978, s.23.

nykykäytännön mukaan olisivat täysin yksilöimättömiä. Toiminimen yksilöivyytsvaatimuksesta säädetään TNimiL 8 §:ssä. Kyseisen lainkohdan mukaan:

”Toiminimen tulee yksilöidä haltijansa yritys. Toiminimen yksilöivyyttä arvosteltaessa on kiinnitettävä huomiota kaikkiin ilmeneviin asianhaaroihin. Toiminimeä, joka ilmaisee vain toiminnan laadun taikka tarjottavan tavaran tai palvelun yleisen nimityksen tahi yksistään sisältää yleisesti käytetyn paikannimen tai muun sellaisen nimen, voidaan pitää yksilöivänä ainoastaan, milloin se on vakiintunut. Yksilöivyyttä lisääväksi tekijäksi ei ole katsottava sellaista toiminimen osaa, joka ilmaisee ainoastaan yritysmuodon.”

Yksilöintivaatimus kattaa ensinnäkin sen, että elinkeinonharjoittaja ei voi saada yksinoikeutta sellaiseen toiminimeen, joka ainoastaan ilmaisee toiminnan laatua tai tarjottavan tavaran tahi palveluksen nimitystä. Näin ollen rakennusalalla yksilöimättömänä toiminimenä voidaan pitää esimerkiksi toiminimeä ”Rakennuspalvelu” ja elintarvikealalla toiminimeä ”Kahvi”. Myöskään sanan lyhentäminen tai tavanomaisesta poikkeava jako tavuihin ei yleensä tee nimestä yksilöivää.⁵⁶ Näin ollen edellisen esimerkin ”Kah-vi” tuskin olisi hyväksyttävissä toiminimeksi. Sähköisen kaupankäynnin ja internetin kehittymisen takia yksilöimättöminä toiminiminä on rekisterikäytännössä pidetty myös toimialaa tai myytävää tuotetta kuvaavia sanoja, joihin on lisätty domain tunnuksen loppuosa kuten .com tai .fi. Täten toiminimi ”Rakennuspalvelu.fi” ei täyttäisi yksilöivyyden vaatimusta Samoin toiminimen eteen otetun sähköistä kaupankäyntiä kuvaavan pienen e tai i-kirjaimen ei ole katsottu tekevän toiminimestä yksilöivää. Koska Suomi on kaksikielinen maa, on selvää, että vastaavat ruotsinkieliset toiminimet ”Byggnadstjänst” ja ”Kaffe” olisivat edellä mainituilla toimialoilla yksilöimättömiä. Lain esityöt eivät ota kantaa siihen, onko myös muun kieliset toimialaa tai myytävää tuotetta taikka palvelua yleisesti kuvailevat toiminimet yksilöimättömiä. Rekisterikäytännössä on katsottu, että ainakin englanninkieltä voidaan pitää eräänlaisena yleismaailmallisena kielenä, jota valtaosan ihmisistä voidaan katsoa ymmärtävän. Tästä syystä englanninkieli rinnastuu yksilöivyysharkinnassa suomen- ja ruotsinkieleen. Muun kielisissä sanoissa yksilöivyysharkinta ei taasen ole niin helppoa. Näissä tapauksissa yksilöivyyttä tulee tarkastella keskiverto ihmisen näkökulmasta. Mikäli keskiverto ihminen ei miellä sanaa

---

⁵⁶ Castrén 2008, s.176.

toimialaa taikka myytävää tuotetta tai palvelua kuvaavaksi, yksilöimisvaatimus toiminimen osalta luultavammin täyttyy.

Yksilöivyyden on hyvin joustava käsite. Yritysten ryhtyessä markkinoimaan uutta tuotetta tai palvelua, saattaa syntyä usein tällaista uutta toimintaa kuvaava sana, joka tuolloin saattaa vaikuttaa yksilöivältä. Lain esityöt mainitsevat tämänkaltaisena esimerkkinä termin ”korkobaari”, jolla viitataan suutaritoimintaan.⁵⁷ Tällaisten toimintaa kuvaavien sanontojen esikuvina ovat usein sanat tai sanakuviot, jotka koskevat joitakin vanhempia toimialoja. Täten kuvatuolaisia uusia toiminimiä ei sellaisenaan yleensä ole pidettävä yksilöivinä.⁵⁸ Itse katson kuitenkin, että yksilöivyyttä ei tulisi tulkita komiteamietinnön mukaisesti kovin ahtaasti. Toki selvästi toimialaa kuvailevat sanat kuten esimerkiksi ”autotuonti” on syytä pitää yksinoikeuden ulkopuolella. Jos kuitenkin toiminimi ylittää yksilöivyyden kynnyksen, joka tulisi pitää kohtalaisen matalana, elinkeinonharjoittajalle mielestäni voidaan myöntää yksinoikeus toiminimeen.

TNimiL 8 § mukaan myöskään yleisesti tunnetut paikannimet eivät sellaisenaan kelpaa toiminimeksi. Yksilöivinä toiminiminä ei voida pitää esimerkiksi nimityksiä ”Lappi”, ”Etelä-Suomi” tai ”Espoo”. Saman on katsottu rekisterikäytännössä pätevän myös ulkomaisiin paikannimiin. Yleisesti tunnetut kansainväliset paikannimet kuten New York ja Rooma eivät sellaisenaan toiminiminä olisi yksilöiviä. Myöskään pelkästään paikkaa tai osoitetta yksinomaan kuvaavat nimitykset kuten ”Senaatintori” tai ”Liisankatu” eivät sellaisenaan täytä yksilöivyyden vaatimusta.⁵⁹ Toiminimilaki edellyttää, että paikannimen tulee olla yleisesti tunnettu. Näin ollen keskivertoihmiselle tuntemattomat pienet paikannimet lienevät lain tarkoittamalla tavalla yksilöiviä.

Toiminimilain yksilöivyyttä koskeva pykälä on säädetty tavalla, joka antaa rekisteriviranomaiselle hyvin laajan harkintavallan sen suhteen, miten toiminimien yksilöivyyttä on tulkittava. Lainsäätäjällä on katsonut, että ei ole aiheellista erikseen pyrkiä yksityiskohtaisesti sääntelemään yksilöivyyden arviointiperusteita.

---

⁵⁷ HE 238/1978, s.24.

⁵⁸ Komiteamietinnössä mainitaan esimerkkeinä ei-yksilöivistä toiminimistä sellaiset tapaukset, joissa uuteen tavarahan tai palvelumuotoon on liitetty sanonta: -liike, -ateljee, -puoti, - toimisto, -keskus, -varasto, -vienti, -tehdas, -välitys, -myynti, -halli, -talo, -teollisuus, -tuonti, -materiaali, -tuotteet, -tuotanto, -korjaukset, -palvelu, -tavarat ja -korjaamo. Ks. KM 1969 B:102, s.147.

⁵⁹ HE 238/1978, s.23.

Lakiehdotukseen on kuitenkin otettu joitakin esimerkkejä sellaisista toiminimistä, joita ei voida pitää yksilöivinä.⁶⁰

Rekisterikäytännössä rekisteriviranomainen on tulkinnut lainsäätäjän antaman harkintavallan nojalla, etteivät muun muassa kirjain- ja numeroyhdistelmät, yleiset etu- ja sukunimet⁶¹, verbit sekä adjektiivit eivätkä lausahdukset tai huudahdukset ole sellaisenaan rekisteröitävissä. Niiltä on nimittäin katsottu puuttuvan yksilöintikyky. Itse katson kuitenkin, että rekisteriviranomaisen tulisi harjoittaa verrattain liberaalia rekisterikäytäntöä. Yleisten etu- ja sukunimien yksilöintikyvyn puutetta voidaan toki perustella sillä, ettei yhdelle elinkeinonharjoittajalle tulisi pääsääntöisesti kilpailuoikeudellista syistä antaa yksinoikeutta niihin. En kuitenkaan näe esteitä sille, miksi sloganttyylisiä lausahduksia ei voitaisi rekisteröidä toiminimiksi. Lainsäätäjä on perustellut kirjain- ja numeroyhdistelmien soveltumattomuutta toiminimeksi sillä seikalla, ettei niitä voida mieltää elinkeinonharjoittajan liikenimeksi.⁶² Iskulauseenomaisesti käytettyjä huudahduksia tai lausahdusta ei ole toiminimilaisissa tai sen esitöissä nimenomaisesti kielletty ottamasta toiminimeksi. Silti rekisterikäytännössä rekisteriviranomainen on suhtautunut tämänkaltaisten toiminimien rekisteröimiseen kielteisesti. Esimerkiksi rekisteriviranomainen on ratkaisukäytännössään hylännyt toiminimen ”Why join the navy when you can be a pirate” rekisteröimisen.⁶³

Elinkeinonharjoittaja voi kuitenkin saada yksinoikeuden myös yksilöimättömään toiminimeen. Tämä todetaan TNimiL 8 §:ssä, jonka mukaan yksinoikeus voidaan saavuttaa vakiinnuttamalla. Yleensä kyseessä on tapaus, jossa alun perin elinkeinonharjoittajan toiminimi on ollut yksilöivä, mutta ajan kuluessa jotkut osat toiminimestä ovat jääneet pois. Tällöin elinkeinonharjoittajan toiminimeksi on vähitellen muodostunut täysin yksilöimätön vain esimerkiksi paikan nimeä tai tavaraa kuvaava nimitys.⁶⁴ Esimerkkinä voidaan mainita rekisterikäytännöstä⁶⁵ Rahtikeskus Oy,

---

⁶⁰ Ibid., s.6.

⁶¹ Rekisterikäytännössä etu- ja sukunimeä on pidetty yleisenä, mikäli niitä on väestörekisteriin merkittynä yli sata kappaletta. Jos nimien määrä on jäänyt tämän kynnyksen alle, on etu- tai sukunimen katsottu olevan yksilöivä.

⁶² HE 238/1978, s.24. Myös Huttunen on katsonut, että yksin numeroista ja kirjaimista muodostetut toiminimet ovat vain harvoin yksilöiviä. Ks. Huttunen 1979, s.247.

⁶³ Ks. kaupparekisteri-ilmoitus Dnro 2015/702573.

⁶⁴ HE 238/1978, s.24.

⁶⁵ Ks. kaupparekisteri-ilmoitus Dnro 2015/684758.

joka aiemmin tunnettiin nimellä Vantaan Rahtikeskus Oy. Kyseinen yritys kykeni vakiintumisnäytön perusteella osoittamaan, että se tunnettiin yleisesti kuljetusalalla nimellä ”Rahtikeskus”. Vakiintumisnäytössä painoi erityisesti alan keskusjärjestön SKAL (Suomen kuljetus ja logistiikka) ry:n lausunto, joka puolsi Rahtikeskus Oy toiminimen hyväksymistä.

3.3.3 Toiminimi ei saa olla harhaanjohtava

Harhaanjohtavuuden kiellosta säädetään TNimiL 9 §:ssä, jonka mukaan toiminimi ei saa olla omiaan johtamaan yleisöä harhaan. Harhaanjohtavuuden kiellossa on kyse jo edellä mainitusta totuusfunktioista. Toiminimen totuudenmukaisuudella on erityinen merkitys toiminimioikeudessa, sillä toiminimi usein (tosin ei aina) sisältää tietoja elinkeinonharjoittajasta ja hänen toiminnastaan. Mikä tahansa vähäinen harhaanjohtavuus ei kuitenkaan johda rekisteröintiesteeseen. Toiminimi saattaa usein liioitella elinkeinonharjoittajan toiminnan laatua, yleisön kuitenkin ymmärtäessä tämän eikä täten miellä toiminimeä harhaanjohtavaksi.⁶⁶ Harhaanjohtavuus onkin rekisteri- ja oikeuskäytännössä kohtuullisen harvinaista, sillä harhaanjohtavuuden puututaan ainoastaan ilmeisissä tapauksissa.

Toiminimi voidaan katsoa harhaanjohtavaksi useasta eri syystä. Ensinäkin toiminimi on harhaanjohtava, mikäli kolmas henkilö toiminimen muodon tai sisällön perusteella luulee olevansa tekemisissä elinkeinonharjoittaja A:n yrityksen kanssa, vaikka toiminimen haltija tosiasiallisesti onkin elinkeinonharjoittaja B. Tämänkaltaisissa tapauksissa sekoitettavuus ja harhaanjohtavuus ovat vaikeasti toisistaan erotettavia käsitteitä. Sekoitettavuuteen voidaan kuitenkin pääsääntöisesti vedota ainoastaan samaa tai samankaltaista toimintaa harjoittavien toimijoiden välillä. Tämän ohella sekoitettavuuskiellolla pyritään suojaamaan elinkeinonharjoittajan yksinoikeutta toiminimeen, kun taas harhaanjohtavuuden kiellolla suojataan yleisöä.⁶⁷

Toiminimi voi olla harhaanjohtava myös sen takia, että siinä on elinkeinonharjoittajan toiminnan laatu tai laajuus ilmaistu tavalla, joka ei vastaa tosiasiallista olosuhdetta.⁶⁸ Näin on etenkin silloin, kun toiminimi viittaa aivan toisenlaiseen toimintaan, kuin mitä

---

⁶⁶ Castrén 2008, s.189-190.

⁶⁷ HE 238/1978, s.24.

⁶⁸ Castrén 2008, s.192-193.

elinkeinonharjoittaja tosiasiallisesti harjoittaa. Ei kuitenkaan ole välttämätöntä, että elinkeinonharjoittaja jo toiminimen rekisteröintivaiheessa tai välittömästi sen jälkeen harjoittaa ilmoitettua toimintaa, jos kuitenkin aikomuksena on kyseessä olevan toiminnan harjoittaminen tulevaisuudessa. Toiminimi ei myöskään ole harhaanjohtava sillä perusteella, että se ei ilmaise kaikkia toiminnanhaaroja.⁶⁹ Esimerkiksi Kyläkallion mukaan kuljetusliikettä ja elokuvateatteritoimintaa harjoittava yritys voi käyttää toiminimeä ”Pikavienti Oy”. Jos sen sijaan toiminimestä ilmenevä toiminnan laatu ei lainkaan vastaa tosioleoloja, toiminimi voi olla harhaanjohtava. Näin on asianlaita ainakin, jos toiminimestä totuudenvastaisesti ilmenee, että yritys on erikoistunut tietylle alalle tai sen haltija on erityisesti päteväytynyt.⁷⁰ Esimerkkinä voidaan mainita toiminimi, jossa liikettä väitetään asianajotoimistoksi tai että liikkeen haltijalla on asianajajan⁷¹ pätevyys. Tämänkaltaisissa tapauksissa toiminimi on harhaanjohtava niin kauan, kuin toiminimi ei vastaa tosiasiallisia olosuhteita. Tilanne korjaantuu, kun liikkeenhaltija osoittaa asianajajan pätevyyden. Myös tietyn toimialaa kuvaavan sanan käyttö saattaa asianhaaroista riippuen olla omiaan luomaan yleisölle harhaanjohtavan kuvan elinkeinonharjoittajan toiminnasta. Yleensä tällöin kyseessä on erityislainsäädännöstä johtava määräys, joka kieltää käyttämästä tiettyjä sanoja tai mainintoja elinkeinonharjoittajan toiminimessä. Esimerkiksi pankki-sanon käyttö on luottolaitostoiminnasta annetun lain (8.8.2014/610) 2 luvun 4 §:n mukaan kiellettyä muilta kuin talletuspankeilta, ellei ole ilmeistä, ettei sanan ”pankki” käyttäminen harhaanjohtavasti viittaa talletuspankkitoimintaa.⁷²

3.3.4 Toiminimi ei saa olla hyvän tavan tai yleisen järjestyksen vastainen

TNimiL 9 § kieltää myös käyttämästä hyvän tavan tai yleisen järjestyksen vastaista toiminimeä. Hallituksen esityksen mukaan säännöksen tarkoituksena on yleisön

---

⁶⁹ Kyläkallio 1981, s.127.

⁷⁰ HE 238/1978, s.24.

⁷¹ Asianajajista annetun lain (12.12.1958/496) 11 §:n nojalla ainoastaan asianajaja saa käyttää itsestään asianajajan ammattinimitystä tai toimistostaan nimitystä asianajotoimisto.

⁷² Erityislainsäädäntöön liittyvästä harhaanjohtavuudesta voidaan mainita myös ns. vaihtoehtorahastot. Vaihtoehtorahaston hoitajista annetun lain (7.3.2014/162) 3 luvun 4 §:n mukaan ainoastaan lain tarkoittama vaihtoehtorahaston hoitaja saa käyttää toiminimessään nimitystä vaihtoehtorahasto, vaihtoehtorahastojen hoitaja tai lyhenteitä AIF tai AIFM taikka muutoin luoda vaikutelmaa, että sillä olisi oikeus hoitaa vaihtoehtorahastoja.

suojaaminen. Hyvän tavan vastaisena on lain esitöiden mukaan pidettävä siveellisyyttä loukkaavaa toiminimeä. Yleisen järjestyksen vastaisesta menettelystä säädetään rikoslain 17 luvussa.⁷³ Se mikä loukkaa siveellisyyttä, määräytyy yhteiskunnassa hallitsevien moraalikäsitteiden mukaan. Selvää on, että moraalikäsitteitä on yhteiskunnassamme lukuisia. Mittapuoksi onkin asettava niin sanottu keskivertoihmisen moraalikäsite. Lähtökohdaksi täten muodostuu se, miten keskivertoihminen kokee toiminimen moraalisisessa mielessä.⁷⁴ Hyvän tavan vastaisuuden voidaan katsoa olevan käsillä ainakin silloin, kun toiminimellä halveksutaan jotain tiettyä kansanryhmää, se sisältää kiro sanoja tai loukkaa sukupuolisiveellisyyttä. Yleisen järjestyksen vastainen toiminimi on silloin, kun se viittaa rikolliseen toimintaan tai sillä kehoitetaan rikolliseen tekoon. Oikeuskirjallisuudessa yleisen järjestyksen vastaisiksi toiminimiksi on katsottu ilmaisut ”Pirtun Salakuljetus” ja ”Lahjontakonsultit”.⁷⁵

Oikeuskäytännössä on vain vähän tapauksia, joissa on käsitelty toiminimen hyvän tavan taikka yleisen järjestyksen vastaisuutta.⁷⁶ Syynä tähän on se, että yleensä tämänkaltaiset toiminimet hylätään jo rekisteröintivaiheessa. Lisäksi elinkeinonharjoittajat harvoin haluavat yrityksensä nimen assosioituvan ilmaisuun, jonka yleisö saattaa kokea loukkaavaksi tai hyvän tavan vastaiseksi. Hyvän tavan vastaisuutta on kuitenkin arvioitu Helsingin hovioikeuden tapauksessa⁷⁷ vuodelta 2014. Tapauksessa oli kyse siitä, tuliko vastaajan käyttämä aputoiminimi ”Club Vatican!” mieltää TNimiL 9 §:n tarkoitetulla tavalla hyvän tavan tai yleisen järjestyksen vastaiseksi.

Katolinen kirkko Suomessa (kantaja) katsoi, että Restindil & Co Oy:n (vastaaja) käyttämä aputoiminimi oli hyvän tavan ja yleisen järjestyksen vastainen ja loukkasi uskontoa ja uskonvapautta. Tämän valittaja perusti ensinnäkin sille, että käytetty sana ”Vatican” sisälsi olennaisen uskontoreferenssin katolilaisille ja kuului täten katolisen uskonnon arvomaailmaan. Tämän ohella aputoiminimi oli valittajan mukaan hyvän tavan ja yleisen järjestyksen vastainen, sillä se loukkasi perustuslailla suojattua uskonnon ja omantunnon vapautta. Valittaja katsoi, että tässä kyseisessä tapauksessa

---

⁷³ HE 238/1978, s.24.

⁷⁴ Castrén 2008, s.198.

⁷⁵ Kyläkallio 1981, s.127.

⁷⁶ Ruotsalaisesta oikeuskäytännöstä voidaan mainita tapaus, jossa toiminimeä ”Angeldust Promotions” pidettiin hyvän tavan ja yleisen järjestyksen vastaisena, sillä ”Angeldust” on slangisana, joka viittaa huumausainevalmistukseen. Ks. tapauksesta Essén et al. 2013, s.93.

⁷⁷ Helsingin HO 17.4.2014:858.

ratkaisuperusteeksi tuli ottaa keskivertoihmisen moraalikäsitteen sijaan se, mitä uskontakunta itse pitää pyhänä.

Hovioikeus viittasi tapauksessa toiminimilain esitöihin ja oikeuskirjallisuuteen, jotka puolsivat keskivertoihmisen käsitysten käyttöä mittapuuna, kun arvioidaan toiminimen hyvän tavan vastaisuutta. Hovioikeus tämän takia katsoikin, että toiminimi ”Club Vatican!” ei saata keskivertoihmisen näkökulmasta katsottuna katolista uskontoa, sen pyhinä pitämiä arvoja tai uskonnan harjoittamista halveksunnan tai pilkan kohteeksi eikä aputoiminimeä ole tämän vuoksi pidettävä hyvän tavan vastaisena.

3.3.5 Muut toiminimilain mukaiset rekisteröintiesteet

TNimiL 10 §:ssä luetellaan tiettyjä rekisteröintiesteitä, joilla pyritään suojaamaan paitsi yleisöä mutta myös tiettyjä yksityisiä etuja. Tässä kohdin tätä esitystä käsitellään ainoastaan listan kohdat 1-3, sillä tunnusmerkkien suojaa käsitellään tarkemmin kappaleissa 4 ja 5. TNimiL 10 § kuuluu kokonaisuudessaan seuraavasti:

Toiminimessä ei saa ilman asianmukaista suostumusta olla:

- 1) sellaista valtakunnallista tai kansainvälistä nimitystä tai nimen lyhennystä, jota lain mukaan ei ole luvallista käyttää elinkeinotoiminnassa, eikä ilmaisua, joka on sekoitettavissa siihen;
- 2) mitään sellaista, joka voidaan käsittää toisen sukunimeksi, taiteilijanimeksi tai vastaavanlaiseksi nimeksi, ellei nimi ilmeisesti tarkoita kauan sitten kuollutta henkilöä, eikä myöskään mitään sellaista, joka voidaan käsittää säätiön tai yhdistyksen tai muun sellaisen yhteisön nimeksi;
- 3) mitään sellaista, joka voidaan käsittää toisen suojatun kirjallisen tai taiteellisen teoksen nimeksi, milloin nimi on omaperäinen, tai sellaista, joka loukkaa toisen tekijänoikeutta sanotunlaiseen teokseen; tai
- 4) mitään sellaista, joka on sekoitettavissa toisen suojatun toiminimen, toissijaisen tunnuksen tai tavaramerkin kanssa.

Ensinnäkin TNimiL 10 §:n 1 kohdan mukaan on kiellettyä, että toiminimi sisältäisi mitään sellaista, joka viittaisi Suomen valtioon ja täten olisi omiaan muodostamaan

käsityksen siitä, että toiminimen haltijan toiminta olisi viranomaistoimintaa. Tällaisista kielletyistä nimityksistä voidaan mainita sana ”valtion” käyttö, sillä se lähes aina viittaa viranomaistoimintaan. Mikään ei luonnollisesti kuitenkaan estä sitä, että toiminimessä käytetään sanaa ”Suomi”.⁷⁸ Kansainvälisellä nimityksellä tarkoitetaan lain esitöiden mukaan esimerkiksi sellaista nimitystä, josta säädetään eräiden kansainvälisesti suojattujen tunnusten käytöstä annetussa laissa (21.12.1979/947). Kiellettyä olisi täten käyttää toiminimissä nimityksiä Punainen Risti tai Punainen Puolikuu.⁷⁹

TNimiL 10 §:n 2 kohta kieltää myös toisen suku-, taiteilija- ja vastaavanlaisten nimien käytön. Toiminimilain esitöissä toisen sukunimen käytön kieltämistä ei ole perusteltu millään tavalla. Tavaramerkkilain (10.1.1964/7) 14 §:n 4 kohdan vastaavan säännöksen esitöistä⁸⁰ kuitenkin ilmenee tarkoituksena olevan suojata toisen oikeutta nimeensä niin, ettei sitä saa liittää vieraan elinkeinonharjoittajan tavaramerkkiin ja siten synnyttää luuloa, että sukunimen haltijalla on joitakin yhteyksiä liikkeeseen, jonka yhteydessä merkkiä käytetään. Castrén on tosin katsonut, että sukunimikiellon perusteena on myös yleisempi sukunimen haltijan oikeus saada sukunimelleen sille yhteiskunnassa kuuluvaa kunnioitusta ja arvontoa eli pieteettiä.⁸¹ Vastaavanlaisena nimellä tarkoitetaan nimimerkkejä, nimikirjaimia ja muita erityisiä lempinimiä, joita käytetään esimerkiksi kuuluisista urheilijoista. Kielto ei kuitenkaan koske nimeä, joka tarkoittaa kauan sitten kuollutta henkilöä. Taitelijanimeltä ja vastaavalta nimeltä edellytetään suojan saamiseksi kuitenkin omaperäisyyttä ja tunnettuisuutta. Samoin sukunimisuoja ei estä toiminimen rekisteröintiä, mikäli sille on arkikielessä jokin toinen merkitys.⁸²

Sukunimen käyttöä toiminimessä on käsitelty kahdessa korkeimman oikeuden tapauksessa. Näistä tapauksista ensimmäisessä⁸³ kyse oli siitä, oliko toiminimi ”Homer’s Bar” rekisteröity TNimiL 10 §:n 2 momentin vastaisesti. Tapauksessa kantajana ollut Eila Homer katsoi, että yhtiöiden Homer’s Bar Maunula Oy ja Homer’s Bar Pihlajamäki toiminimet tuli kumota, sillä niihin oli oikeudettomasti otettu hänen sukunimensä Homer. Lisäksi kantaja katsoi, että kyseessä olevat toiminimet loivat yleisölle sen harhaanjohtavan vaikutelman, että kyseisten yhtiöiden taustalla olisi

---

⁷⁸ HE 238/1978, s.25.

⁷⁹ Ibid.

⁸⁰ KM 1960:2, s.27.

⁸¹ Castrén 1998, s.611.

⁸² HE 238/1978, s.25.

⁸³ KKO 1997:150

Homer -niminen henkilö. Vastaajayhtiöt kiistivät kanteen sillä perusteella, että yhtiöiden toiminimi ei viitannut kenenkään sukunimeen, vaan sarjakuvasankari Homer Simpsonin etunimeen. Nimi Homer oli englanninkielisellä kielialueella yleinen etunimi. Tavallinen kuluttaja ei täten voinut mieltää sanaa Homer kantajan sukunimeksi.

Asiaa ensiksi käsitellyt käräjäoikeus vahvisti kantajan väitteen, kun taas hovioikeus päätyi asiassa vastaajan kannalle. Korkein oikeus päätyi asiassa samaan ratkaisuun kuin käräjäoikeus. Se katsoi, että vastaajayhtiöiden toiminimeen oli oikeudettomasti otettu Eila Homerin sukunimi. Se seikka, että nimi Homer oli mahdollisesti jossain muualla käytetty etunimi, ei vaikuttanut asiaan. Korkein oikeus ei myöskään hyväksynyt vastaajien näkemystä siitä, että toiminimi asiansyhteydessä viittasi enemmän piirroshahmo Homer Simpsonin etunimeen kuin kantajan Eila Homerin sukunimeen. Korkein oikeus katsoi, ettei asiassa ollut tullut näytetyksi, että kyseessä oleva piirroshahmo ja sen nimi olisivat tulleet Suomessa niin tunnetuiksi, että nimi Homer yleisesti yhdistettäisiin sanottuun piirroshahmoon eikä tämän vuoksi käsitettäisi toisen sukunimeksi.

Korkeimman oikeuden päätöstä voidaan pitää verrattain ankarana. Katson, että tapausta olisi tullut tulkita niin, kuten hovioikeus asiassa teki. Asiaa käsitellyt hovioikeus puolestaan lähestyi asiaa pohtimalla, minkä vaikutelman toiminimi ”Homer’s Bar” loi yleisölle. Hovioikeus totesi, että Homer oli Suomessa sukunimenä erittäin harvinainen eikä nimi itsessään ilmaissut, oliko kyse etu- vai sukunimestä. Tästä syystä sitä ei käsitetty yhtiöiden toiminimien osana toisen sukunimeksi eikä välttämättä kenenkään todellisen henkilön nimeksi. Asiansyhteydestä päätellen sana ”Homer” tuli käsittää tällä hetkellä ja jo toiminimien rekisteröintihetkellä verrattain tunnettuun amerikkalaisen televisiopiirrossarjan isähahmon Homer Simpsonin etunimeksi. Hovioikeus katsoi tapauksessa, että toiminimet eivät viitanneet liikkeen omistajaan tai muuhunkaan todelliseen henkilöön eivätkä ne näin ollen johtaneet yleisöä harhaan. Kuten edellä mainittiin, tavaramerkkilaisissa on vastaavanlainen säännös, joka kieltää toisen sukunimen käytön tavaramerkin yhteydessä. Tavaramerkin osalta vastaavaa kysymystä on käsitelty verrattain tuoreessa tapauksessa, jota voidaan analogisesti soveltaa myös nyt kyseessä olevaan Homer’s Bar tapaukseen. Tässä tapauksessa⁸⁴ korkein hallinto-oikeus katsoi, ettei sukunimi Pörkki muodostanut estettä tavaramerkin rekisteröinnille, sillä sukunimi oli siinä määrin harvinainen, ettei se luonut keskivertokuluttajan

---

⁸⁴ KHO 2015:81.

keskuudessa mielikuvaa toisen sukunimestä. Nykyisen rekisterikäytännön mukaan toiminimelle ”Homer’s Bar” ei olisi mitään estettä.

Toisessa sukunimeä koskevassa tapauksessa⁸⁵ oli puolestaan kyse siitä, aiheuttiko elinkeinonharjoittajan avioero ja tätä seurannut sukunimen muutos sukunimiesteen elinkeinonharjoittajan toiminimen osalta. Tapauksessa elinkeinonharjoittaja Tuula Heinonen (entiseltä nimeltä Kylävainio) oli avioliittonsa aikana vuonna 1965 rekisteröinyt toiminimen ”Kylävainion baarikahvila, omistaja Tuula Hilikka Tellervo Kylävainio”. Vastaaja ja asiassa kantajana ollut entinen aviomies oli tuomittu avioeroon vuonna 1967. Tämän jälkeen vastaaja oli mennyt uusiin naimisiin, jolloin hänen uudeksi sukunimeksi oli tullut Heinonen. Vuonna 1992 elinkeinonharjoittaja oli muuttanut toiminimensä muotoon ”Kylävainion baarikahvila, omistaja Tuula Hilikka Tellervo Heinonen”. Entinen aviomies vaati tapauksessa, että toiminimen rekisteröinti tuli kumota. Korkein oikeus katsoi, ettei sukunimiestettä ollut, sillä toiminimessä olevaa sukunimeä ei voinut käsittää toisen sukunimeksi. Tuomion perusteluihin on varmasti vaikuttanut myös se seikka, että elinkeinonharjoittaja oli käyttänyt toiminimessään jatkuvasti sukunimeä Kylävainio vuosina 1965-1992, jolloin tuo toiminimi oli varmuudella vakiintunut.

Rekisterikäytännössä sukunimiesteen on katsottu poistuvan, mikäli siihen on joku asiallinen syy. Ensinnäkin sukunimiestettä ei luonnollisestikaan ole, mikäli yrityksen taustalla toimii, joku kyseisen sukunimen omaava henkilö. Näin on ainakin katsottu, kun kyseessä on itse elinkeinonharjoittaja, avoimen- ja kommandiittiyhtiön vastuunalainen yhtiömies tai osakeyhtiön osakkeenomistaja. Tämän ohella sukunimiestettä ei ole, mikäli sanalla on selvä kaksoismerkitys suomen- tai ruotsinkielessä.⁸⁶ Rekisterikäytännössä on katsottu, että sukunimiesteen poistaa myös ne sanat, joilla on kaksoismerkitys jollakin yleisellä eurooppalaisella sivistyskielellä.⁸⁷ Niin ikään sukunimiestettä ei ole, mikäli nimi on tilan tai muun kiinteistön nimi ja elinkeinotoimintaa harjoitetaan tältä tilalta käsin. Tämä on yleistä etenkin maataloustoiminnassa, jossa tilojen nimet ovat usein Suomessa voimassa olevia

---

⁸⁵ KKO 1994:110.

⁸⁶ HE 238/1978, s.25.

⁸⁷ Rekisteriviranomainen on muun muassa hyväksynyt toiminimen ”Orsa Sport” rekisteröinnin sukunimiestestä huolimatta, sillä hakija osoitti, että ”Orsa” tarkoittaa italianskielellä naaraskarhua. Ks. kaupparekisteri-ilmoitus Dnro 2005/296729.

sukunimiä. Tällöin selvitys siitä, että harjoitettava elinkeinotoiminta on yhteyksissä tilan tai kiinteistön nimeen, on poistanut rekisterikäytännössä sukunimiesteen.

Edelleen TNimiL 10 §:n 2 kohdan mukaan toiminimi ei saa sisältää mitään, mikä voitaisiin käsittää säätiön, yhdistyksen tai muun yhteisön nimeksi. Elinkeinotoimintaa harjoittava säätiö tai yhdistys voi suojata toiminimeään rekisteröimällä sen, jolloin toiminimeen TNimiL 7 §:n mukaan sisältyy säätiön tai yhdistyksen vastainen nimi. Sekoitettavuussuoja määräytyy näissä tapauksissa TNimiL 10 §:n 2 kohdan sijaan 4 kohdan mukaan.⁸⁸ Rekisteröidyn toiminimen ja yhdistyksen nimen kollisiota on korkein oikeus käsitellyt oikeuskäytännössään.⁸⁹ Tapauksessa oli kyse siitä, loukkasiko vastaajan toiminimi ”Keski-Suomen Yrittäjälehti” kantajan ”Keski-Suomen Yrittäjät r.y:n” nimeä. Kyseisessä tapauksessa korkein oikeus katsoi, että toiminimi ”Keski-Suomen Yrittäjälehti” olennaiselta osaltaan viittasi aikaisemmin yhdistysrekisteriin merkittyyn ”Keski-Suomen Yrittäjät r.y:n” nimeen. Tästä syystä toiminimi oli TNimiL 10 §:n 2 kohdan perusteella aiheuttanut sekaannusvaaran yhdistyksen nimeen. Korkein oikeus kumosi tapauksessa vastaajan toiminimen rekisteröinnin.

Viimeiseksi toiminimilaki kieltää myös kirjallisen tai taiteellisen teoksen nimen ottamisen osaksi toiminimeä. TNimiL 10 §:n 3 kohta tosin edellyttää, että kirjallisen tai taiteellisen teoksen nimi on omaperäinen. Teoksen nimi on suojattu niin kauan, kuin tekijänoikeus teokseen on voimassa eli yleensä 70 vuotta tekijän kuolemasta. Kieltoa on perusteltu sillä, että usein suojattu teoksen nimi saattaa sisältää huomattavan mainosarvon, jolloin sen hyväksi käyttäminen elinkeinotoiminnassa voisi olla sopimatonta. Suojan kohde ei kuitenkaan ole yksinomaan teoksen nimi, vaan myös teoksessa esiintyvät muut erikseen keksityt nimet ja nimitykset, mikäli ne ovat siinä määrin omaperäisiä, että ne nauttivat tekijänoikeudellista suojaa. Näitä nimiä voivat olla paitsi henkilöiden nimet myös esimerkiksi eläinten, paikkakuntien tai tiettyjen elinympäristöjen nimet taikka tietyt mielikuvitusnimet. Lain esitöissä esimerkkeinä tällaisista suojatuista, teoksiin sisältyvistä nimityksistä mainitaan ”Uppo-Nalle” ja ”Pihlamiini”.⁹⁰

---

⁸⁸ HE 238/1978, s.25.

⁸⁹ KKO 1995:83.

⁹⁰ HE 238/1978, s.25.

4 Yksinoikeuden loukkaus

4.1 Yksinoikeuden sisältö

Edellä on käsitelty toiminimioikeuden syntymisen yleisiä edellytyksiä. Seuraavaksi käsitellään, mitä on pidettävä toiminimen loukkauksena. Pääsääntönä onkin TNimiL 3 §:n 1 momentin mukaan, että yksinoikeus toiminimeen sisältää sen, että toinen elinkeinonharjoittaja ei saa tässä maassa käyttää sellaiseen toiminimeen sekoitettavissa olevaa toiminimeä, ellei näytetä, että toiminimen haltija ei saata kärsiä siitä vahinkoa. Edelleen 2 momentin mukaan vakiintumiseen perustuva yksinoikeus toiminimeen sisältää sen, että toinen elinkeinonharjoittaja ei saa sillä alueella, jolla toiminimi on vakiintunut, käyttää siihen sekoitettavissa olevaa toiminimeä.

Mitä on sitten pidettävä yksinoikeuden piiriin kuuluvana toiminimen käyttönä? Lain esityöt eivät ota tähän juuri kantaa, mutta Castrén on katsonut, että yksinoikeus koskee kaikenlaista toiminimen käyttöä. Näin on katsottava, koska säännöksessä ei esitetä tyhjentävästi lueteltuina eri toiminimen käyttömuotoja. Tyypillisimmillään toiminimen käyttö esiintyy joko kirjallisesti tai suullisesti, esimerkiksi mainostarkoituksessa, kirjepapereissa, esitteissä tai ilmoituksissa. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että kaikki toiminimeen viittaaminen olisi käsitettävä toiminimen loukkaukseksi. Toiminimeen voidaan viitata, kun kyseessä on toiminimen haltijan identifiointi esimerkiksi erilaisissa kaupallisissa hakemistoissa tai kaupallisissa tiedonannoissa.⁹¹

TNimiL 3 §:n soveltuvuutta on käsitelty markkinaoikeuden tapauksessa⁹², jossa markkinaoikeus joutui pohtimaan, oliko vastaajan käyttämää hakukonemarkkinointia pidettävä TNimiL 3 §:n mukaisena toiminimen käyttönä. Tapauksessa vastaajana ollut Help-Lasi Oy oli käyttänyt Internet markkinoinnissaan niin sanottua Google AdWords -mainontaa. Tämä AdWords -mainonta toimii pääsääntöisesti niin, että mainostaja määrittelee tietyt avainsanat, mainostekstin, laskeutumissivut ja mahdolliset uudelleenohjaukset. Kun Internetin käyttäjä syöttää hakukenttään jonkin asetetuista avainsanoista, mainostajan mainos tulee Googlen sivuilla ensimmäiseksi hakutulokseksi.⁹³ Tapauksessa vastaaja oli asettanut yhdeksi avainsanoista kantajan Itä-

---

⁹¹ Castrén 2008, s.74-75.

⁹² MAO:163/15.

⁹³ Ibid., tuomion kohta 2.

Helsingin Lasi Oy:n toiminimen siten, että hakukenttään kirjoitettaessa ”itä-helsingin lasi”, hakutulokseksi oli tullut ”itä-helsingin lasi - 24h päivystys lasiliikkeessämme” ja sen alle teksti ”www.helplasi.fi”. Ensimmäinen teksti on ollut hyperlinkki, jota painamalla Internetin käyttäjä on ohjautunut vastaajan verkkosivuille.⁹⁴ Markkinaoikeus katsoi tapauksessa ensinnäkin, että vastaaja oli käyttänyt kantajan toiminimeä AdWords -mainonnassa siten, että toiminimi oli avainsanana pienelle kirjoitettuna ilman Oy-päätettä. Tapauksessa oli selvää, että TNimiL 3 §:n 1 momentin mukainen sekoitettavuusedellytys täyttyi. Lisäksi markkinaoikeus katsoi, että toiminimeä oli käytetty lain tarkoittamalla tavalla. Tästä syystä vastaajan toiminta loukkasi kantajan Itä-Helsingin Lasi Oy:n toiminimeä.⁹⁵

Toiminimi on myös siinä mielessä territoriaalinen yksinoikeus, että toiminimen käyttö rajoittuu ainoastaan Suomen alueelle. Tämä käy ilmi TNimiL 3 §:n sanamuodosta ”toinen elinkeinonharjoittaja ei saa tässä maassa käyttää”. Tietyissä tapauksissa voi olla vaikeata selvittää, onko toiminimen loukkaaminen tapahtunut Suomessa vai ulkomailla. Tämänkaltaisen ongelma voisi tulla kyseeseen esimerkiksi tapauksissa, joissa ulkomailla toimiva yritys käyttää Suomessa rekisteröityä toiminimeä ulkomailta Suomeen suuntautuvassa mainoskampanjassa. Mikäli markkinointi suuntautuu selvästi suomalaiselle yleisölle ja suomenkielellä, voidaan tapauksessa toiminimen loukkauksen tapahtuneen Suomessa.⁹⁶

Yksinoikeus toiminimeen ei kuitenkaan ole täysin ehdoton. Nimittäin TNimiL 3 §:n 1 momentin mukaan toiminimen loukkaus ei ole kyseessä, mikäli kyetään näyttämään, että toiminimen haltija ei saata kärsiä siitä vahinkoa. Pääsääntönä toki on, että rekisteröidyn toiminimen suoja on voimassa koko maassa. Lain esitöissä todetaan, että on olemassa elinkeinonharjoittajia, joiden toiminta on puhtaasti paikallista, tietyille rajoitetulle alueelle suuntautunutta. Nämä elinkeinonharjoittajat eivät tarvitse toiminimelleen koko maan kattavaa toiminimisuojaa.⁹⁷ Yksinoikeutta rajoittavaksi perusteeksi muodostuu se vahinko, jonka toiminimen haltija saattaa kärsiä siitä, että toinen elinkeinonharjoittaja käyttää sekoitettavissa olevaa toiminimeä. Tämä merkitsee käytännössä sitä, että kaksi samankaltaista toisiinsa sekoitettavissa olevaa toiminimeä voivat olla käytössä rinnakkain, mikäli vanhemman toiminimen haltija ei saata kärsiä

---

⁹⁴ Ibid., tuomion kohta 3.

⁹⁵ Ibid., tuomion kohdat 8-11.

⁹⁶ Castrén 2008, s.84.

⁹⁷ HE 238/1978, s.18-19.

tästä vahinkoa. Käytännössä aikaisemmin rekisteröidyn toiminimen suoja on hyvin vahva. Ristiriitatilanteessa hän ei ole velvollinen esittämään näyttöä siitä, että myöhemmin rekisteröity toiminimi aiheuttaa hänelle vahingon. Vahingon ei tarvitse olla välittömästi rahassa mitattavissa olevaa, vaan myös muu sekoitettavuudesta aiheutuva haitta on otettava huomioon. Todistus taakka onkin säädetty toiselle elinkeinonharjoittajalle ankaraksi. Hänen tulee kyetä osoittamaan, ettei hänen käyttämänsä toiminimi saata nyt eikä tulevaisuudessa aiheuttaa vahinkoa toiselle.⁹⁸

Edellä mainittua sääntöä sovelletaneen verrattain harvoin. Rekisterikäytännössä kyseiselle säädökselle ei ole annettu juuri arvoa. Tähän vaikuttaa ennen kaikkea se, että yritysten toimintaympäristö on muuttunut melkoisesti 1970-luvusta, kun toiminimilaki säädettiin. Yhä useammat yritykset toimivat maanlaajuisesti, johon on vaikuttanut ennen kaikkea tietoyhteiskunnan ja Internetin kehitys. Ennen hyvinkin paikalliset elinkeinotoimialat, kuten esimerkiksi parturi-kampaamoliikkeet, saattavat nykyään verkkokauppojen yleistymisen vuoksi tarjota tuotteitaan maanlaajuisesti. Lisäksi on otettava huomioon sekin seikka, että yrityksillä saattaa olla kasvupyrkimyksiä, jolloin aluksi täysin paikallista toimintaa harjoittanut yritys myöhemmin laajentaa harjoittamaan toimintaansa maanlaajuisesti.

4.2 Etuoikeuden määräytyminen

4.2.1 Aikaprioriteetti

Seuraavaksi tarkastellaan sitä, millä perusteella ratkaistaan kahden eri sekoitettavissa olevan toiminimen välinen ristiriitatilanne. Pääsääntönä toiminimien välisessä ristiriitatilanteessa on aikaprioriteettisääntö, joka ilmenee TNimiL 6 §:n 1 momentista. Sen mukaan ratkaistaessa riitaa, joka koskee oikeutta sekoitettavissa oleviin toiminimiin, on etusija annettava sille, joka voi vedota aikaisimpaan oikeusperusteeseen. Oikeusperuste voi olla joko rekisteröinti tai vakiinnuttaminen. Käytännössä kysymys paremmasta oikeudesta toiminimeen voi tulla kyseeseen esimerkiksi TNimiL 27 §:n mukaisessa vahvistuskanteessa. Tällöin tuomioistuin joutuu selvittämään, kummalla toiminimen haltijalla on parempi oikeus toiminimeen. Aikaprioriteettiperiaatteen mukaan yksinoikeus ei voi toteutua samanaikaisesti kuin

---

⁹⁸ Ibid., s.19.

vain jommankumman toiminimen osalta. Rekisteröidyn toiminimen osalta harvoin syntyy epäselvyyttä siitä, kummalla toiminimen haltijalla on parempi oikeus toiminimeen. TNimiL 12 §:n 1 momentin mukaan rekisteröintiin perustuva yksinoikeus toiminimeen on voimassa siitä päivästä, jona ilmoitus on saapunut yritys- ja yhteisötietolain 10 §:ssä mainitulle viranomaiselle.⁹⁹ Näin ollen se toiminimi, jota koskeva hakemus on saapunut aikaisemmin viranomaiselle, saa paremman oikeuden toiminimeen. Siinä äärettömän epätodennäköisessä tapauksessa, että sekoitettavissa olevat ilmoitetaan rekisteröitäväksi samana päivänä, ei ole laissa eikä sen esitöissä mitään ohjeita. Tällöin toiminimet muodostavat toisilleen esteen, ellei jompikumpi elinkeinonharjoittaja anna suostumusta toiminimeensä sekoitettavissa olevan toiminimen rekisteröintiin.¹⁰⁰

Vakiintuneen toiminimioikeuden osalta puolestaan yksinoikeus katsotaan alkavan siitä, kun vakiintuminen on tosiasiasa tapahtunut.¹⁰¹ Tämä on käsitettävä viittaukseksi TNimiL 2 §:n 3 momenttiin, jonka mukaan toiminimi katsotaan vakiintuneeksi, kun se on yleisesti tunnettu niiden keskuudessa, joihin elinkeinonharjoittajan toiminta suuntautuu. Näin ollen heti kun vakiintuminen on tapahtunut tosiasia, on yksinoikeus toiminimeen syntynyt. Vakiintuneen toiminimen syntyajankohta voi olla vaikeaa tarkasti näyttää toteen. Mikäli vakiintuneen toiminimen haltija ei kykene näyttämään tätä ajankohtaa, saa rekisteröity toiminimi paremman oikeuden toiminimeen. Jo aikaisemmin käsitellyssä korkeimman oikeuden tapauksessa¹⁰², oikeus katsoi, että kantaja oli käyttänyt sanoista ”Hyvä Apaja” ja tyylitellystä kalakuviosta muodostunutta toissijaista tunnusta jatkuvasti 1970-luvun lopulta asti ja kyseinen tunnus oli yleisesti vakiintunut. Koska vastaajan toiminimi ”Hyvä Apaja Oy” oli rekisteröity myöhemmin kuin vakiinnuttaminen oli tapahtunut, kumosi korkein oikeus vastaajan toiminimen rekisteröinnin. Entä miten kahden samaan aikaan vakiintuneen toiminimen välinen kollisio ratkaistaan? Toiminimilaki vaikenee tästä, mutta Essén on katsonut, että tällöin etusija on annettava aiemmin käyttöön otetulle toiminimelle.¹⁰³ Tämän kaltainen tapaus on tosin hyvin harvinainen.

---

⁹⁹ Ks. tästä tarkemmin jaksossa 3.2.2

¹⁰⁰ Castrén 2008, s.156.

¹⁰¹ HE 238/1978, s.21.

¹⁰² KKO 1988:130.

¹⁰³ Essén et al. 2013, s.78.

4.2.2 Passiviteetti

Poikkeuksen aikaprioriteettisäännöstä muodostaa passiviteettisääntö. TNimiL 6§:n 2 momentin mukaan, jos toiminimi on vakiintunut eikä siihen sekoitettavissa olevan vanhemman toiminimen haltija ole kohtuullisessa ajassa ryhtynyt toimiin myöhemmän toiminimen käytön estämiseksi, pysyy oikeus vakiintuneeseen toiminimeen vanhemman oikeuden rinnalla. Säännös on otettu lakiin lähinnä kohtuussyistä. Ei nimittäin olisi tarkoituksenmukaista, että elinkeinonharjoittaja, jonka on sallittu häiritsemättä käyttää toiminimeään niin laajalti, että se vakiintumisen perusteella nauttii goodwillia, ei annettaisi toiminimisuojaa.¹⁰⁴

Aikaisemman toiminimioikeuden suoja voi siis syrjäytyä passiivisuuden johdosta. Yleistä ohjetta siitä, missä ajassa vanhemman toiminimen haltijan tulee puuttua myöhemmän toiminimen käyttöön passiviteetin välttämiseksi, ei voida antaa, vaan asia tulee ratkaista tapauskohtaisesti. Erityisesti on kuitenkin kiinnitettävä huomiota myöhemmän toiminimen käytön laajuuteen sekä vanhemman toiminimen haltijan mahdollisuuksiin puuttua asiaan. Myös myöhemmän toiminimen haltijan vilpillisellä mielellä saattaa olla merkitystä arvioitaessa, mikä on kohtuullinen aika, ainakin jos myöhemmän toiminimen haltijan menettely on ollut ilmeisen vilpillistä.¹⁰⁵

Passiviteettia koskevassa säännöksessä ei ole mainittu, minkälaisiin toimenpiteisiin vanhemman toiminimen haltijan tulee ryhtyä, jotta hänen yksinoikeutensa toiminimeen säilyisi rajoituksetta. Voimakkaimmat vaikutuskeinot ovat luonnollisesti loukkaus -tai kieltokanteen nostaminen myöhemmän toiminimen haltijaa vastaan. Riittävänä voidaan pitää myös muunlaista toimintaa, kuten esimerkiksi vastalauseen esittämistä asian johdosta myöhemmän toiminimen haltijalle. Jos myöhemmän toiminimen haltija näistä toimenpiteistä huolimatta jatkaa sekoitettavissa olevan toiminimen käyttöä, vanhemman toiminimen on kohtuullisessa ajassa ryhdyttävä voimakkaampiin toimenpiteisiin estääkseen passiviteettivaikutuksen. Käytännössä tämä tarkoittaa kanteen nostamista myöhemmän toiminimen haltijaa vastaan asiassa.¹⁰⁶

---

¹⁰⁴ HE 238/1978, s.21.

¹⁰⁵ Ibid., s.21-22.

¹⁰⁶ Ibid., s.22.

Passiviteettivaikutusta on arvioitu julkisuudessaakin olleessa Stockmannin ja Tokmannin välisessä nimikiistassa.¹⁰⁷ Oyj Stockmann Abp oli harjoittanut kulutustavaroiden vähittäiskauppaa toiminimellä Stockmann vuodesta 1862 lähtien. Samalla vähittäiskaupan alalla toimiva Savonlinnan Varastovalinta Oy oli rekisteröinyt 9.9.1992 aputoiminimekseen ”Kauppahuone Tokmanni”. Kantajana ollut Stockmann katsoi, että vastaajan toiminimi ”Kauppahuone Tokmanni” sekä toissijainen tunnus ”Tokmanni” loukkasivat sen toiminimioikeutta. Kantaja oli saanut tiedon vastaajan aputoiminimestä helmikuussa 1995. Kanteen vireille paneminen asiassa tapahtui lähes kahden vuoden ja yhdeksän kuukauden kuluttua siitä, kun kantaja oli saanut vastuksen ensimmäiseen yhteydenottoonsa vastaajaan. Hovioikeuden mukaan vastaajalla oli perustelu aihe olettaa, että kantaja oli hyväksynyt ne perusteet, joilla se oli torjunut kantajan vaatimukset. Vastaaja oli siis vajaan kolmen vuoden ajan häiritsemättä käyttänyt aputoiminimeä ”Kauppahuone Tokmanni” ja vakiinnuttanut sen Itä-Suomen läänin alueella. Koska kantaja ei ollut kohtuullisessa ajassa ryhtynyt toimiin vastaajan aputoiminimen käytön estämiseksi, hovioikeus hylkäsi kantajan vaatimukset aputoiminimen kumoamiseksi ja toissijaisen tunnuksen käytön kieltämiseksi.

4.3 Toimialan merkityksestä

4.3.1 Toiminnan on oltava samaa tai samankaltaista

Toiminimien sekoitettavuuteen voidaan TNimiL 5 §:n 1 momentin mukaan pääsääntöisesti vedota ainoastaan, mikäli toiminimien haltijat harjoittavat samaa tai samankaltaista toimintaa. Kysymys toiminimien sekoitettavuudesta voi tulla kyseeseen jo rekisteröintivaiheessa tai myöhemmin tuomioistuinprosessissa. Milloin toiminimien haltijoiden toiminta on sitten katsottava samaksi tai samankaltaiseksi? Lain esitöissä¹⁰⁸ samaksi tai samankaltaiseksi toiminnaksi on katsottu muun muassa hotelliala ja ravintola-ala sekä huolintaliikkeen ja kuljetusliikkeen harjoittamista. Samankaltaisuutta ei välttämättä kuitenkaan luo se seikka, että molemmat toiminimen haltijat toimivat esimerkiksi konsultointialalla. Jos toinen harjoittaa teollisuuden konsultointia ja toinen puolestaan on erikoistunut viihdetoiminnan konsultointiin, sekoitettavuuden vaara on tällöin lähes olematon.

---

¹⁰⁷ Helsingin HO 15.11.2000:3202.

¹⁰⁸ Ibid, s.21.

Toimialojen samankaltaisuutta on arvioitu Helsingin hovioikeuden tapauksessa¹⁰⁹, jossa kantajana ollut Toimialapalvelu, Kaisla and Co katsoi, että Karjalan Toimialapalvelu Oy loukkasi sen toiminimeä. Vastaja kiisti loukkauksen tapauksessa, vedoten muun muassa siihen, että yritykset eivät harjoittaneet millään tavalla samaa tai samankaltaista toimintaa. Kantajan toimialana oli kaupparekisterimerkinnän mukaan harjoittaa työvoiman vuokrausta sekä lisäksi toimistossaan suorittaa kirjeenvaihto- ja konekirjoitus ynnä muita toimistotehtäviä. Vastajaa puolestaan harjoitti tili- ja isännöintipalvelua, laskutusta, perintää, palkanlaskentaa ja lakiasianpalvelua. Hovioikeus hylkäsi kantajan vaatimukset, perustaen ne siihen tosiseikkaan, ettei toiminimillä harjoitettu samaa tai samankaltaista toimintaa.

Yritykset toimivat jatkuvasti muuttavassa toimintaympäristössä. Tästä syystä harvan yrityksen toimiala säilyy muuttumattomana yrityksen elinkaaren ajan. Tämä heijastuu myös vääjäämättä rekisterikäytäntöön. Yrityksen pyrkivät ennakoimaan mahdolliset kasvupyrkimyksensä ja ilmoittavat toimialansa kaupparekisteriin varsin väljästi. Tästä syystä kaupparekisteriin ilmoitettu toimiala saattaa olla hyvinkin laaja, joka ei vastaa yrityksen sen hetkistä tilannetta. Yritykset saattavat myös ilmoittaa toimialansa pelkkänä yleistoimialana. Hallituksen esityksen mukaisesti sekoitettavuusharkinnassa tulisi ottaa huomioon vain tosiasiallisesti harjoitettu toiminta.¹¹⁰ Rekisteriviranomaisen on kuitenkin lähes mahdotonta tietää, millä toimialalla yritys tosiasiallisesti toimii. Tämä on ongelma, johon rekisteröintiprosessissa törmätään jatkuvasti. Näissä tapauksissa rekisteriviranomaisella ei käytännössä ole muuta mahdollisuutta, kuin evätä rekisteröinti. Evätty toiminimi voidaan kuitenkin mahdollisesti hyväksyä, mikäli toimialaa tarkennetaan siten, ettei toiminimien katsota toimivan samalla tai samankaltaisella alalla.

4.3.2 Kodak-suoja

Toiminimien sekoitettavuuteen voidaan kuitenkin vedota niin sanotun Kodak-suojan¹¹¹ nojalla silloinkin, kun toiminimillä ei harjoiteta samaa tai samankaltaista toimintaa.

---

¹⁰⁹ Helsingin HO 3.6.1987:291.

¹¹⁰ HE 238/1978, s.21.

¹¹¹ Kodak-suoja on alun perin muodostunut tavaramerkkioikeudessa, josta se omaksuttu myös toiminimioikeuteen. Kodak-suojaa koskeva oppi juontaa juurensa Englantiin. Sen lähtökohtana on oikeustapaus Eastman v. Griffiths Cycle Corporation vuodelta 1895, jossa kantajan valikoimaan

TNimiL 5 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaan sekoitettavuuteen voidaan myös vedota toiminimen hyväksi, joka on erittäin hyvin vakiintunut ja on yleisesti tunnettu, mikäli tähän katsoen toisen samankaltaisen toiminimen käyttäminen tietäisi ensiksi mainitun toiminimen liikearvon sopimatonta hyväksikäyttöä. Hallituksen esityksessä¹¹² tehostettua Kodak-suojaa on perusteltu toiminimen nauttiman goodwill-arvon suojaamisella. Mikäli tällaista tehostettua suojaa ei olisi, toinen elinkeinonharjoittaja voisi käyttämällä edelliseen sekoitettavissa olevaa toiminimeä hankkia kohtuutonta etua, vaikka toimisikin eri toimialalla. Kodak-suojaa annetaan siis tietyissä tapauksissa siitä riippumatta, toimivatko kyseessä olevat yritykset samalla tai samankaltaisella alalla. Suojan edellytyksenä on, että Kodak-suojaa nauttiva toiminimi on erittäin hyvin vakiintunut ja yleisesti tunnettu. Poikkeuksellisen vahvan Kodak-suojan saaminen edellyttää, että käytännöllisesti katsoen jokainen henkilö siinä piirissä, johon toiminimen haltijan toiminimen. Lisäksi edellytetään, että toiminimi on laajalti yleisön keskuudessa koko maassa. Täten toiminimi, joka on vakiintunut ainoastaan paikallisesti, ei voi saada Kodak-suojaa. Jotta toiminimi saisi Kodak-suojaa, on siltä yleensä edellytetty myös suurta omintakeisuutta.¹¹³ Näin ollen tavanomaiset esimerkiksi toimialaa kuvaavasta sanasta ja paikannimestä muodostuvat toiminimet harvoin voivat saada Kodak-suojaa.

Kodak-suojaa sovelletaan verrattain harvoin. Ensinnäkin Kodak-suojan saaminen edellyttää toiminimeltä korkeaa tunnettavuutta. Lisäksi lain sanamuoto edellyttää, että toisen samankaltaisen toiminimen käyttäminen tietäisi ensiksi mainitun toiminimen liikearvon sopimatonta hyväksi käyttöä. Kodak-suojan edellytyksien voidaan katsoa täyttyvän ainakin silloin, kun kyse kaikkien tuntemasta monikansallisesta yrityksestä, kuten Apple, Toyota tai IBM. Myös kansallisen yrityksen toiminimi voi nauttia Kodak-suojaa, edellyttäen, että se tunnetaan laajalti yleisön keskuudessa.

Toiminimen nauttimaa Kodak-suojaa on käsitelty Helsingin hovioikeuden tapauksessa¹¹⁴, jossa oikeus joutui arvioimaan, nauttiko Fonecta Oy:n toiminimi Kodak-suojaa. Tapauksessa virolainen yrityksen Fonecta Osäühingin (jäljempänä Osäühing), toiminta Suomessa oli perustunut osakehuoneistojen vuokraukseen ja myyntiin.

---

kuuluvat muun muassa Kodak-merkkiset valokuvauskoneet. Vastaajaa kiellettiin käyttämästä merkkiä Kodak polkupyöriensä ilmentäjänä. Ks. Droekila 1985, s.35-36.

¹¹² HE 238/1978, s.21.

¹¹³ Castrén 2008, s.141.

¹¹⁴ Helsingin HO 26.10.2007:3442.

Osaühing oli myynyt Suomessa sijanneita liikehuoneistoja siten, että urakoitsijat olivat luulleet olleensa tekemisissä Fonecta Oy:n kanssa. Sopimusneuvotteluissa vastaajayhtiön hallituksen jäsen V oli esiintynyt Fonectan edustajana. Myynti-ilmoitusten yhteystietoihin oli merkitty ainoastaan sana FONECTA ilman yhtiötunnusta. Fonecta Oy on suomalainen yritys, jonka toimialana on puolestaan yhteystietojen välittäminen. Tapauksessa syyttäjä oli vaatinut rangaistusta tahallisesta toiminimen loukkauksesta sekä virolaiselle yhtiölle että V:lle. V oli kiistänyt syytteen tahallisesta toiminimen loukkauksesta itsensä ja Osaühingin puolesta. Tätä V perusteli muun muassa sillä, että Osaühing ja Fonecta Oy toimivat täysin eri aloilla, jolloin sekaannusvaara ei voinut syntyä. Tapauksessa hovioikeus katsoi, että toiminimen loukkaus oli tapahtunut. Oikeus totesi perusteluissaan, että Fonecta-toiminimi oli vakiintunut, Suomessa yleisesti tunnettu ja V:n voitiin olettaa tienneen toiminimestä. Oikeus ei antanut merkitys arvioinnissaan sille, että yhtiöt toimivat eri aloilla. Näin ollen Fonecta Oy nautti asiassa Kodak-suojaa. Tapauksessa Kodak-suojaa annettiin ennen kaikkea sen takia, että toiminimien iskuosat olivat identtiset. Lisäksi asiaan vaikutti vastaajan tarkoitusperät. Vastaaja katsottiin tahallisesti hyväksi käyttäneen Fonecta Oy:n goodwill-arvoa.

4.3.3 Rotanmyrkkyoppi

TNimiL 5 §:n 2 momentin 2 kohdan mukaan toiminimien sekoitettavuuteen voidaan myös vedota toiminimen hyväksi, joka on vakiintunut, milloin toiminnan erityiseen laatuun nähden toisen samankaltaisen toiminimen käyttäminen ilmeisesti vähentäisi ensiksi mainitun liikearvoa. Pohjoismaisessa oikeuskäytännössä kyseinen sääntö tunnetaan rotanmyrkkyoppina. Kuten Kodak-suoja, myös rotanmyrkkyoppi on omaksuttu toiminimilakiin tavaramerkkioikeudesta. Rotanmyrkkyopin mukaista suojaa on perusteltu sillä, että tiettyjen toiminimien maine saattaa olla hyvin helposti haavoittuvaa, kuten esimerkiksi elintarvike- tai terveydenhoitoalalla. Tyypiesimerkkinä voidaan mainita tapaus, jossa hajuvesivalmistajan toiminimeä käytettäisiin rotanmyrkkyä valmistavan elinkeinonharjoittajan toiminimenä.¹¹⁵

Rotanmyrkkyopin mukaista suojaa voivat saada ainoastaan ne toiminimet, jotka ovat vakiintuneet. Toiminimeltä ei siis vaadita Kodak-suojaa nauttivien toiminimien tavoin,

---

¹¹⁵ HE 238/1978, s.21.

että se olisi erittäin hyvin vakiintunut ja yleisesti tunnettu. Rotanmyrkkyyppia sovelletaan vain poikkeustapauksissa. Tämä käy ilmi lainkohdan sanamuodosta, joka edellyttää, että vakiintuneen toiminimen liikearvon tulee ilmeisesti vähentyä samankaltaisen toiminimen käytön johdosta. Sekoitettavuusarviointiin vaikuttaa rotanmyrkkyyppin mukaisissa tapauksissa samantapaiset seikat, joita sovelletaan Kodak-suojan kannalta. Erityisesti arviointiin vaikuttaa suojatun toiminimen tunnettuisuus, ja ovatko vertailtavat toiminimet tai niiden iskuosat keskenään identtisiä tai lähes identtisiä.¹¹⁶

4.4 Toiminimien sekoitettavuuden arviointi

Sekoitettavuuden arviointi tulee kyseeseen, kun kahdella toisiaan muistuttavalla toiminimellä harjoitetaan samaa tai samankaltaista toimintaa. Toiminimilaki ei sisällä ohjeita siitä, minkä mukaan tulisi arvioida tilannetta, jossa kaksi toiminimeä ovat mahdollisesti sekoitettavissa toisiinsa. Tämä on kuitenkin tärkeä kysymys, johon rekisteriviranomainen tai tuomioistuin joutuu ottamaan kantaa. Mitä kaikkea sitten tulee sekoitettavuusharkinnassa ottaa huomioon? Hallituksen esityksen lähtökohtana on, että sekoitettavuusarvioinnissa tulee ottaa huomioon kaikki asiaan vaikuttavat seikat. On luonnollisesti selvää, että identtiset toiminimet ovat aina sekoitettavissa toisiinsa. Myös toiminimen osan samankaltaisuus, koskipa se sitten ulkonäköä (visuaalinen samankaltaisuus), merkitystä (semanttinen samankaltaisuus) tai ääntämistä (foneettinen samankaltaisuus), saattaa aiheuttaa sekoitettavuuden.¹¹⁷ Sekoitettavuusarvioinnissa on kuitenkin ennen muuta otettava huomioon se yleisvaikutelma, jonka toiminimet antavat kun niitä vertaillaan keskenään.

Toiminimilain esitöissä ei sen sijaan oteta kantaa, minkä henkilötahon näkökulmasta sekoitettavuutta tulisi arvioida. Oikeuskirjallisuudessa vallitsevan käsityksen mukaan sekoitettavuuskysymysten ratkaiseminen perustuu hypoteesille siitä, miten rekisteriviranomainen tai tuomioistuin kuvittelee keskivertohenkilön tavallisesti käyttäytyvän. Mikäli normaalilla huolellisuudella varustettu henkilö tulisi sekoittamaan

---

¹¹⁶ Castrén 2008, s.146-147.

¹¹⁷ HE 238/1978, s.20.

toiminimet, jos hän joutuisi niiden kanssa tekemisiin esimerkiksi ostoksia tehdessä, ovat toiminimet sekoitettavissa keskenään.¹¹⁸

Hallituksen esityksen mukaan erityistä painoarvoa on pantava toiminimen iskuosalle eli firmadominantille, jota käytetään usein eräänlaisena lyhennettynä toiminimenä. Iskuosaa täydentävät usein toiminnan laatua tai toiminta-aluetta määrittelevät lisäykset, jotka tosin usein putoavat pois jokapäiväisessä käytössä. Näin ollen, jos kahden toiminimen iskuosat ovat toisiinsa sekoitettavissa, on toiminimiä yleensä pidettävä toisiinsa sekoitettavissa olevina siitä huolimatta, että niissä olisi myös erottavia aineksia.¹¹⁹ Iskuosa eli firmadominantti voi olla täysin keksitty nimi, joka ei tarkoita millään kielellä yhtään mitään. Toisaalta iskuosa saattaa olla hyvinkin arkipäiväinen sana, joka kuitenkin voidaan katsoa keksinnölliseksi toiminimen haltijan toimialalla. Tästä hyvänä esimerkkinä toimii Angry Birds pelisarjaa tuottava Rovio Entertainment Oy. Sana rovio on arkipäiväinen sana, jonka kielitoimiston sanakirja määrittelee poltettavaksi kootuksi puukasaksi. Firmadominanttina täten kyseisen yhtiön osalta toimii sana rovio, sillä kyseinen sana ei millään tavalla liity ohjelmistoalaan.

Useat elinkeinonharjoittajat harjoittavat toimintaa toiminimellä, joka koostuu varsin arkipäiväisistä sanoista. Toiminimi voi muodostua esimerkiksi paikkakunnan nimestä ja toimintaa kuvailevasta sanasta. Tämänkaltaisten deskriptiivisten toiminimien sekoitettavuutta kuitenkin arvostellaan lievemmän mittapuun mukaan. Sinänsä tämä on luonnollista, sillä näissä toiminimissä ei ole mitään omaperäistä tai keksinnöllistä, eikä niille täten vapaan kilpailun periaatteen takia tule antaa laajaa suojaa. Seuraavaksi käsitellään, miten toiminimien sekoitettavuutta on arvioitu oikeuskäytännössä. Ensiksi käsitellään deskriptiivisten eli toimintaa kuvaavien toiminimen suojaa. Tämän jälkeen arvioidaan oikeuskäytännön valossa keksinnöllisten toiminimen suojaa.

---

¹¹⁸ Castrén 2008, s.112.

¹¹⁹ HE 238/1978, s.20.

4.5 Deskriptiivisen toiminimen suoja

4.5.1 Kehätien Autovalinta Oy v. Kehätien Autotalo Oy

Tapauksessa¹²⁰ kantajana ollut Kehätien Autovalinta Oy oli merkitty kaupparekisteriin vuonna 1974 ja oli siitä saakka harjoittanut käytettyjen ja uusien moottoriajoneuvojen kauppaa Vantaalla. Vastaaja Kehätien Autotalo Oy, joka myös harjoitti autokauppaa, oli merkitty kaupparekisteriin myöhemmin vuonna 1983. Vastaajan liike sijaitsi Helsingissä vain muutaman kilometrin päässä kantajan liikkeestä. Kantaja katsoi, että yhtiöiden toiminimien samankaltaisuus oli johtanut sekaannuksiin muun muassa rahaliikenteessä ja postin kulussa. Kehätien Autotalo Oy:n toiminimen käyttö oli siis omiaan aiheuttamaan kantajalle vahinkoa. Tämän takia kantaja vaati, että Kehätien Autotalo Oy:n rekisteröinti kumotaan.

Kehätien Autotalo Oy vastusti kannetta. Vastaaja katsoi, että toiminimien välillä oli jonkin verran samankaltaisuutta, mutta samankaltaisuus ei ollut suurempaa kuin mitä autoalalla on tavallista. Lisäksi vastaaja on väittänyt, ettei asiakaskunta voi erehtyä liikkeistä, koska ostospäätöksessä on määräävänä tekijänä auton merkki ja liikkeet kauppasivat erimerkkisiä autoja. Näin ollen toiminimet eivät voineet olla sekoitettavissa keskenään.

Tapauksessa oli selvää, että yhtiöt harjoittivat samaa tai samankaltaista toimintaa. Näin ollen oikeus joutui arvioimaan, sekoittuvatko toiminimet keskenään. Korkein oikeus katsoi, että yksinoikeus, joka seuraa toiminimen merkitsemisestä kaupparekisteriin, ei estä muita elinkeinonharjoittajia käyttämästä suomen kielen tavallisia ilmaisukeinoja. Sanat ”Kehätie” ja ”auto” sisältyvät yleiskieleen. Ne kuvaavat paikkaa ja tuotetta ja ovat sen takia tyypiltään sanoja, jotka usein otetaan toiminimen osaksi. Tämän ohella korkein oikeus katsoi, että autoalalla myytävät tuotteet ovat kalliita, joita ei osteta hetken mielijohteesta. Näin ollen ei vaadita kovin merkittävää erottavaa osaa, jotta toiminimet käytännössä erottuvat toisistaan. Korkein oikeus päätyi ratkaisussaan siihen, että toiminimien iskuosat eli sanat ”valinta” ja ”talo” johtivat siihen, että sekoitettavuutta ei toiminimien välillä ollut.

---

¹²⁰ KKO:1985-II-145.

4.5.2 Suomen Sokeri Oy v. Suomen Nestesokeri Oy

Deskriptiivisen toiminimen suojaa on käsitelty myös Suomen Sokeri Oy:n ja Suomen Nestesokeri Oy:n välisessä nimikiistassa.¹²¹ Kantajana ollut Suomen Sokeri Oy katsoi, että vastaajan Suomen Nestesokeri Oy loukkasi sen yksinoikeutta toiminimeen. Toimintansa aikana Suomen Sokeri Oy katsoi saaneen vakiintuneen aseman sokerituotteiden valmistajana ja myyjänä ja tästä syystä sen toiminimi oli tullut yleisesti tunnetuksi. Tapauksessa raastuvanoikeus ja hovioikeus katsoivat toiminimen loukkauksen tapahtuneen. Kantajan toiminimen katsottiin olevan erittäin hyvin vakiintunut ja yleisesti tunnettu. Elinkeinonharjoittajien toiminimet olivat kirjoitettuina ja äännettyinä sanayhdistelminä sekä merkityksensä huomioon ottaen sekoitettavissa keskenään ja vastaajayhtiön menettely tiesi kantajayhtiön toiminimen liikearvon sopimatonta hyväksikäyttöä.

Korkein oikeus puolestaan tuli ratkaisussaan siihen lopputulokseen, ettei toiminimen loukkauksesta ollut kyse. Korkein oikeus katsoi, että yhtiöiden toiminimet molemmat sisältävät saman maantieteellisen nimen sekä toimialaa kuvaavan sanan. Kysymys näiden toiminimien sekoitettavuudesta oli siten ratkaistava sen kokonaisvaikutelman perusteella, jonka toiminimet herättävät alan tuotteiden kanssa tekemisissä olevien henkilöiden keskuudessa. Korkein oikeus katsoi, että kantajalla oli hallitseva asema sokerin jalostuksen ja sokerituotteiden valmistuksen alalla. Kantajan toiminimi oli tullut niin yleisesti tunnetuksi, ettei Suomen Nestesokeri Oy:n toiminimi, jonka asiakaspiirin muodostavat toiset elinkeinonharjoittajat, voinut ollut siihen sekoitettavissa.

Eri mieltä olleet korkeimman oikeuden jäsenet tosin katsoivat, että elinkeinonharjoittajien toiminimet sekoittuivat. Jäsenet perustelivat eriävää mielipidettään kantajan toiminimen vakiintumisella. Toiminimi Suomen Sokeri oli ollut Suomessa hallitseva asema sokerin jalostuksessa ja sokerituotteiden valmistuksessa. Tämän johdosta kantajan toiminimi oli tullut vakiintuneeksi ja erittäin hyvin tunnetuksi yhtiötä tarkoittavana tunnuksena sen toiminimen olennaisena osana. Näissä olosuhteissa vastaajan toiminimen käyttäminen oli omiaan heikentämään kantajan toiminimen erottumiskykyä ja täten loukkasi kantajan yksinoikeutta toiminimeen.

---

¹²¹ KKO:1985-II-62.

4.5.3 Limousine Service Oy Ltd v. Lacara, L. Georgsson

Kyseisessä tapauksessa¹²² oli kyse siitä, minkä laajuisen yksinoikeuden palvelun laatua kuvaileva vieraskielinen toiminimi tuottaa haltijalleen. Tapauksessa vastaajana ollut Lars Georgsson oli käyttänyt toiminnassaan toiminimeä Lacara, L. Gerogsson. Tämän ohella vastaaja oli käyttänyt mainonnassaan kantajan toiminimeen sekoitettavissa olevia ilmaisuja Limousine Service tai Limousine Services. Myös yrityksen työntekijänä toiminut henkilö oli puhelinkeskusteluissa käyttänyt ilmaisua Limousine Service kuvaamaan yrityksen liiketoimintaa.

Korkein oikeus katsoi, että Lars Georgssonin oli käyttänyt painotuotteissaan ja suullisesti oman toiminimensä yhteydessä ilmaisuja Limousine Service ja Limousine Services. Vastaajan käyttämät ilmaisut olivat siten sekoitettavissa kantajan rekisteröityyn toiminimeen. Georgssonin katsottiin loukanneen Limousine Service Oy Ltd:n toiminimeä.

Keskeinen oikeudellinen kysymys tässä tapauksessa oli, minkä laajuisen yksinoikeuden palvelun laatua kuvaileva toiminimi tuottaa haltijalleen. Korkein oikeus totesi perusteluissaan: ”Kysymyksessä olevat englanninkieliset sanat kuvaavat nykyisin Suomessakin, mutta varsinkin ulkomailla autonvuokrausalalla käytössä olevaa palvelumuotoa. Puheena olevan toiminnan laatua kuvailevan toiminimen rekisteröinti ei tuota sellaista yksinoikeutta, että sen perusteella voitaisiin kieltää toista elinkeinonharjoittajaa kuvaamasta tarjoamaansa palvelua käyttäen kyseistä palvelumuodon ilmausta, jos palvelujen tarjoajan oma toiminimi ilmenee asiayhteydestä sillä tavoin selkeästi, ettei toiminimien sekaantumisen vaaraa ole eikä ilmausta käsitetä palvelujen tarjoajan toiminimeksi tai osaksikaan siitä.” Oikeus katsoi siis, että toiminimen kanssa identtistenkin ilmaisujen käyttö voi sinänsä olla sallittua, mikäli sekoitettavuuden vaaraa ei ole.¹²³ Kyseisessä tapauksessa käyttö oli kuitenkin sellaista, että sekoitusvaara aiheutui, joten vastaajaa kiellettiin käyttämästä ilmaisuja Limousine Service tai Limousine Services elinkeinotoiminnassa hänen toiminimensä sijasta, siihen liitettynä tai välittömästi sen yhteydessä.

---

¹²² KKO 1998:154.

¹²³ Näin on katsottu myös tapauksessa KKO 1992:183. Kyseisen ratkaisun mukaan pääasiassa liiketoiminnan laatua kuvaavan yleisluonteisen ilmauksen ”ompelukonekeskus” rekisteröiminen toiminimen osaksi ei estänyt toista elinkeinonharjoittajaa käyttämästä sanottua ilmaisua, kunhan toiminimet muutoin erosivat toisistaan.

Timonen on tapauksen kommentaarissa¹²⁴ katsonut, että saman toimialaa kuvaavan ilmauksen rekisteröiminen toiminimeksi esimerkiksi elinkeinonharjoittajan nimen tai muunlaisen selvästi erottuvan lisäosan osana on mahdollista. Tältä kannalta ei voi olla ratkaisevaa, onko palvelumuodon nimitys suomeksi vai jollakin Suomessa yleisesti osatulla vieraalla kielellä. Timosen tavoin on tulkittu vieraankielisen toimialaa kuvaavan toiminimen suojaa myös rekisterikäytännössä. Itse asiassa nykyisen käytännön mukaisesti toiminimi Limousine Service Oy Ltd tuskin edes olisi TNimiL 8 §:n tarkoittamalla tavalla yksilöivä. Rekisteröintihetkellä vuonna 1981 asia on ollut luonnollisesti eri. Tuolloin anglismit on katsottu yksilöiviksi. Nykyään englanninkieliset toimialaa kuvaavat ilmaisut ovat rinnastettavissa suomen kieleen. Mikäli tämänkaltaisia ilmaisuja on rekisteröity, saavat ne verrattain heikkoa toiminimisuoja.

4.5.4 Meklaritalo Oy v. Meklaritalo Pohjola Oy

Tässä tapauksessa¹²⁵ markkinaoikeus joutui ottamaan kantaa toiminimen keksinnöllisyyteen. Tapauksessa aiemmin rekisteriin merkitty Meklaritalo Oy vaati, että Meklaritalo Pohjola Oy:n rekisteröinti kumotaan, sillä kantaja katsoi toiminimien olevan sekoitettavissa keskenään. Meklaritalo Oy kuului samaan konserniin AIM Meklaritalo Oy:n kanssa, jonka entinen työntekijä oli perustanut Meklaritalo Pohjola Oy -nimisen yrityksen. Kantajan mukaan Meklaritalo Pohjola Oy harjoitti Meklaritalo Oy:n ja sen omistajayhtiöiden AIM Meklaritalo Oy:n, Etelä-Savon Meklaritalo Oy:n ja Gallela Meklaritalo Oy:n kanssa samaa toimintaa maantieteellisesti lähellä kyseisiä yhtiöitä. Kantaja katsoi tapauksessa, että sana ”meklaritalo” oli siinä määrin keksinnöllinen, ettei nimitys ollut ainakaan alan yleistermi vakuutusmeklaritoiminnassa. Lisäksi Meklaritalo Pohjola käytti Meklaritalo Oy:n mainetta ja brändin goodwill-arvoa sopimattomasti hyväkseen, josta aiheutui vahinkoa liiketoimintaa harjoittavalle Meklaritalo Oy:lle ja välillisesti myös sen omistajayhtiöille. Kantajan mukaan Meklaritalo Pohjola Oy:n on täytynyt olla tietoinen aiheuttamastaan haitasta, kun otetaan huomioon Meklaritalo Pohjola Oy:n perustajan aiempi työsuhde AIM Meklaritalo Oy:ssa.

---

¹²⁴ Timonen 1999, s.454.

¹²⁵ MAO:489/14.

Vastaajana ollut Meklaritalo Pohjola Oy vastusti kannetta. Se katsoi, että yksi elinkeinonharjoittaja ei voi saada yksinoikeutta yleisnimeen, kuten asianajotoimisto tai designtalo. Yksinoikeutta ei täten myöskään voi olla yleisnimeen kuten ”meklari” tai ”talo”. Lisäksi vastaaja katsoi, että sana ”meklaritalo” oli vakiintunut mediassa ja myös lakimiesten keskuudessa yleiskielen sanaksi. Näillä perusteilla Meklaritalo Pohjola katsoi, ettei kyseessä ollut toiminimen loukkaus eikä vastaaja muutoinkaan käyttänyt Meklaritalo Oy:n brändin goodwill-arvoa tai mainetta hyväkseen.

Perusteluissaan markkinaoikeus lähti siitä, että Meklaritalo Oy:n ja Meklaritalo Pohjola Oy:n toiminimien sekoitettavuutta arvioitaessa lähtökohtana on toiminimien samankaltaisuus ja siitä syntyvä yleisvaikutelma. Arvioinnissa oli kiinnitettävä huomiota toiminimen ulkoasuun, merkityssisältöön ja lausuntatavan samankaltaisuuteen. Arvioitaessa, oliko toiminimi Meklaritalo Pohjola Oy sekoitettavissa toiminimeen Meklaritalo Oy, oli otettava myös huomioon Meklaritalo Oy:n toiminimen yksilöivyyys. Markkinaoikeus katsoi, että yleissanasta muodostuva toiminimi Meklaritalo Oy oli kokonaisuutena arvioiden vakuutusasiamiesten ja välittäjien toiminnan laatua kuvailevaa, ja tämänkaltaisen toiminimen rekisteröinnin antama suoja on suppeaa, sillä yksinoikeus ei voi ulottua yleisessä käytössä oleviin sanoihin. Tällaisen toiminnan laatua kuvailevan sanan käyttämiseen toisen elinkeinonharjoittajan toiminimessä ei ole esteitä, mikäli viimeksi mainittu toiminimi sisältää aiemmin rekisteröidystä toiminimestä erottuvan osan. Jo pieni eroavaisuus toiminimien välillä on riittävää erottamaan ne toisistaan. Tästä syystä markkinaoikeus katsoi, ettei toiminimi Meklaritalo Pohjola Oy ole sekoitettavissa kantajan toiminimeen.¹²⁶

4.6 Keksinnöllisen toiminimen suoja

4.6.1 Interdesign, Maire Revell & Co v. Tapiovaara Oy

Sisustuspalveluita harjoittava liike oli rekisteröinyt toiminimekseen Kommandiittiyhtiö Interdesign, Maire Revell & Co. Suomessa ja ulkomailla sisustusarkkitehtuuritehtäviä hoitava Tapiovaara Oy oli myöhemmin alkanut käyttää oman toiminimensä yhteydessä sanaa Interdesign. Kantajana ollut kommandiittiyhtiö katsoi, että Tapiovaara Oy:n

---

¹²⁶ Ibid., tuomion kohdat 5, 7, 8.

toiminnasta oli aiheutunut sekaannusta ja häiriötä, sillä molemmat yritykset toimivat samankaltaisella alalla. Tapauksessa¹²⁷ korkein oikeus joutui arvioimaan iskuosan Interdesign suojaa.

Korkein oikeus piti asiassa riidattomana, että kommandiittiyhtiöllä oli parempi oikeus sanaan Interdesign. Tapiovaara Oy oli alkanut käyttämään toiminimenään, kaupparekisteriin merkitystä poiketen, Interdesign Tapiovaara Oy. Sanan Interdesign osalta korkein oikeus totesi, että sanan etuosa ”inter” saattoi johtaa ajatukset muun muassa englanninkielen sanoihin interior ja international, mutta sellaisenaan sana interdesign ei ilmaissut toimialaa tai muuta kantajayhtiön toimintaan liittyvää eikä ollut myöskään näytetty, että sana interdesign voitaisiin katsoa ammattipiireissä yleisesti käytettäväksi ammattitermiksi. Tämän vuoksi korkein oikeus katsoi, että toiminimet olivat sekoitettavissa sekoitettavissa toisiinsa. Tapiovaara Oy:tä kiellettiin käyttämästä sanaa Interdesign toiminimensä yhteydessä.

4.6.2 Cafe Daily v. Daily Ravintolat Oy

Kyseisessä tapauksessa¹²⁸ Patentti- ja rekisterihallitus oli hylännyt Varsa Oy:n hakemuksen, jolla yhtiö pyrki muuttamaan toiminimensä muotoon Daily Ravintolat Oy. Patentti- ja rekisterihallitus eväsi toiminimen muutoksen, sillä se katsoi, että haettu toiminimi sekoittui samalla toimialalla toimivan Hotelliyhtymä Oy:n aputoiminimeen Cafe Daily. Varsa Oy oli vaatinut markkinaoikeudelle osoitetussa valituksessaan, että Patentti- ja rekisterihallituksen päätös kumotaan ja että yhtiön kaupparekisteri-ilmoitus toiminimen muuttamisesta Daily Ravintolat Oy:ksi hyväksytään. Vaatimuksiaan valittaja oli perustellut muun muassa sillä, ettei toiminimien Daily Ravintolat Oy ja Cafe Daily välillä ollut sekoitettavuusriskiä.

Markkinaoikeus totesi valituksesta, että käsillä olevassa asiassa on ensinnäkin kysymys siitä, harjoittavatko valittaja ja aputoiminimen Cafe Daily haltija samaa tai samankaltaista toimintaa, ja jos harjoittavat, onko haettu toiminimi Daily Ravintolat Oy katsottava olevan sekoitettavissa aiemmin rekisteröityyn aputoiminimeen Cafe Daily.

---

¹²⁷ KKO 1979 II 117.

¹²⁸ MAO:440/14.

Toimialan osalta markkinaoikeus totesi, että Varsa Oy:n toimiala sisältää muun ohella ravitsemisliikkeen harjoittamisen. Aputoiminimellä Cafe Daily puolestaan harjoitetaan ravitsemistoimintaa. Näin ollen markkinaoikeus katsoi, että Varsa Oy:n ja aputoiminimen Cafe Daily haltija harjoittivat samaa tai samankaltaista toimintaa. Itse toiminimen sekoitettavuuden osalta markkinaoikeus katsoi, että Varsa Oy:n muutosilmoituksessa ilmoitettu toiminimi Daily Ravintolat Oy ja aputoiminimi Cafe Daily molemmat muodostuivat pelkästään heikosti erottamiskykyisistä osista. Molemmat toiminimet sisälsivät iskuosana sanan daily sekä lisäksi ainoastaan toimialaa kuvaavan sanan, toisessa ravintolat ja toisessa cafe. Kun otettiin huomioon, että toimialaa kuvaavat sanat cafe ja ravintolat viittaavat samanlaiseen toimintaan, katsottiin toiminimen Daily Ravintolat olevan sekoitettavissa aiemmin kaupparekisteriin merkittyyn aputoiminimeen Cafe Daily. Tästä syystä markkinaoikeus hylkäsi Varsa Oy:n valituksen.

Markkinaoikeuden ratkaisu osoittaa sen asian, että toiminimen iskuosa voi muodostua hyvinkin yksinkertaisesta sanasta. Englanninkielinen sana daily tarkoittaa suomeksi päivittäistä tai jokapäiväistä. Selvää on, ettei sanaa daily voida pitää kovin keksinnöllisenä iskuosana toiminimelle. Silti sen voidaan katsoa nauttivan toiminimioikeudellista suojaa, sillä sitä ei voida pitää yleisenä ammattiterminä ravitsemusalalla.

4.6.3 Onnibus.com Oy v. OnniExpress

Markkinaoikeus antoi keväällä 2016 ratkaisun¹²⁹ bussiyhtiöiden pitkään kestäneessä nimikiistassa, jossa oikeus arvioi, olivatko toiminimet Onnibus ja OnniExpress sekoitettavissa keskenään. OnniExpress toiminimeä ja tavaramerkkiä alkoivat käyttää neljä Onnibus-konsortioista eronnutta bussiyhtiötä. Toiminimi OnniExpress oli rekisteröity Keskimatkat Oy:n aputoiminimeksi, mutta myös muut Onnibus-konsortioista eronneet liikennöitsijät käyttivät sitä toiminnassaan. Tapauksessa olikin havaittavissa selviä merkkejä siitä, että vastaajayhtiöt pyrkivät käyttämään hyväkseen kantajayrityksen toiminimen ja brändin goodwill-arvoa.

Markkinaoikeus lähti sekoittuvuusarvioinnissaan liikkeelle siitä, että huomioon oli otettava muun ohella toiminimien ulkonäköön, merkitykseen ja ääntämiseen perustuva

---

¹²⁹ MAO 234/16.

samankaltaisuus sekä toiminimien niitä vertailtaessa antama yleisvaikutelma. Olennaista merkitystä ei ole kuitenkaan yhteisötyyppiä osoittavilla osilla, kuten ”Oy”. Sekoitettavuusarvioinnissa on myös merkitystä toiminimen yksilöimis- eli erottamiskyvyllä.¹³⁰ Toiminimien sekoitettavuusarvioinnissa markkinaoikeus viittasi suoraan siihen, miten oikeus oli ratkaissut tavaramerkkien ONNIBUS ja OnniExpress sekaannusvaaran.¹³¹

Ensinnäkin oikeus katsoi, että toiminimet olivat ulkoasultaan samanlaisia siltä osin, kuin niiden molempien alkuosa muodostui sanasta ”onni”. Toiminimien loppuosat ”bus” ja ”express” puolestaan muodostuivat selvästi eri kirjaimista ja ne myös erosivat toisistaan pituuden osalta. Toiminimien loppuosat erosivat selvästi toisistaan myös ääntämistavan osalta. Toiminimien merkityssisällön osalta oikeus katsoi, että molempien vertailtavien toiminimien alkuosan muodosti sana ”onni”, joka viittaa ensinnäkin positiivisiin tunteisiin tai mahdollisesti etunimeen Onni. Vaikka kohdeyleisö saattoi mahdollisesti mieltää sanan ”onni” myös suggestiiviseksi viittaukseksi linja-autoa tarkoittavan, mahdollisesti osassa Suomea yhä käytössä olevaan vanhahtavaan suomen kielen sanaan ”onnikka”, ei sana ”onni” sellaisenaan kuitenkaan suoraan viittanut kysymyksessä oleviin palveluihin eli linja-autoliikenteeseen. Toiminimien loppuosien osalta markkinaoikeus totesi, että sana ”bus” merkitsee englannin kielellä linja-autoa, minkä lisäksi linja-autoa kutsutaan yleisesti bussiksi myös suomen kielellä. Sana ”express” puolestaan merkitsee englannin kielellä pikavuoroa tai pikalinja-autoa ja on myös Suomessa yleisesti henkilö- ja tavaraliikenteessä nopeaa kuljetusta kuvattaessa käytettävä sana. Sanojen ”bus” ja ”express” merkityssisällöt erosivat toisistaan, mutta ne viittasivat samoihin kysymyksessä oleviin kuljetuspalveluihin. Tästä syystä markkinaoikeus katsoi, että toiminimet olivat merkityssisällöltään hyvin samankaltaisia.¹³²

Toiminimien Onnibus ja OnniExpress välistä sekaannusvaaraa koskevan kokonaisarvioinnin osalta markkinaoikeus totesi, että linja-autoliikennepalvelujen kohdeyleisöön kuuluva keskivertokuluttaja käsittää merkit yleensä kokonaisuutena ja kiinnittää huomiota ensisijaisesti toiminimien erottamiskykyisiin ja hallitseviin osiin. Molempien toiminimien hallitseva osa muodostui sanoista ”onni”, mille on

---

¹³⁰ Ibid., tuomion kohta 94.

¹³¹ Ibid., tuomion kohta 95.

¹³² Ibid., tuomion kohdat 49-52.

sekaannusarvioinnissa siten annettava suurempi painoarvo kuin toiminimien palveluja kuvaileville loppuosille ”bus ja ”express”. Tästä syystä markkinaoikeus katsoi, että toiminimet olivat sekoitettavissa keskenään.¹³³

4.7 Poikkeukset toiminimen yksinoikeudesta

4.7.1 Suostumus

Toiminimiyksinoikeuden loukkausta ei ole luonnollisestikaan kyse, mikäli toiminimen käytölle on asianmukainen suostumus. Suojattu toiminimi voidaan suostumuksella ottaa toisen elinkeinonharjoittajan toiminimen osaksi. Tämä käy ilmi myös TNimiL 10 §:n 4 kohdasta, jonka mukaan toiminimessä ei saa ilman asianmukaista suostumusta olla mitään sellaista, joka voi olla sekoitettavissa toisen suojattuun toiminimeen. Suostumuksella rekisteröidyn toiminimen tulee kuitenkin selvästi erottua aiemmin rekisteriin merkitystä toiminimestä.¹³⁴ Suostumuksen muodosta ei ole lain esitöissä mainittu, mutta rekisterikäytännössä on vaadittu kirjallista ja allekirjoitettua suostumusta. Aikaisemmin käsitellyssä markkinaoikeuden tapauksessa¹³⁵ oikeus ei hyväksynyt selvitykseksi suostumuksesta allekirjoittamatonta sähköpostiviestiä, jolla suostumus toiminimen rekisteröintiin oli annettu.

Voidaanko suostumus antaa rajoitettuna, esimerkiksi määräaikaisena? Tähänkään toiminimilaki tai lain esityöt eivät ota kantaa, mutta oikeuskäytännössä tämä on katsottu mahdolliseksi. Korkeimman oikeuden ratkaisussa¹³⁶ kyse oli tavaramerkin käyttämisestä toiminimen yhteydessä yhteistyösopimuksen nojalla. Vaikka kyseisessä tapauksessa oli kyse suostumuksesta käyttää tavaramerkkiä toiminimen osana, soveltuu tapaus analogisesti myös toiminimen käyttöön toisen toiminimen osana. Tapauksessa tavaramerkin haltijalla Oy Dentaldepot Ab:lla ja suostumuksen saaneella yhtiöllä oli yhteistoimintasuhde, jonka puitteissa yhtiöllä oli oikeus rekisteröidä toiminimekseen tavaramerkin haltijan tunnus Finndent. Kun tämä yhteistyösopimus oli päättänyt, vaati tavaramerkin haltija, että Finndent Oy:n rekisteröinti tuli kumota. Tapauksessa korkein oikeus katsoi seuraavasti: ”Finndent Oy:n valmistamien potilastuolien myynnistä

---

¹³³ Ibid., tuomion kohdat 54 ja 96.

¹³⁴ Huttunen 2002, s.45.

¹³⁵ MAO:440/14.

¹³⁶ KKO 1987:13.

2.6.1976 tekemällään sopimuksella sanottu yhtiö ja Oy Dentaldepot Ab ovat määränneet Finndent-tunnuksen käytöstä vain sopimuksen voimassaolon ajaksi. Tämän tunnuksen käytöstä sen jälkeen ei ole sovittu. Sallimalla Finndent Oy:n sovitun yhteistyön aikana käyttää toiminimensä osana Oy Dentaldepot Ab:n suojattua tavaramerkkiä viimeksi mainittu yhtiö ei ole suostunut rinnakkaiskäytön jatkamiseen sopimussuhteen lakattua ja olosuhteiden muututtua eikä menettänyt oikeuttaan muuttuneessa tilanteessa yksinoikeutensa perusteella kieltää Finndent Oy:ltä sanotun tunnuksen käyttöä. Finndent Oy:n ja sittemmin Oriola Oy:n 2.6.1981 jälkeen jatkama Finndent-tunnuksen käyttö on näin ollen loukannut Oy Dentaldepot Ab:n oikeutta sen tavaroiden tunnusmerkkiin ja aiheuttanut Oy Dentaldepot Ab:lle haittaa.”

Edellä mainitussa tapauksessa suostumuksen määräaika ei oltu tarkasti määritelty, mutta korkein oikeus päätyi siihen, että yhteistyösuhteen päätyminen merkitsi sitä, että toiminimen käyttäminen ei enää ollut sallittua. Toiminimen rajoitettu käyttöoikeus voi käydä ilmi myös suoraan osapuolten välisestä sopimuksesta. Helsingin hovioikeuden tapauksessa¹³⁷ osapuolien välillä oli kauppasopimus, joka rajoitti toiminimen käyttöä. Sopimukseen sisältyneen lausekkeen mukaan vastaajalla oli toiminimen Högfors Valimo käyttöoikeus viiden vuoden ajan kaupantekopäivästä lukien. Kun tuo määräaika oli mennyt umpeen, hovioikeus katsoi vastaajan loukanneen kantajan toiminimioikeutta. Suostumusta toiminimen käyttöön voidaan rajoittaa muutoinkin kuin ajallisesti. Helsingin hovioikeus katsoi tapauksessaan¹³⁸, että oikeus toiminimen käyttöön voitiin rajoittaa maantieteellisesti. Tapauksessa kantajana ollut aputoiminimen Mustapörssi haltija oli sopinut vastaajan kanssa, että vastaajalla oli oikeus käyttää toiminimiä Mustapörssi elinkeinotoiminnassaan vain tietyssä toimipaikassa Kuopion kaupungissa. Kun vastaaja oli käyttänyt sanottua aputoiminimiä elinkeinotoiminnassaan myös muissa toimipisteissä, hovioikeus kielsi vastaaja uhkasakon nojalla käyttämästä toiminimeä muualla kuin sopimuksessa sovitussa toimipisteessä.

4.7.2 Toiminimen käyttämättömyys

Toiminimiyksinoikeus voidaan TNimiL 19 §:n 3 kohdan mukaan kanteesta kumota, mikäli toiminimeä ei ole viimeksi kuluneiden viiden vuoden aikana käytetty eikä

---

¹³⁷ Helsingin HO 13.12.1996:6605.

¹³⁸ Helsingin HO 24.10.1990:1467.

toiminimen haltija osoita siihen hyväksyttävää syytä. Tavanomainen käyttö edellyttää hallituksen esityksen mukaan sitä, että toiminimi esiintyy esimerkiksi yrityksen mainoksissa, liikeasiakirjoissa tai muissa sen kaltaisissa yhteyksissä. Pelkästään se seikka, että elinkeinonharjoittaja suorittaa määrätyin väliajoin tiettyjä laissa säädettyjä toimenpiteitä, kuten laatii tilinpäätöksen tai antaa veroilmoituksen, ei vielä osoita toiminimen olleen käytössä, jollei niistä ilmene, että toimintaa on tosiasiallisesti harjoitettu. Aputoiminimen osalta tosiallinen käyttö edellyttää, että aputoiminimeä käytetään ilmoitetulla toimintalohkolla tai -alueella. Mikäli näin ei ole, voidaan rekisteröinti kanteesta kumota.¹³⁹

Vaikka toiminimeä ei ole käytetty toiminimilain tarkoitetulla tavalla viimeiseen viiteen vuoteen, toiminimen haltija voi torjua toiminimen kumoamiskanteen, mikäli hän kykenee osoittamaan siihen hyväksyttävän syyn. Näin saattaa olla esimerkiksi tapauksissa, joissa toiminimi on hyvissä ajoin rekisteröity suunnitteilla olevaa liiketoimintaa silmällä pitäen, mutta tuo toiminta ei ole jostain syystä vielä päässyt käyntiin. Sitä vastoin ainoastaan niin sanotun pöytälaatikkoyrityksen rekisteröinti, jonka tarkoituksena on muiden samankaltaisten toiminimien rekisteröimisen ehkäiseminen tai pääyhtiön toiminimen suojan laajentaminen, ei ole toiminimilain tarkoittama hyväksyttävä syy.¹⁴⁰

Miten sitten toiminimen käyttämättömyyttä on arvioitu oikeuskäytännössä? Vastauksen tähän antaa markkinaoikeuden ratkaisu,¹⁴¹ jossa kantajana ollut Lounea Oy vaatii JMS Group Oy:lle rekisteröidyn aputoiminimen Lounet kumoamista sillä perusteella, ettei vastaajayhtiö ollut tosiasiallisesti käyttänyt sanottua aputoiminimeä viimeisen viiden vuoden aikana. JMS Group vastusti kannetta, sillä se katsoi, että aputoiminimeä oli tosiasiallisesti käytetty. Lisäksi vastaajayhtiö katsoi, että aputoiminimen toimialan muutos oli tosiasiallisesti merkinnyt uutta rekisteröintiä, josta oli alkanut uusi viiden vuoden ajanjakso. Markkinaoikeuden tuli siis arvioida ensinnäkin, mikä merkitys aputoiminimen toimialan muutokselle tuli antaa ja alkoiko tästä muutoksesta uusi viiden vuoden ajanjakso. Tämän ohella oikeuden tuli arvioida, oliko aputoiminimeä tosiasiallisesti käytetty.

---

¹³⁹ HE 238/1978, s.31.

¹⁴⁰ Ibid., s.32.

¹⁴¹ MAO:353/15.

Aputoiminimen muutoksen osalta markkinaoikeus totesi, että toimialan muutosta rekisteröidessä on luonnollisesti tarpeen tutkia rekisteröintiasteiden olemassaolo toimialan muutetuilta osin. Tämä ei kuitenkaan välttämättä tarkoita sitä, että kysymyksessä olevan aputoiminimen rekisteröintiä olisi toimialan muutoksen johdosta pidettävä uutena rekisteröintinä. Markkinaoikeus katsoikin, että JMS Groupin aputoiminimi oli pysynyt toimialamuutoksesta huolimatta samana eikä täten toimialan muutosta koskeva rekisteröinti ole muuttanut aputoiminimen rekisteröintipäivää. Viiden vuoden ajanjakson katsottiin siis alkavan alkuperäisestä rekisteröinnistä 4.10.2007 eikä toimialan muutosta koskevan rekisteröinnistä 26.8.2014. Muu tulkinta toiminimen käyttämättömyydestä olisikin toiminimilain hengen vastaista. Tällöin olisi mahdollista, että tosiasiallisesti käyttämätön toiminimi voisi pelkän säännöllisin väliajoin tehtävän toimialan muutoksen perusteella saada suojaa ja olisi vastaavasti uusien toiminimien rekisteröinnin esteenä käytännössä rajoittamattoman ajan.¹⁴²

JMS Group oli myös katsonut, että aputoiminimeä oli käytetty toiminimilain edellyttämällä tavalla, sillä aputoiminimeä Lounet oli käytetty JMS Groupin emoyhtiön Elisan laskujen yhteydessä. Sana ”lounet” oli kuitenkin esiintynyt kyseisissä laskuissa vain laskutettujen palvelujen nimien yhteydessä. Muualla laskuissa sanaa ”lounet” ei esiintynyt. Lisäksi laskut oli lähettänyt Elisa, joka oli myös ilmoitettu laskuissa maksun saajaksi. Laskuissa oli käytetty Elisan logoa ja ilmoitettu myös Elisan yhteystiedot. Laskuista ei millään tavalla ilmennyt aputoiminimen haltija JMS Groupin toiminimi eivätkä sen yhteystiedot. Markkinaoikeus katsoi tapauksessa, että sanaa ”lounet” oli käytetty laskuissa ainoastaan Elisan palvelujen tunnuksena eikä laskuista ilmennyt mitään sellaista, jonka perusteella sanaa ”lounet” olisi voinut katsoa käytetyn JMS Groupin aputoiminimenä. Täten laskut eivät miltään osin osoittaneet Lounet aputoiminimen käyttöä.¹⁴³

Edelleen markkinaoikeus katsoi, että asiassa ei oltu näytetty, että JMS Group olisi ylipäättään myynyt mitään palveluja aputoiminimellä Lounet rekisteröinnin jälkeisinä viitenä vuotena. Kantaja kykeni tapauksessa osoittamaan JMS Groupin tilikausia 2009-2013 koskeviin tilinpäätöksiin vedoten, ettei yhtiöllä ollut minkäänlaista liikevaihtoa kyseisten tilikausien osalta. Asiassa JMS Group ei kyennyt osoittamaan, että aputoiminimellä olisi harjoitettu sen toimialan mukaista toimintaa asian kannalta

---

¹⁴² Ibid., tuomion kohdat 42-43 ja 45-46.

¹⁴³ Ibid., tuomion kohdat 47-50.

merkityksellisenä aikana. JMS Group ei myöskään edes väittänyt, että se olisi ryhtynyt valmisteleviin toimiin aputoiminimen Lounet käyttöön ottamiseksi. Tästä syystä markkinaoikeus katsoi, että aputoiminimen Lounet rekisteröinti oli kumottava.¹⁴⁴

4.7.3 Toiminimen degeneroituminen

Toiminimilaki ei tunne termiä degeneroituminen, mutta sillä tarkoitetaan tavaramerkkioikeudessa tilannetta, jossa merkki on menettänyt kykynsä erottaa merkin haltijan tavarat tai palvelut muiden tavaroista tai palveluista muuttamalla niiden yleisnimitykseksi.¹⁴⁵ Samoin kuin tavaramerkki, myös toiminimi voi ajan myötä degeneroitua eli vesittyä. Toiminimi on saattanut toiminimioikeuden syntyhetkellä olla hyvinkin yksilöivä, mutta ajan myötä se on muuttunut alan yleisnimitykseksi. Näissä tapauksissa ei ole tarkoituksenmukaista pitää yllä toiminimen haltijan yksinoikeutta, sillä vesittyneelle toiminimelle ei tulisi antaa laajaa suojaa.

Toiminimen degeneroitumista joudutaan etenkin rekisteröintiprosessissa jatkuvasti pohtimaan. Tällöin joudutaan arvioimaan, onko toiminimi itsessään tai sen iskuosa menettänyt yksilöimiskykynsä. Selvää on, että täysin toimialaa tai myytävää palvelua kuvaavat toiminimet vesittyvät helposti.¹⁴⁶ Vaikeammin arvioitavia ovat tilanteet, joissa toiminimi sisältää alan erikoistuotteen -tai palvelun nimityksen. Esimerkiksi korkeimman oikeuden tapauksessa¹⁴⁷ oikeus joutui ottamaan kantaa, oliko sanasta ”turvaura” tullut yleiskielen ilmaisu, joka kuvasi auton tuulilasiin tuulilasinyyhkijöiden puhdistamiseksi tehtyä uraa. Tapauksessa oli pääosin kyse tavaramerkin degeneroitumisesta, mutta kantaja vaati kyseisessä tapauksessa vahingonkorvauksia myös toiminimen loukkauksen perusteella. Kantajan ollut Turvaura Oy katsoi, että vastaaja Suomen Autokatsastus Oy loukkasi sen tavaramerkkiä ja toiminimeä käyttämällä markkinoinnissaan ilmaisua turvaura. Toiminimioikeuden loukkauksen osalta korkein oikeus totesi, että sana turvaura oli muuttunut yleiskielen

---

¹⁴⁴ Ibid., tuomion kohdat 52-54.

¹⁴⁵ Salmi et al. 2008, s.601.

¹⁴⁶ Esimerkiksi ratkaisussaan Helsingin hovioikeus katsoi, että kantajan toiminimen ”Toimialapalvelu Kaisla & Co” iskuosa ja toissijainen tunnus ”toimialapalvelu” oli vesittynyt toimialaa osoittavaksi yleissanaksi. Tämä huomioon ottaen vastaajan toiminimi ”Toimialapalvelu Clerical” ei ollut sekoitettavissa kantajan toiminimeen. Ks. Helsingin HO 3.6.1987:290.

¹⁴⁷ KKO 2005:118.

ilmaisuksi. Suomen Autokatsastus Oy:llä oli täten oikeus käyttää sanaa liiketoimintansa laatua kuvaavana yleisenä ilmaisuna.¹⁴⁸

---

¹⁴⁸ Ibid., tuomion kohta 39.

5 Toiminimen suhde tavaramerkkiin ja verkkotunnukseen

5.1 Toiminimi ja tavaramerkki

5.1.1 Keskinäinen suhde

Tavaramerkit voidaan mieltää tunnusmerkeiksi, joita yritykset käyttävät erottamaan myytäviksi tarkoitettut tavarat ja/tai palvelut toisten yritysten vastaavista tavaroista ja/tai palveluista.¹⁴⁹ Laillisen määritelmän tavaramerkille antaa TMerkkiL 1 §:n 2 momentti, jonka mukaan tavaramerkkinä voi olla mikä tahansa merkki, joka voidaan esittää graafisesti ja jonka avulla voidaan erottaa elinkeinotoiminnassa liikkeeseen lasketut tavarat toisten tavaroista. Tavaramerkkinä voi olla erityisesti sana mukaan lukien henkilönnimi, kuvio, kirjain, numero taikka tavarat tai sen päällyksen muoto. Tavaramerkkilain luettelo ei ole tyhjentävä, vaan mikä tahansa graafisesti esitettävä merkki voi toimia tavaramerkkinä. Tavaramerkin ominaisuudet on katsottu olevan myös esimerkiksi äänellä, musiikilla sekä värillä.

Tavaramerkin ja toiminimen suhde on hyvin läheinen, mutta niillä on myös eronsa. Kuten edellä todettiin, tavaramerkin tärkein funktio on erottaa tavaramerkin haltijan tavarat ja/tai palvelut muiden yritysten tavaroista ja/tai palveluista. Toiminimen pääasiallinen funktio puolestaan on yksilöidä elinkeinonharjoittaja. Yrityksen kaupparekisteriin merkityllä toiminimellä on tärkeä hallinnollinen merkitys yrityksen erottamiseksi muista yrityksistä esimerkiksi sopimuksissa, viranomaistoiminnassa ja niin edelleen. Yritys käyttää lisäksi toiminimeään toiminnassaan esimerkiksi laskutuksessa, sopimuksissa, lomakkeissa, asiakirjoissa sekä tuotteiden pakkauksissa osoittamassa valmistajaa.¹⁵⁰

Siponen on katsonut, että tavaramerkki ja toiminimi ovat sisarkäsitteitä, jotka kummatkin ovat kaupallisia tunnusmerkkejä eli joilla on tunnusmerkillinen erottamistehtävä.¹⁵¹ Etenkin pk-yritykset käyttävät toiminnassaan lyhyitä ja iskeviä toiminimeä. Nämä ovat usein niin sanottuja fantasianimiä, joita käytetään tavaramerkin

---

¹⁴⁹ Salmi et al. 2008, s.43.

¹⁵⁰ Ibid., s.46-47.

¹⁵¹ Siponen 1983, s.56.

tapaisesti etenkin markkinoinnissa. Lyhyt ja omintakeinen toiminimi siten erottaa ja yksilöi sekä yrityksen että sen tuotteet ja palvelut.¹⁵² Tästä johtuen samankaltaisen tavaramerkin¹⁵³ ja toiminimen rinnakkaiskäyttö saattaa aiheuttaa ongelmia.

5.1.2 Toiminimen sekoittuminen tavaramerkkiin

Kuten edellä mainittiin toiminimen pääsääntöisenä tehtävänä ei ole erottaa tuotteita vaan identifoida tietty elinkeinonharjoittaja. Mikäli toiminimeä käytetään tätä laajemmin, niin kuin yrityksillä usein on tapana, saattaa kyseessä olla tavaramerkin loukkaus. Tällöin toiminimenä suojattua tunnusmerkkiä käytetään tuotteen tai palvelun tunnuksena eli erottamis- ja alkuperätarkoituksessa. Tämänkaltaisen tilanne on kyseessä esimerkiksi silloin, kun yritys käyttää toiminimensä iskuosaa eli firmadominanttia mainonnassaan, jossa esitellään yrityksen myytäviä tuotteita. Tällöin kuluttajat voivat assosioida mainoksen samaan tai samankaltaiseen tavaramerkkiin, jota toinen elinkeinonharjoittaja käyttää samalla alalla.¹⁵⁴

TNimiL 10 §:n 4 kohdan mukaan toiminimessä ei saa ilman asianmukaista suostumusta olla mitään sellaista, joka on sekoitettavissa toisen suojatun tavaramerkin kanssa. Kyseessä on siis relatiivinen rekisteröintieste, joita rekisteriviranomainen myös toiminimioikeuksia myöntäessä valvoo. Toiminimen luonteesta johtuen toiminimen ja tavaramerkin välisessä sekoitettavuusarvioinnissa tulee kyseeseen lähinnä sanatavamerkit sekä kuvasta ja sanasta muodostuvat yhdistelmämerkit. Täten kysymys tavaramerkin ja toiminimen sekoitettavuuden osalta ei voi herätä siltä osin, kun tavaramerkki koostuu sellaisesta kuviosta, joka ei ratkaisevasti koostu tyyllitellyistä kirjaimista vaan jostakin muusta.¹⁵⁵

Pokela on katsonut¹⁵⁶, että tavaramerkin haltija voi kieltää käyttämästä identtistä tai sekoitettavissa olevaa toiminimeä, mikäli seuraavat neljä edellytystä täyttyvät:

---

¹⁵² Ibid.

¹⁵³ Tavaramerkillä tarkoitetaan tässä yhteydessä Suomessa rekisteröityä tavaramerkkiä, Madridin pöytäkirjan mukaista Suomessa voimassa olevaa tavaramerkkiä sekä koko Euroopan unionin alueella voimassa olevaa yhteisön tavaramerkkiä.

¹⁵⁴ Pokela 2010, s.53.

¹⁵⁵ Castrén 2008, s.134.

¹⁵⁶ Pokela 2010, s.53-54.

1. toiminimeä käytetään elinkeinotoiminnassa (elinkeinotoimintakriteeri)
2. toiminimeä käytetään ilman tavaramerkin haltijan suostumusta (suostumus-kriteeri)
3. toiminimeä käytetään samoja tavaroita ja/tai palveluita varten kuin ne tavarat ja/tai palvelut, joita varten tavaramerkki on rekisteröity (kriteeri toimialan ja tuotelajin yhtenäisyydestä)
4. toiminimen käyttö haittaa tai se on omiaan haittamaan tavaramerkin tehtäviä ja erityisesti sen keskeisintä tehtävää, joka on taata kuluttajille tavaroiden tai palveluiden alkuperä (tunnusmerkkikriteeri).

Näistä ensimmäinen kriteeri eli elinkeinotoimintakriteeri täyttyy Suomessa rekisteröidyn toiminimen osalta helposti. TNimiL 1 §:n mukaan toiminimellä tarkoitetaan nimeä, jota elinkeinonharjoittaja käyttää toiminnassaan. Näin ollen toiminimiä lähtökohtaisesti käytetään elinkeinotoiminnassa. Tavaramerkin käytön toiminimessä oikeuttaa kuitenkin asianmukainen suostumus. Korkein oikeus on ratkaisussaan käsitellyt identtisen toiminimen ja tavaramerkin suostumus-kriteeriä. Kyseissä ratkaisussa korkein oikeus katsoi, että suostumalla toiminimen käyttöön rinnakkain tavaramerkin kanssa yhteistoiminnan kestäessä, tavaramerkin haltija ei ollut suostunut sellaiseen käyttöön yhteistoiminnan lakattua ja olosuhteiden muututtua.¹⁵⁷ Tapaus osoittaa, että suostumus tavaramerkin käyttöön koskee lähtökohtaisesti vain sopimuksen voimassaoloaika, vaikka tästä ei olisikaan nimenomaisesti sovittu.

Toiminimi ja tavaramerkki ovat lähtökohtaisesti sekoitettavissa vain, jos niitä käytetään samoja tavaroita ja/tai palveluja varten. Poikkeuksen muodostavat TMerkkiL 6 §:n 2 momentin mukaiset laajalti tunnetut tavaramerkit, joita suojataan tavaralajista riippumatta. Tavaramerkin ja toiminimen toimialan samankaltaisuutta on arvioitu muun muassa korkeimman hallinto-oikeuden tapauksessa,¹⁵⁸ jossa ITEM Profiili oy ab oli hakenut Patentti- ja rekisterihallitukselta Aluflex Systems -aputoiminimen rekisteröintiä. PRH oli hylännyt hakemuksen, sillä haettu toiminimi oli sekoitettavissa samanlaiseen toimialaan rekisteröidyn ALU FLEX -tavaramerkin kanssa. Haetun toiminimen toimiala oli ollut alumiiniprofiilijärjestelmä ja koneenosat, kun taas tavaramerkki oli rekisteröity luokkaan 6 autotali- ja teollisuusovet.

---

¹⁵⁷ KKO 1987:13.

¹⁵⁸ KHO 8.1.2007:3.

Aputoiminimeä hakenut yhtiö tarkensi aputoiminimen toimialaa siten, että aputoiminimellä harjoitettiin koneenosien ja alumiiniprofiilijärjestelmien vähittäismyyntiä koneenrakennuksen käyttöön. Toimialan tarkennuksesta huolimatta PRH:n valituslautakunta epäsi aputoiminimen Aluflex Systems rekisteröinnin. Korkein hallinto-oikeus näki asian kuitenkin eri tavalla. Toiminimilain 10 §: 4 kohdan esitöistä¹⁵⁹ ilmenee, että toiminimen ja tavaramerkin välinen sekoitettavuusharkinta tulee rajata molempia koskevaan yhteiseen toimialaan. Kun otettiin huomioon valittajan tekemä tarkennus toimialaan sekä se, että PRH luokittelee vähittäismyynnin Nizzan luokkaan 35, oikeus katsoi, ettei toiminimi ja tavaramerkki olleet sekoitettavissa keskenään. Tästä syystä rekisteröityä tavaramerkkiä ei voitu pitää esteenä aputoiminimen rekisteröinnille.

Tunnusmerkkikriteerin osalta EUT on ratkaisukäytännössään tarkentanut, että tavaramerkkioikeudellinen kielto-oikeus ei ulotu toisen merkin käyttöön, jollei se haittaa tai ole omiaan haittamaan tavaramerkin tehtäviä ja erityisesti sen kaikkein keskeisintä tehtävää, joka on taata kohderyhmälle tavaroiden tai palveluiden alkuperä. Tunnusmerkkikriteerin mukainen haitta ilmenee siten, että kolmas käyttää merkkiä tavaroitaan tai palveluitaan varten sillä tavoin, että kohderyhmä voi mieltää merkillä osoitettavan tavaroiden ja palveluiden alkuperää eli tällöin merkin käyttö täyttää erottamis- ja alkuperäfunktion. Arvioidessa toiminimen sekoitettavuutta tavaramerkkiin, on siis tutkittava, loukkaako toiminimen käyttö tavaramerkin tehtäviä. Toiminimen tavaramerkkifunktion ja täten tunnusmerkkikriteerin täyttymisen voidaan katsoa olevan käsillä, kun kolmas kiinnittää toiminimestään tai firmadominantista muodostuvan merkin tuotteisiin, joita hän myy.¹⁶⁰

Tunnusmerkkikriteeriä on arvioitu korkeimman oikeuden tapauksessa¹⁶¹, jossa oli kyse tšekkiläisen oluen valmistajan Budějovický Budvarin (myöhemmin BB) ja yhdysvaltalaisen Anheuser-Buschin (myöhemmin AB) kiistasta. AB katsoi, että BB:n käyttämä toiminimen englanninkielinen käännös Budweiser Budvar loukkasi sen rekisteröityä tavaramerkkiä BUDWEISER. Vastaajana ollut BB oli käyttänyt muun muassa olutpullojen etiketeissä (ks. kuva alla) ilmaisua "Budějovický Budvar". Tämän ohella etiketissä oli käytetty ilmaisua: "Brewed and Bottled by the brewery

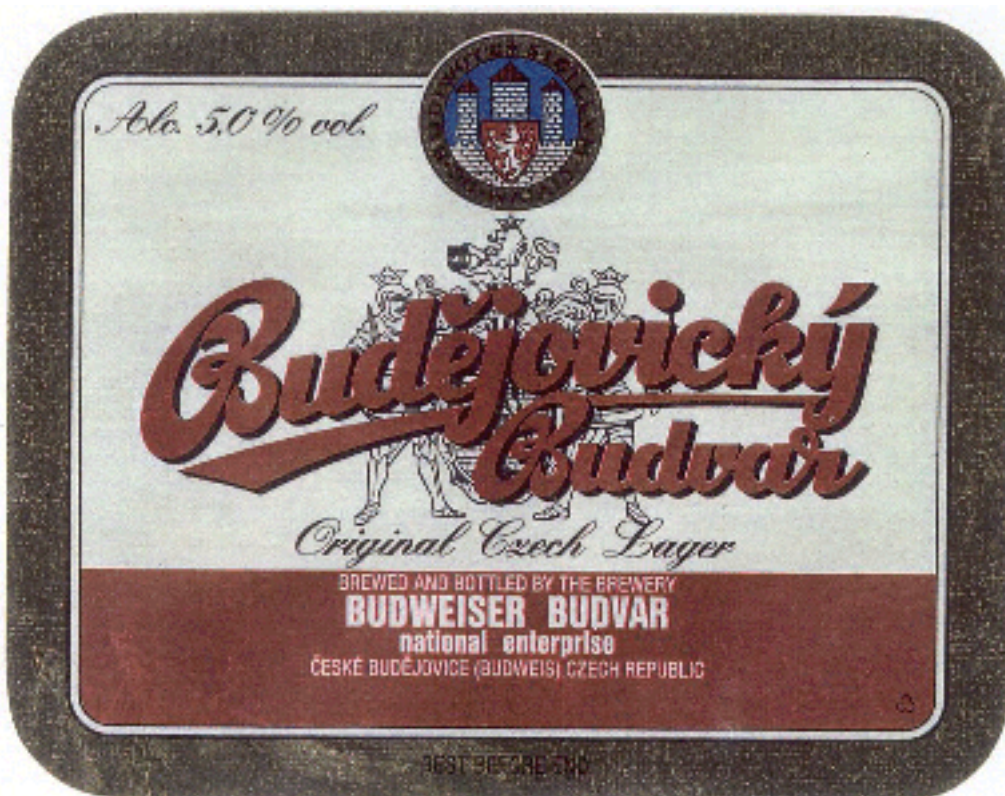
---

¹⁵⁹ HE 238/1978, s.26.

¹⁶⁰ Pokela 2010, s.56.

¹⁶¹ KKO 2005:143.

BUDWEISER BUDVAR national enterprise České Budějovice (Budweis) Czech Republic".

BB kiisti AB:n väitteet siitä, että toiminimen englanninkielisen käännöksen käyttäminen loukkasi AB:n rekisteröityjä tavaramerkkejä. Tämän lisäksi BB katsoi, että sillä oli aikaisempi oikeusperuste toiminimen käyttämiselle. BB:n toiminimi oli rekisteröity Tšekkoslovakian kaupparekisteriin vuonna 1967, kun puolestaan vastaajan ensimmäinen tavaramerkkihakemus oli laitettu vireille Suomessa vasta vuonna 1980. Täten vastaaja katsoi, että toiminimen käännös nautti Suomessa Pariisin yleissopimuksen 8 artiklan mukaista suojaa, jonka mukaan toiminimen tulee olla suojattu ilman hakemusta ja rekisteröintivelvollisuutta kaikissa liittomaissa, olipa se tehtaan- tai kauppamerkin osana tai ei. Lisäksi vastaaja katsoi Suomen elintarvikelainsäädännön edellyttävän, että elintarvikkeiden pakkauksessa tuli olla muun muassa valmistajan, pakkaajan tai Suomessa toimivan myyjän nimi. Kun vastaajan valmistamaa olutta tuotiin Suomeen agenttisopimuksen perusteella, ja kun pakkaaja sekä valmistaja olivat sama taho, ainoa mahdollisuus oli merkitä olutpullojen etikettiin valmistajan toiminimi "Budweiser Budvar, National Enterprise" tai "Budweiser Budvar, National Corporation", jotka olivat rekisteröidyt englanninkieliset versiot yhtiön toiminimestä.

Korkeimman oikeuden tuli siis tapauksessa arvioida ensinnäkin sitä, nauttiko vastaajan toiminimi Suomessa Pariisin yleissopimuksen 8 artiklan mukaista suojaa sekä sitä, loukkasiko vastaajan toiminimi kantajan tavaramerkkiä. Ensinnäkin aikaprioriteetin osalta tuomioistuin katsoi, että saadakseen Pariisin yleissopimuksen 8 artiklan mukaista suojaa, toiminimen tulee olla asianomaisissa elinkeinopiireissä ainakin jossain määrin tunnettu.¹⁶² Asiassa oli kuitenkin jäänyt näyttämättä, että vastaajan toiminimen englanninkielinen käännös olisi vuonna 1980 ollut asianomaisissa elinkeinopiireissä ainakin jossain määrin tunnettu. Tästä syystä toiminimellä ei katsottu olevan etusijaa tavaramerkkiin nähden.¹⁶³

Itse tunnusmerkkien sekoitettavuuden osalta korkein oikeus totesi, että tavaramerkkidirektiivin 6 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukaan tavaramerkin haltija ei saa kieltää toista käyttämästä elinkeinotoiminnassa omaa nimeään tai osoitettaan, jos niitä käytetään hyvää liiketapaa noudattaen. Yhteisöjen tuomioistuin on ennakkoratkaisussaan¹⁶⁴ linjannut, että viittaus omaan nimeen tarkoittaa tässä yhteydessä myös toiminimeä. Tavaramerkkilaisissa vastaavaa säännöstä ei ole, joten tuomioistuin sovelsi tapauksessa direktiiviä suoraan.¹⁶⁵

Itse tunnusmerkkien sekoitettavuuden ja hyvän liiketavan osalta korkein oikeus totesi, että olutpullon etiketissä tavaran pääasiallisena tunnuksena oli käytetty toiminimen tšekinkielistä iskuosaa, kun taas etiketin alareunassa esiintyvä englanninkielisen toiminimen iskuosa esiintyy toissijaisena tunnuksena, johon huomio kiinnittyy selvästi vähemmän kuin etiketin yläosassa olevaan tunnukseen. Tämän ohella etiketin keskiosaan on näkyvällä tavalla painettu sanat "Original Czech Lager". Etiketin alareunasta ilmenee lisäksi, että valmistajayhtiön kotipaikka České Budějovice on vieraskieliseltä nimeltään "Budweis". Etiketistä siten välittyi pääasiallisen tšekin kielisen tunnuksen ohella muutoinkin vaikutelma siitä, että etiketissä oli pikemminkin pyritty korostamaan sekä oluen tšekkiläistä maantieteellistä alkuperää että tähän liittyviä oluen laatuominaisuuksia kuin hyödyntämään mielleyhtymää kantajan tavaramerkkiin. Kokonaisuus huomioon ottaen korkein oikeus katsoi, että toiminimeä ei käytetty tässä tapauksessa tavalla, joka olisi ollut omiaan luomaan kohderyhmässä sen käsityksen, että vastaajan oluella olisi yhteys amerikkalaisen oluen tunnuksena tunnettuun

---

¹⁶² Ibid., tuomion kohta 36.

¹⁶³ Ibid., tuomion kohta 39.

¹⁶⁴ Asia C-245/02 Anheuser-Busch Inc. v Budějovický Budvar, národní podnik, tuomion kohdat 77-81.

¹⁶⁵ KKO 2005:143, tuomion kohdat 40-42.

BUDWEISER-merkkiin ja sen haltijaan, tai joka muutoin olisi hyvän tavan vastaista. Koska vastaajan menettely kanteessa tarkoitettun olutpullon etiketin osalta ei ollut hyvän liiketavan vastaista, tavaramerkkiin "BUDWEISER" perustuva yksinoikeus ei siten luonut Anheuser-Buschille oikeutta estää sellaista käyttöä.¹⁶⁶

Yhteisöjen tuomioistuimen ratkaisu oli merkittävä. Se antoi raamit sille, miten tavaramerkin ja toiminimen sekoitettavuutta tuli arvioida. Tavaramerkin haltija ei siis voi kaikissa tapauksissa estää tavaramerkkiin sekoitettavissa olevan toiminimen käyttöä, mikäli toiminimeä käytetään hyvän liiketavan mukaisesti. Yhteisöjen tuomioistuimen tulkintaa tavaramerkkidirektiivin soveltamisesta toiminimien suhteen on myös kritisoitu. Kur¹⁶⁷ on katsonut, että tulkinta saattaa vaarantaa tavaramerkkioikeuden perustavanlaatuisia periaatteita. Samankaltaisen toiminimen ja tavaramerkin rinnakkain käyttäminen saattaa saada kohdeyleisön luulemaan, että toiminimellä ja tavaramerkillä on jokin liiketaloudellinen yhteys. Tällöin toiminimen käyttäminen voi häiritä tavaramerkin keskeisintä funktiota eli erottamis- ja alkuperätehtävää.

5.1.3 Tavaramerkin sekoittuminen toiminimeen

Myös tavaramerkki voi sekoittua toiminimeen. TMerkkiL 3 §:n 3 momentin mukaan tavaramerkkiin ei saa ottaa toisen nimeä tai toiminimeä. Tavaramerkkiin ei myöskään saa ottaa toisen aputoiminimeä tai toissijaista tunnusta, paitsi milloin näiltä puuttuu erottamiskyky, tai kysymys on eri toimialoista tai tavaralajeista. Tämän lisäksi TMerkkiL 14 §:n 1 momentin 6 kohta kieltää rekisteröimästä tavaramerkkiä, jos se on sekoitettavissa toisen elinkeinonharjoittajan nimeen tai suojattuun toiminimeen taikka sellaiseen aputoiminimeen tai toissijaiseen tunnukseen. Sekoitettavuuteen voidaan vedota ainoastaan, mikäli tavaramerkki ja toiminimi ovat joko identtiset tai muutoin hyvin samankaltaisia. Lisäksi sekoitettavuudelta edellytetään, että kysymyksessä on sama toimiala tai tavaralaji.

Toiminimen ja tavaramerkin välisessä sekoitettavuusarvioinnissa sovelletaan PRH:n ja tuomioistuinten tulkintaratkaisujen valossa lievempää tulkintaa, josta seuraa, että toiminimet eivät nauti aivan yhtä vahvaa suojaa kuin aikaisemmat tavaramerkit. Toiminimen loukkaukselta on yleensä edellytetty, että tavaramerkki on oltava erityisen

---

¹⁶⁶ Ibid., tuomion kohdat 51 ja 52.

¹⁶⁷ Kur 2004.

lähellä toisen suojattua toiminimeä. Tällöin tavaramerkki on hyvin samankaltainen toiminimen firmadominantin kanssa.¹⁶⁸ Esimerkiksi korkein hallinto-oikeus on ratkaisussaan¹⁶⁹ katsonut, että kuviomerkki Skan Pack (ks. kuva alla) oli sekoitettavissa toiminimeen Scanpack Oy.

Edellä mainitussa tapauksessa oli kyse myös siitä, oliko toiminimen toimialaa ja tavaramerkin tavaraluokkaa pidettävä samankaltaisina. Valittajana ollut tavaramerkin hakija katsoi, ettei toiminimi ja tavaramerkki voineet sekoittua, sillä ne käsittivät eri tavaroiden valmistamista. Scanpack Oy:n toimialana oli elintarvikepakkauksien valmistaminen, jonka katsotaan kuuluvan tavaramerkkiluokkaan 21 ja osittain myös luokkaan 20. Tavaramerkki puolestaan käsitti postipakettien valmistusta, jonka katsotaan kuuluvan tavaramerkkiluokkaan 16. Valittajan mukaan se seikka, että elintarvikepakkauksia voidaan lähettää myös postitse, ei ole riittävä peruste tavaramerkkioikeudelliselle samankaltaisuudelle. Korkein hallinto-oikeus hylkäsi tavaramerkin hakijan valituksen. Oikeus katsoi, että rekisteröidyn toiminimen toimialaa ei kuitenkaan ollut rajoitettu siten, etteikö se voisi käsittää myös kuljetustarkoitukseen valmistettavia, tavaramerkkiluokkaan 16 kuuluvia pakkauksia.

Laajasti ilmoitettu toiminimen toimiala saattaa siis johtaa siihen, että tavaramerkin katsotaan loukkaavan toiminimeä. Oikeuskirjallisuudessa on katsottu, että joissain tapauksissa toiminimi saattaa nauttia kohtuuttoman laajaa suojaa tavaramerkkiin nähden. Näin on etenkin silloin, kun toiminimen toimiala on ilmoitettu kaupparekisteriin esimerkiksi yleistoimialana. Tällöin toiminimen suoja-ala ylittää toiminimen haltijan todellisen suojan tarpeen ja vaikeuttaa tarpeettomasti muiden mahdollisuuksia saada merkkejään rekisteröityä.¹⁷⁰ Esimerkiksi Tuominen on katsonut, että TNimiL 19 §:ää tulisi muuttaa siten, että toiminimen osittaiskumoaminen tulisi

---

¹⁶⁸ Salmi et al. 2008, s.409.

¹⁶⁹ KHO 2013:168.

¹⁷⁰ Salmi et al. 2008, s.410-411.

mahdolliseksi niissä tapauksissa, joissa toiminimeä ei tosiasiallisesti käytetä ilmoitetulla toimialalla.¹⁷¹

5.2 Toiminimi ja verkkotunnus

5.2.1 Keskinäinen suhde

Internetistä on muodostunut maailmanlaajuinen markkinapaikka, jossa yritykset voivat myydä ja markkinoida tuotteitaan sekä palveluitaan. Monille kuluttajille se on ensisijainen lähde, josta etsiä kohdeyritystä koskevaa informaatiota. Yrityksille onkin tämän takia tärkeää, että ne voivat käyttää elinkeinotoiminnassaan toiminimen kanssa yhteneväistä verkkotunnusta. Verkkotunnuksen tunnusmerkkioikeudellinen asema on epäselvä. Ne voidaan mieltää teknisluontoiseksi osoitteeksi, jonka avulla internetin käyttäjä löytää haluamalleen kotisivulle. Toisaalta verkkotunnuksilla on tunnusmerkinomainen luonne, sillä ne täyttävät nykyaikaisessa verkkomarkkinoinnissa hyvin pitkälti samoja tehtäviä kuin toiminimet.¹⁷² Oikeudellisen määritelmän verkkotunnukselle antaa tietoyhteiskuntakaari (7.11.2014/917),¹⁷³ jonka 3 §:n 35 kohdan mukaan verkkotunnuksella tarkoitetaan kirjaimista, numeroista tai muista merkeistä taikka niiden yhdistelmistä muodostuvaa internet-verkossa käytettävää firmaatunnuksen ja ax-maakuntatunnuksen alaista nimimuotoista osoitetietoa.

Verkkotunnus voi tietyissä tapauksissa loukata toiminimen haltijan yksinoikeutta. Näin on etenkin niissä tapauksissa, joissa on selvästi kyse verkkotunnuspiratismista tai typosquatting toiminnasta. Verkkotunnuspiratismilla¹⁷⁴ tarkoitetaan tässä yhteydessä toisen toiminimioikeutta loukkaavan verkkotunnuksen rekisteröimistä ja käyttöä vilpillisessä mielessä siten, että toiminnalla tavoitellaan joko taloudellista hyötyä tai pyritään vahingoittamaan toiminimen haltijaa siten, ettei tämä pysty käyttämään

---

¹⁷¹ Tuominen 2007.

¹⁷² Pihlajarinne 2007, s.43.

¹⁷³ Tietoyhteiskuntakaari on sen 351 §:n 1 momentin voimaantulosäännöksen mukaan tullut voimaan 1.1.2015. Sanotun pykälän 2 momentin 5 kohdan mukaan tietoyhteiskuntakaaren voimaantulolla on kumottu verkkotunnuslaki. Pykälän 4 momentin perusteella verkkotunnuslakia kuitenkin sovelletaan 4.9.2016 asti ja tietoyhteiskuntakaaren verkkotunnuksia koskeva 21 luku tulee voimaan 5.9.2016. Tässä esityksessä verkkotunnuksia käsitellään syksyllä 2016 sovellettavan lain osalta.

¹⁷⁴ Pihlajarinne 2007, s.46.

toiminimen kanssa yhteneväistä verkkotunnusta. Typosquatting termillä¹⁷⁵ puolestaan viitataan verkkotunnuksiin, jotka on muodostettu muokkaamalla suojattua toiminimeä internetin käyttäjien yleisesti tekemien kirjoitusvirheiden perusteella. Seuraavaksi käsitellään kotimaisen oikeuskäytännön valossa, minkälainen verkkotunnuksen käyttö merkitsee toiminimen loukkausta.

5.2.2 Toiminimen ja verkkotunnuksen kollisio

Toiminimilaista ei löydy säännöksiä siitä, miten toiminimen ja verkkotunnuksen välinen kollisio tulisi ratkaista. Tietoyhteiskuntakaaren 21 luvussa on säädetty verkkotunnuksista, josta löytyy myös oikeusohjeet toiminimen ja verkkotunnuksen välisen kollision ratkaisemiseen. Tietoyhteiskuntakaaren 166 §:n mukaan verkkotunnus ei saa merkitsemishetkellä 1) vastata toisen suojattua nimeä tai merkkiä, ellei verkkotunnuksen käyttäjä pysty esittämään hyväksyttävää perustetta verkkotunnuksen merkitsemiselle tai 2) muistuttaa toisen suojattua nimeä tai merkkiä, jos verkkotunnus merkitään ilmeisessä hyötymis- tai vahingoittamistarkoituksessa. Suojatulla nimellä tarkoitetaan puolestaan lain 3 §:n 21 kohdan mukaan kaupparekisteriin merkittyä toiminimeä, vakiintunutta toiminimeä sekä toissijaista tunnusta.

Kuten edellä todettiin verkkotunnus ei saa merkitsemishetkellä vastata toisen suojattua toiminimeä, ellei verkkotunnuksen käyttäjä pysty esittämään hyväksyttävää perustetta verkkotunnuksen merkitsemiselle. Mikäli verkkotunnuksen merkitsemishetkellä ei ole ollut vastaavaa toiminimeä, ei myöhempi toiminimen rekisteröinti pääsääntöisesti johda verkkotunnuksen poistamiseen. Toiminimen ja verkkotunnuksen välisessä suhteessa sovelletaan siis aikaprioriteettiperiaatetta. Toiminimi saa suojaa siitä päivästä lähtien, kun rekisteröintihakemus on tullut vireille patenti- ja rekisterihallituksessa. Vakiintunut toiminimi puolestaan saa suojaa siitä lähtien kun vakiintuminen on tosiasiaassa tapahtunut eli silloin kun toiminimi on yleisesti tunnettu niiden keskuudessa, joihin elinkeinonharjoittajan toiminta suuntautuu.¹⁷⁶

Lain esitöiden¹⁷⁷ mukaan tietoyhteiskuntakaaren 166 §:n 2 momentin 1 kohdan tarkoituksena on estää suojatun toiminimen loukkaaminen ja tämän vuoksi

---

¹⁷⁵ Pihlajarinne 2009, s.187.

¹⁷⁶ Pihlajarinne 2007, s.54.

¹⁷⁷ HE 221/2013, s.160.

verkkotunnuksen käyttäjän tulee aktiivisesti selvittää, loukkaako haettava verkkotunnus rekisteröityä tai vakiintunutta toiminimeä. Hyväksyttäväksi perusteeksi on lain esitöissä katsottu esimerkiksi se, että tunnuksen haltijalla on verkkotunnuksen hakuhetkellä rekisteröitynä toiminimi, joka sisältää verkkotunnukseksi rekisteröidyn nimen. Hyväksyttävää syytä on muun muassa käsitelty korkeimman hallinto-oikeuden tapauksessa,¹⁷⁸ jossa kantajana ollut Finder Oy katsoi, että Fonecta Oy:lle rekisteröity verkkotunnus finder.fi tuli peruuttaa ja siirtää Finder Oy:lle, sillä kyseinen verkkotunnus oli sen suojattu toiminimi. Fonecta Oy vastusti tätä katsoen, että sillä oli verkkotunnuksen rekisteröinnille hyväksyttävä syy. Fonecta Oy:n mukaan Finder oli ollut yhtiön vakiintunut tavaramerkki viimeistään vuonna 2003, jolloin verkkotunnus finder.fi oli myönnetty. Tämän ohella yhtiö ilmoitti, että sille oli rekisteröity aputoiminimi ”Profinder” sekä tavaramerkki ”Keltainen Finder”. Tapauksessa korkein hallinto-oikeus katsoi ensinnäkin, ettei tavaramerkki Finder ollut vakiintunut vielä syksyllä 2003, jolloin verkkotunnus oli rekisteröity. Täten Fonecta Oy ei voinut perustaa hyväksyttävää syytä vakiintuneeseen tavaramerkkiin. Sen sijaan korkein hallinto-oikeus katsoi, että verkkotunnukseen nähden aikaisempi aputoiminimi Profinder ja tavaramerkki Keltainen Finder muodostivat hyväksyttävän perusteen verkkotunnuksen finder.fi rekisteröintiin. Tästä syystä korkein hallinto-oikeus hylkäsi Finder Oy:n vaatimuksen verkkotunnuksen peruuttamisesta.

Tietoyhteiskuntakaaren 166 §:n 2 momentin 2 kohta kieltää käyttämästä verkkotunnusta, joka muistuttaa toisen suojattua toiminimeä, jos verkkotunnus merkitään ilmeisessä hyötymis- tai vahingoittamistarkoituksessa. Lain esitöissä¹⁷⁹ hyötymistarkoituksen on katsottu olevan käsillä, kun verkkotunnuksen rekisteröijän tavoitteena on ollut saada hyötyä toisen suojatun toiminimen maineesta tai tunnettavuudesta eli goodwill-arvosta. Vahingoittamistarkoituksesta voidaan katsoa olevan kyse puolestaan silloin, kun verkkotunnuksen rekisteröinti on omiaan haittaamaan toisen liiketoimintaa. Vahingoittamistarkoitus voi olla kysymyksessä myös silloin, kun verkkotunnuksen rekisteröijän ainoana motiivina on estää toiminimen haltijaa saamasta verkkotunnusta itselleen.

---

¹⁷⁸ KHO 4.1.2011:17.

¹⁷⁹ HE 221/2013, s.160.

Tietoyhteiskuntakaaren mukaista hyötymis- ja vahingoittamistarkoitusta on käsitelty korkeimman hallinto-oikeuden tapauksessa¹⁸⁰, jossa oikeus vahvisti viestintäviraston kannan, jonka mukaan verkkotunnukset hs24.fi ja helkinginsanomat.fi oli hankittu ilmeisessä hyötymistarkoituksessa. Tapauksessa oli selvää, että verkkotunnukset muistuttivat Sanoma News Oy:n suojattuja tunnusmerkkejä HS sekä Helsingin Sanomat. Ilmeistä oli myös, että verkkotunnuksella helkinginsanomat.fi pyrittiin tavoittamaan lyöntivirheitä tekeviä internetin käyttäjiä eli kyseessä oli tyypillinen typosquatting tapaus.

---

¹⁸⁰ KHO 17.12.2012:3547.

6 Lopuksi

Toiminimi luo haltijalleen verrattain laajan yksinoikeuden. Yksinoikeus toiminimeen pitää sisällään sen, ettei toinen elinkeinonharjoittaja saa käyttää suojattuun toiminimeen sekoitettavissa olevaa toiminimeä. Sekoitettavuuden arvioiminen ei kuitenkaan aina ole yksinkertaista. Ensinnäkin toiminimen loukkaukselta edellytetään pääsääntöisesti sitä, että vertailtavilla toiminimillä harjoitetaan samaa tai samankaltaista toimintaa. Toimialayhteyden määrittäminen saattaa kuitenkin olla vaikeaa. Näin on etenkin tapauksissa, joissa toiminimellä harjoitettu toimiala on ilmoitettu hyvin laajasti tai pelkkänä yleistoimialana. Tämä on ongelma etenkin toiminimen rekisteröintiprosessissa. Vaikka sekoitettavuusarvioinnissa tulisi lähtökohtaisesti ottaa huomioon ainoastaan tosiasiallisesti harjoitettu toiminta, on rekisteriviranomaisen kuitenkin lähes mahdotonta tietää, millä toimialalla yritys tosiasiallisesti toimii. Tästä seuraa se, että yleistoimialalla toimivan yrityksen toiminimi on tarpeettomasti esteenä muille samankaltaisille toiminimille, vaikka tosiasiallisesti ne eivät toimitakaan samalla tai samankaltaisella toimialalla.

Aikaisemmin kaupparekisterikäytännössä ei ollut sallittua ilmoittaa yrityksen toimialaa yleistoimialana. Muutoksen tähän aiheutti uusi osakeyhtiölaki (21.7.2006/624), joka mahdollisti toimialan ilmoittamisen yleistoimialana.¹⁸¹ Tämä puolestaan heijastui myös muihin yhtiömuotoihin. Tätä voidaan pitää virheenä, sillä yleistoimiala tarpeettomasti vaikeuttaa samankaltaisten, mutta eri aloilla toimivien yritysten toiminimien rekisteröimistä. Katsonkin, että elinkeinotoimintaa vaikeuttamatta toiminimien rekisteröintikäytäntöä tulisi muuttaa siten, että toimialat määriteltäisiin riittävän laajoiksi, mutta kuitenkin sellaisiksi, että niistä kävisi selvästi ilmi millä toimialalla yritys tosiasiallisesti toimii.

Toiminimilain 3 § ei määrittele sitä, millä perusteilla toiminimien ulkoista sekoitettavuutta tulisi arvioida, vaan sekoitettavuusarvioinnissa tulee ottaa huomioon kaikki asiaan vaikuttavat seikat. Täten huomioon on otettava toiminimien visuaalinen, foneettinen ja semanttinen samankaltaisuus. Lisäksi sekoitettavuudessa on otettava huomioon se, voisiko normaalilla huolellisuudella varustettu keskivertohenkilö sekoittaa toiminimet keskenään. Selvää on, että identtiset tai lähes identtiset toiminimet ovat aina sekoitettavissa keskenään. Erityistä painoarvoa on sekoitettavuusarvioinnissa

---

¹⁸¹ HE 109/2005, Yksityiskohtaiset perustelut, Yleiset säännökset.

pantava etenkin toiminimen iskuosalle eli firmadominantille, jota käytetään usein eräänlaisena lyhennettynä toiminimenä. Tässä tutkielmassa olen pyrkinyt käsittelemään toiminimien sekoitettavuutta sekä deskriptiivisen eli kuvailevan toiminimen että keksinnöllisen toiminimen näkökulmasta. Lähtökohtaisesti voidaan todeta, että deskriptiiviset toiminimet saavat heikkoa suojaa, sillä vapaan kilpailun periaatteen nimissä heikosti yksilöiville toiminimille ei tule antaa kovin laajaa suojaa. Asia on kuitenkin toisin niiden keksinnöllisten toiminimien osalta, jotka sisältävät vahvan iskuosan eli firmadominantin. Kuten olen tuonut esiin, firmadominantti voi olla täysin keksitty fantasiasana tai muutoin toiminimen haltijan alaan liittymätön sana. Rajanveto deskriptiivisen ja keksinnöllisen toiminimen välillä ei aina kuitenkaan ole yksiselitteistä. Esimerkiksi markkinaoikeuden tapauksessa¹⁸² Meklaritalo Oy vastaan Meklaritalo Pohjola Oy oikeus päätyi katsomaan, että sana meklaritalo oli pääosin toimialaa kuvaileva sana, johon lähtökohtaisesti ei voi saada yksinoikeutta. Itse olin kyseisessä tapauksessa hieman eri mieltä. Selvää on, ettei sanaa meklaritalo voida pitää äärimmäisen keksinnöllisenä. Se ei kuitenkaan suoranaisesti kuvaa elinkeinonharjoittajan toimialaa eli vakuutusmeklaritoimintaa, joten kyseisessä tapauksessa katson, että sanaa meklaritalo olisi tullut suojata. Edellä mainittu tapaus osoittaa, että toiminimien sekoittumisen arvioiminen ei aina ole yksiselitteistä.

Tämän maisterityön tarkoituksena oli käsitellä myös toiminimen suhdetta tavaramerkkiin ja verkkotunnukseen. Kuten olen tässä tutkielmassa tuonut esiin, toiminimellä ja tavaramerkillä on lähtökohtaisesti eri tarkoitukset. Toiminimellä pyritään yksilöimään elinkeinonharjoittajan, kun puolestaan tavaramerkin tarkoituksena on erottaa haltijan tuotteet ja/tai palvelut kilpailijoiden vastaavista tuotteista ja/tai palveluista. Toiminimeä saatetaan kuitenkin usein käyttää laajemmin kuin pelkästään yksilöimistarkoituksessa. Tällöin toiminimi saattaa joutua kollision tavaramerkin kanssa. Toiminimen ja tavaramerkin sekoittumiselta on oikeuskäytännössä vaadittu yleensä sitä, että tunnusmerkit ovat identtisiä tai lähes identtisiä. Lisäksi edellytetään, että toiminimen toimiala ja tavaramerkin suojellut tavaraluokat käsittävät samoja tai samankaltaisia tavaroita ja/tai palveluita. Myös toiminimen ja tavaramerkin välisessä suhteessa toiminimen yleistoimiala aiheuttaa ongelmia. Toiminimen voidaan katsoa saavan kohtuuttoman laajaa suojaa, sillä toiminimi, joka on rekisteröity yleistoimialaa käyttäen, kattaa käytännössä kaikki mahdolliset tavarat ja palvelut sekä toiminnat. Näin

---

¹⁸² MAO 489/14.

asiaa on tulkittu myös Patenti- ja rekisterihallituksen tavaramerkkiosaston ja kaupparekisterin toimesta.

Verkkotunnusten osalta noudatetaan pääosin ”first come, first served” -periaatetta, jonka mukaan ensiksi verkkotunnusta hakeneella on siihen etuoikeus. Toiminimen haltijalle saattaa olla markkinointisystä tärkeää, että elinkeinotoiminnassa voidaan käyttää toiminimen kanssa yhteneväistä verkkotunnusta. Siksi lainsäätäjät onkin katsonut, että toiminimen haltijan yksinoikeutta tulee suojella myös verkkotunnuksia myöntäessä. Tällä hetkellä verkkotunnuksia säätelee verkkotunnuslaki, jonka korvaa syksyllä 2016 voimaantuleva tietoyhteiskuntakaari. Lain muutoksella ei kuitenkaan ole merkittävää vaikutusta toiminimen haltijan asemaan.

Loppupäätelmänä voidaan todeta, että toiminimen suoja on toteutettu Suomessa verrattain hyvin. Toiminimi saa suojaa niin toiminimilain, tavaramerkkilain kuin tietoyhteiskuntakaaren nojalla. Toiminimen suojan laajuuteen vaikuttaa kuitenkin ennen kaikkea se, kuinka omaperäisestä ja keksinnöllisestä toiminimestä on kyse. Keksinnöllisen firmadominantin sisältävän toiminimen suoja on huomattavasti paljon vahvempi verrattuna deskriptiivisen toiminimen suojaan. Tästä syystä elinkeinonharjoittajan kannattaakin miettiä tarkkaan toiminimen valitsemista. Vahvan firmadominantin sisältävää toiminimeä nimittäin suojataan tehokkaasti eri tunnusmerkkien loukkauksilta.